

Latvijos–Lietuvos pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategija

Ryga, 2012 m.

Užsakovas:

Latgalos planavimo regionas

Parengė:

UAB „Baltijas Konsultacijas“

Tel. (+ 371) 673 388 04

Faks. (+ 371) 660 020 57

E. p. info@balticconsulting.com

www.balticconsulting.com

Latvijos–Lietuvos pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategijaparengta, įgyvendinant Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa 2007–2013 m. projektą „Latgalos-Utenos pasienio regiono verslo plėtros gebėjimų stiprinimas“ Nr. LLII-119.

Šis dokumentas buvo parengtas pasinaudojant Europos Sąjungos finansinę paramą. Už šio dokumento turinį atsako Latgalos planavimo regionas ir jis negali būti laikomas Europos Sąjungos oficialia nuomone.

Turinys

Terminų ir sutrumpinimų aiškinimas.....	3
1. Metodika	4
2. Esamos situacijos aprašymas	6
3. Latvijos–Lietuvos pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros kryptys ir tendencijos	9
4. Esamos Latvijos–Lietuvos pasienio regiono situacijos analizė	14
4.1. Žinių prieinamumas regione.....	14
4.2. Mokslinių ir tyrimų institucijų veikla pasienio regione.....	35
4.3. Technologijų įmonės ir verslo aplinka	40
4.4. Žmogiškieji ištekliai.....	46
4.5. Pasienio regiono jaunimo situacijos įvertinimas	55
5. Europos Sąjungos ir pasaulinių tendencijų analizė	58
5.1. Europos Sąjungos inovacijų politika ir tendencijos	58
5.2. Pasaulinės inovacijų politikos tendencijos	64
5.3. Pavyzdžio analizė – Estijos inovacijų politikos tendencijos	64
5.4. Pavyzdžio analizė – Rytų Suomijos regiono inovacijų politikos tendencijos	70
5.5. Pavyzdžio analizė – Skonės srities veiklos plano ir strategijos analizė	73
6. Latvijos–Lietuvos pasienio regiono profilis	82
6.1. Išteklių analizė	82
6.2. Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros galimybių ir poreikių analizė.....	86
7. Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategija	91
7.1. Strategijos tikslai.....	91
7.2. Strategijos prioritetai ir paramos kryptys.....	91
7.3. Strategijos veiklos planas	93
8. Rekomendacijos	114
9. Strategijos įgyvendinimo patikrinimo ir įvertinimo planas	116
10. Nuorodos ir šaltiniai	124
11. Priedai.....	126

Terminų ir sutrumpinimų aiškinimas

AARPM – Latvijos Respublikos aplinkos apsaugos ir regioninės plėtros ministerija (VARAM);

DU – Daugpilio universitetas;

ES – Europos Sąjunga;

IT – informacinės technologijos;

JAV – Jungtinės Amerikos Valstijos;

km – kilometras;

Lietuvos pasienio regionas – teritorija, kurią sudaro Zarasų, Ignalinos rajonai ir Visagino miestas;

LR – Latvijos Respublika;

LT – Lietuva;

LU – Latvijos universitetas;

LV – Latvija;

LŽŪU – Latvijos žemės ūkio universitetas (LLU);

m. – metai;

MTP – moksliniai tyrimai ir plėtra;

MVĮ – mažos ir vidutinės įmonės;

Pasienio regionas – teritorija, kurią sudaro Latgalos planavimo regionas (Latvija) ir Lietuvos pasienio teritorija: Zarasu, Ignalinos rajonai ir Visagino miestas;

RA – Rezeknės aukštoji mokykla;

RSEZ – Rezeknės specialioji ekonominė zona;

RTU – Rygos technikos universitetas;

ŠMM – Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (IZM);

1. Metodika

Latvijos ir Lietuvos pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategija parengta Latgalos regiono ir Lietuvos pasienio regiono, kurį sudaro Zarasų ir Ignalinos rajonai ir Visagino miestas, teritorijai. Kai kuriais atvejais, neturint duomenų apie tam tikrus Lietuvos pasienio rajonus, buvo naudojami duomenys apie Utenos apskritį. Atsižvelgus į Lietuvos pasienio regiono išsilavinimo, mokslinių tyrimų ir technologijų srities situaciją, rekomendacijose ir veiklos plane nurodyta apskritai Utenos sričiai taikoma veikla.

Strategijai parengti ir reikalingai esamos situacijos analizei atlikti pirmiausia buvo atlikta antrinių duomenų analizė. Buvo įvertinti jau atlikti su verslo ir inovacijų plėtra susijusių sričių tyrimai. Išanalizuoti planavimo ir strateginiai dokumentai nacionalinio, regioninio ir vietinio lygio Latvijos ir Lietuvos situacijai nustatyti – nacionalinės strategijos, inovacijų ir mokslinių tyrimų strategijos, regionų ir miestų plėtros planai. Atlikta statistinių duomenų analizė, naudojantis Latvijos Respublikos centrinės statistikos valdybos ir Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis bei išanalizuoti mokymo įstaigų duomenų bazių duomenys ir projekto partnerių suteikta informacija. Nustatytos potencialios inovacinės įmonės ir atrankos būdu atlikti interviu bei telefoninės apklausos. Įmonės buvo atrankamos pagal veiklos sritis ir prieinamą informaciją apie įgyvendintus projektus, susijusius su gaminių ir technologijų įdiegimu. Iš viso buvo atrinktos 55 įmonės. 24 Latgalos ir Utenos įmonės dalyvavo telefoninėje apklausoje, 8 įmonėse atlikti asmeniniai interviu. Kai kurios įmonės nepageidavo atsakyti į visus klausimus arba neturėjo nuomonės šiais klausimais. Iš viso paskambinta 38 Latgalos įmonėms ir 7 Utenos regiono įmonėms. Įmonėms, kurios iš karto neatsakė į skambutį arba prašė paskambinti vėliau, vidutiniškai skambinta 3–4 kartus. Vidutinė interviu trukmė – apie 20 min. Kai kurių įmonių atstovai neišsamiai atsakė į klausimus – neturėjo nuomonės konkrečiais klausimais arba laiko tęsti pokalbį. 24 įmonės iš viso nepageidavo atsakyti į klausimus arba neatsakė į telefono skambučius. Visų įmonių, kuriuose buvo atliekami asmeniniai interviu, atstovai atsakė į visus interviu klausimus. Papildomai atlikti 3 interviu su mokslinių institucijų ir aukštųjų mokyklų atstovais.

ES ir visuotinių tendencijų analizei atlikta antrinių duomenų analizė ir kokybinė informacijos analizė, išanalizuoti ES norminiai aktai ir politikos dokumentai bei kai kurių šalių (Estijos, Suomijos ir Švedijos) nacionalinio ir regioninio lygio inovacijų strategijų pavyzdžiai ir gera praktika. Taip pat atlikta inovacijų ir verslo plėtros srities esamų mokslinių tyrimų analizė.

Strategijai parengti, remiantis esamos situacijos, ES ir visuotinių tendencijų analizės rezultatais, apibendrintos ekspertų nuomonės. Latgalos regiono tikslinėms grupėms įtraukti rengiant strategiją pagal idėjų talkos metodą buvo suorganizuotas renginys, kuriame dalyvavo 26 dalyvių, atstovavusių valstybės ir savivaldybių įstaigoms, Latgalos regionui bei įmonių paramos struktūroms ir mokymo įstaigoms. Idėjų talka – bendro darbo ir intelektinių pajėgų metodas, leidžiantis visiškai išnaudoti dalyvių žinias, idėjas ir intuiciją sprendžiant svarbų klausimą ir užduotį. Priešingai kitiems metodams, šis metodas orientuotas į išsamesnį didelių dalyvių grupių dalyvių bendradarbiavimo ir bendro darbo mechanikos panaudojimą. Šis metodas leidžia dalyviams greitai ir veiksmingai per trumpą laiką sukurti intelektinį gaminį – plėtros planą, strategiją, naujų gaminių koncepcijas, žinytus ir įgyvendinamus projektus. Per

4 val. trukusį renginį įvertintos svarbios plėtros tendencijos, remiantis kuriomis pasirinktos svarbiausios veiklos kryptys ir tikslai bei nustatyti svarbiausi regiono ištekliai. Padėti regiono inovacijų ir technologijų plėtros skatinimo veiksmų pamatai. Dėl riboto potencialių dalyvių skaičiaus Utenos regione vietoj idėjų talkos organizuota tikslinė grupė, kurioje dalyvavo regionų valdymo organų, savivaldybių, Utenos verslo informacijos centro atstovai ir Lietuvos inovacijų centro regioninis atstovas. Tikslinė grupė per diskusijas įvertino esamą pasienio regiono situaciją, plėtros potencialą, išanalizavo strategijos tikslus ir veiklos kryptis. Idėjų talkos ir tikslinės grupės dalyviai parengė strategiją ir suteikė kokybinės informacijos esamos situacijos analizei. Pirminis strategijos variantas nusiųstas suinteresuotoms pasienio regiono šalims – idėjų talkos ir tikslinės grupės dalyviams, mokymo ir mokslinių tyrimų įstaigoms, savivaldybėms, regionų atstovams, verslininkams ir verslo plėtros struktūrų atstovams konsultacijoms pateikti.

Kuriant strategiją, organizuojant renginius ir apibendrinant informaciją, dalyvavo RAB „Baltijos Konsultācijas“ ekspertai Artūrs Kokins, Gatis Liepiņš, Karīna Meža-Eriņa, Mārtiņš Lasmanis, Sandris Mūriņš, Sanita Kovaļeva ir idėjų talkos ekspertas Marcis Rubenis.

2. Esamos situacijos aprašymas

Nepaisant geografinio artumo, Latgalos regiono ir Utenos srities išsilavinimo, verslo ir mokslinių tyrimų aplinka ir struktūra skiriasi. Tai aiškinama abiejų regionų miestų dydžiais, gyventojų skaičiumi, infrastruktūra ir istoriniu pramoninių objektų išdėstymu, kurie smarkiai paveikė situaciją pasienio regione.

Remiantis gyventojų surašymo rezultatais, 2011 m. statistiniame Latgalos regione, kurio plotas 14 550 km² gyveno beveik 305 000 gyventojų. Latgalos regiono gyventojų tankumas – 21 žmogus/km². Latgalos regione yra 14 miestų, iš kurių didžiausi – Daugpilis (93 312 gyventojų) ir Rezeknė (32 328 gyventojų)¹.

Teritorijos ir gyventojų atžvilgiu Utenos apskritis du kartus mažesnė nei Latgalos regionas ir viena iš rečiausiai apgyvendintų Lietuvos apskričių. Utenos apskrityje yra 10 miestų. Bendras Utenos apskrities plotas – 7 201 km², 2011 m. pradžioje apskrityje gyveno 152 577 gyventojai. Gyventojų tankumas panašus kaip Latgaloje – 21 žmogus/km². Utenos apskrities pasienio dalies – Visagino plotas yra 58 km², Ignalinos – 1 447 km², Zarasų – 1 334 km², joje gyvena beveik 60 000 gyventojų – mažiau nei didžiausiame Latgalos regiono mieste Daugpilyje. Lietuvos pasienio regiono gyventojų tankumas panašus kaip Utenos apskrities – 21 žmogus/km². Lietuvos pasienio regione daugiausiai gyventojų gyvena Visaginė – 22 708. Ignalinoje ir Zarasuose gyventojų skaičius yra panašus – apie 18 500².

Nors gyventojų tankumo rodikliai abiejose sienos pusės yra panašūs, Latgalos regione yra du respublikinės reikšmės miestai – Daugpilis ir Rezeknė, kuriuose susikongregavęs didelis skaičius gyventojų, mokslo ir mokslinių tyrimų įstaigų bei įmonių. Šie miestai – Latgalos regiono plėtros, švietimo ir kultūros centrai. Be didžiųjų miestų, Latgalos regione yra ir kelios svarbios sritys, kuriuose gyvena daugiau kaip 10 000 gyventojų, su tokiais administraciniais centrais, kaip Balvai, Kraslava, Lyvanai, Ludza ir Preiliai.

Lietuvos pasienio teritorijoje išsidėstę nedideli miestai, artimiausias didesnis miestas – Utena (32 000 gyventojų). Būtent Utena yra svarbiausias pasienio regiono švietimo ir plėtros centras, po jos seka aukštą augimo potencialą turintis Visaginas.

Abiejuose regionuose sparčiai mažėja gyventojų skaičius, ieškodami darbo, daug gyventojų išvyksta į kitus regionus ar net užsienio šalis – taip dėl darbo jėgos trūkumo kyla grėsmė verslo plėtrai.

Pasienio regione daugiau galimybių mokytis yra Latgalos regione, kuriame yra 15 profesinių mokyklų, siūlančių daugybę profesinių studijų programų, 2 regioninės aukštosios mokyklos – Daugpilio universitetas ir Rezeknės aukštoji mokykla bei 17 aukštųjų mokyklų filialų, kuriuose galima įgyti aukštąjį išsilavinimą net iki daktaro laipsnio. Lietuvos pasienio regionuose galima įgyti vos kelių sričių profesinį išsilavinimą, kurį siūlo 3 mokymo įstaigos (iš viso Utenos apskrityje yra 7 profesinės mokyklos). Artimiausios mokymo įstaigos, siūlančios aukštąjį išsilavinimą (bakalauro ir magistro laipsnį), yra Utenos Kolegija ir Panevėžio institutas.

¹ Latvijos Respublikos centrinės statistikos valdybos 2011 m. pradžios duomenimis.

² Lietuvos statistikos departamento 2011 m. pradžios duomenimis.

Atsižvelgus į tai, kad mokslo ir mokslinių tyrimų plėtra yra glaudžiai susijusi su aukštųjų mokyklų veikla, mokslinių tyrimų veikla yra sutelkta Daugpilyje ir Rezeknėje. Abiejuose Latgalos regiono miestuose prie aukštųjų mokyklų veikia moksliniai institutai, vystosi privatūs moksliniai institutai, yra įsteigti technologijų perdavimo kontaktiniai punktai ir verslo paramos struktūros. Daugpilio universitete įkurtas inovacinės mikroskopijos centras Daugpilio universitete atliekami ekologiniai, biologiniai, socialinių ir humanitarinių mokslų, latgalistikos, meno ir kultūros sričių tyrimai. Rezeknėje, aukštajai mokyklai bendradarbiaujant su Latgalos prietaisų gamybos technologijų centru, įsteigta mechatronikos laboratorija. Rezeknės mokslo ir technologijų parke veikia šiuolaikinis plastikinių gaminių prototipų gamybos centras. Taip pat Rezeknės aukštoji mokykla atlieka aplinkos mokslų latgalistikos ir specialiosios pedagogikos tyrimus. Regione įsteigtos ir kelios privačių tyrimų institucijos, tokios kaip Biomechanikos ir fizikinių tyrimų institutas (Rezeknėje) ir Latgalos žemės ūkio mokslo centras (Vilanuose). Mokslinių tyrimų institutai dalyvauja, kuriant šalies užsakytus mokslinių tyrimų projektus, įvairiuose tarptautiniuose bendradarbiavimo projektuose, tačiau iki šiol nebuvo aktyvaus bendradarbiavimo su verslininkais kuriant naujus gaminius ir technologijas. Mokslinių tyrimų infrastruktūros plėtrai didelę įtaką turėjo ES struktūrinių fondų projektai.

Lietuvos pasienio regione mokslinė ir tyrimų veikla užsiima tik dvi, Visagino verslo inkubatoriuje įsikūrusios privačios įmonės. Įmonės teikia mokslinių tyrimų ir bandymų paslaugas medžiagų mokslo ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityje.

Svarbiausias technologijų plėtros miestas pasienio teritorijoje yra Daugpilis, kuris istoriškai susiformavo kaip tranzito ir pramonės centras su atitinkama kelių ir geležinkelių infrastruktūra ir buvusių gamyklų teritorijomis. Antras pagal dydį Latgalos regiono plėtros centras – Rezeknė, po jo seka kiti svarbiausi administraciniai centrai. Lietuvoje technologijų verslo plėtrai palanki aplinka yra Visagine, Ignalinos ir Zarasų regione didžiausias dėmesys skiriamas turizmui – čia vystomos gamtos parkų teritorijos. Lietuvos pasienio teritorijos plėtrai didelės įtakos turėjo Ignalinos atominė elektrinė, kurią uždarius daug gyventojų išvyko iš miesto arba buvo priversti ieškoti naujų pajamų šaltinių, įskaitant versle. Abiejose sienos pusėse yra verslo plėtrai reikalingų žemės išteklių, savivaldybės imasi įvairių verslo paramos priemonių.

Pasienio regione tradiciškai telkėsi įmonės, dirbančios vidutinio ir žemo technologinio lygio srityse (metalo apdirbimas, prietaisų gamyba, chemijos pramonė, tekstilės apdirbimas, maisto pramonė). Abiejose sienos pusėse dirba yra įmonių, dirbančių maisto pramonės, metalo apdirbimo, medžio apdirbimo, plastikinių gaminių gamybos ir tekstilės gaminių gamybos srityse. Vystosi įmonės, dirbančios aplinkos ir alternatyviųjų technologijų srityje. Verslo plėtros atžvilgiu Latgalos regionas smarkiai lenkia Utenos apskritį. 2010 m. Latgalos regione buvo 51 ekonomiškai aktyvus individualus verslininkas ir verslo vienetas 1 000 gyventojų, iš viso 17 031 ekonomiškai aktyvūs rinkos sektoriaus statistiniai vienetai, kurių dauguma – mikroįmonės³. 2010 m. Utenos apylinkėje buvo tik 2 811 ekonomiškai aktyvių rinkos sektoriaus statistinių vienetų (2011 m. – 2 941, 2012 m. šis skaičius sumažėjo iki 2

³ Latvijos Respublikos centrinės statistikos valdybos duomenys.

703)⁴. 2011 m. Utenos regione buvo tik 19 ekonomiškai aktyvių rinkos sektoriaus statistinių vienetų 1 000 gyventojų. Įmonių plėtrą Utenos apylinkėje stabdo kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas. Naudos technologijos ir gaminiai kuriami įmonių viduje, perėmus iš motininės bendrovės arba prisitaikius prie užsakovų poreikių. Tik išimtiniais atvejais įmonės bendradarbiauja su mokslinėmis ir tyrimų institucijomis.

Apskritai Latgalos regiono ir Lietuvos pasienio regionų bendradarbiavimas formavosi įgyvendinant bendrus projektus, dalyvaujant savivaldybėms ir regioniniams administraciniais vienetams. Iki šiol įmonės ir mokymo įstaigos nedalyvavo kaimyninių šalių bendradarbiavimo programose, tai aiškinama informacijos trūkumu apie potencialius bendradarbiavimo partnerius bei tinkamų bendradarbiavimo partnerių trūkumu.

⁴ Lietuvos statistikos departamento duomenys.

3. Latvijos–Lietuvos pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros kryptys ir tendencijos

Abiejose kaimyninėse šalyse inovacijomis pagrįsta mokslinių tyrimų ir technologijų plėtra – viena iš nacionalinio lygio pirmenybių, suvokiant, kad, atsižvelgus į abiejų šalių profilį, inovacijos vadina didelį vaidmenį verslo plėtroje ir šalių ekonomikos augime.

Planavimo dokumentų lygyje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtra pasiūlyta kaip viena iš pirmenybių Latvijos 2030 m. ilgalaikės plėtros strategijoje, akcentuojant būtinybę remti naujų idėjų kūrimą ir komercializaciją, žinių perdavimą ir vartotojų atliekamus tyrimus, bei Lietuvos 2030 m. plėtros strategijoje, kurioje numatyta būtinybė kurti mokslui ir moksliniams tyrimams palankią aplinką ir skatinti inovacijas visuomenėje ir versle.

Latvijos atveju strategijoje nurodytos šios plėtros kryptys: vartotojų poreikiams pritaikytos inovacijos, atvirų inovacijų praktika, inovacinis verslas ir naujovių kultūra. Mokslinių tyrimų svarba akcentuojama ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityje.⁵ O Lietuva numato mokslo ir tyrimų finansavimą skirti į rinką orientuotų inovacijų kūrimui, kurti inovacijų centrus ir skatinti inovacinį švietimą.

2007–2013 m. Latvijos nacionalinės plėtros planas numato ekonomikos suintelektinimą, kuris apima investicijas į žmogiškuosius išteklius bei mokslo ir tyrimų infrastruktūrą, kartu įgyvendinant ir technologijų perdavimą, plėtrą, komercializaciją bei mokslinių institucijų ir įmonių bendradarbiavimą.

2002 m. Lietuvos Seimo patvirtinta Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategija numato MVĮ, švietimo ir mokslo institucijų bendradarbiavimo sistemos sukūrimą bei MVĮ galimybes naudotis technologijomis ir kokybiškais žmogiškaisiais ištekliais.⁶

Lietuvos nacionalinėje MVĮ strategijoje kaip viena iš strateginių krypčių nurodyta inovacijų ir technologijų plėtros skatinimas, remiant nacionalines mokslinių tyrimų programas, kurių tikslas žinių sukomercinimas ir technologijų plėtra.⁷

Ir 2003 m. patvirtintoje Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatyta veikla moksliniams tyrimams skatinti ir ilgalaikę plėtrai užtikrinti. Viena iš pirmenybių – praktinio mokslinių tyrimų panaudojimo užtikrinimas, siekiant užtikrinti aplinkai nekenksmingą gamybą. Strategijoje nurodyti ir keli veiksmai tyrimams užtikrinti, siekiant išsaugoti biologinę įvairovę, aplinkai nekenksmingų gamybos technologijų plėtrai, energijos vartojimo efektyvumui skatinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių, ekologinio žemės ūkio ir kitose srityse.⁸

⁵ Latvijos tvarios plėtros strategiją iki 2030 m., Latvijos Respublikos Seimas, 2010 m.

⁶ Marika Rudzite-Grike, Ingrida Veipa, Valdis Kudiņš „Uzņēmējdarbības un zinātnes sadarbības perspektīvas”, Daugpilis, 2012

⁷ Marika Rudzite-Grike, Ingrida Veipa, Valdis Kudiņš „Uzņēmējdarbības un zinātnes sadarbības perspektīvas”, Daugpilis, 2012

⁸ *Government of the Republic of Lithuania, National strategy for sustainable development, 2003.*

Abiejų šalių inovacijų ir mokslinių tyrimų plėtrai parengti specifiniai strateginiai ir planavimo dokumentai. 2006 m. Latvijoje parengta Verslo konkurencingumo ir inovacijų skatinimo programa 2007–2013 metams, kurios veiksmų kryptys apima ir tyrimų bei technologijų plėtros skatinimą:

- ❖ skatinti bendrus mokymo ir mokslo institucijų bei verslininkų taikomuosius tyrimus;
- ❖ skatinti žinių perdavimą ir komercializaciją;
- ❖ skatinti inovacinių sprendimų įdiegimą versle;⁹

Latvijos lygiu 2010–2013 m. pirmenybinės mokslo kryptys, bendradarbiaujant su sričių ministerijomis, mokslo ir ekonomikos sektoriaus atstovais, yra:

- ❖ energija ir aplinka (atsinaujinančiųjų energijos išteklių gavybos ir panaudojimo technologijos, klimato pokyčius mažinančios technologijos ir biologinė įvairovė);
- ❖ inovacinės medžiagos ir technologijos (informatika, informacijos ir skaitmeninio signalo apdorojimo technologijos, nanostruktūrinės daugiavertės medžiagos ir nanotechnologijos);
- ❖ nacionalinė tapatybė (kalba, Latvijos istorija, kultūra ir žmonių saugumas);
- ❖ visuomenės sveikata (profilaktinės, gydomosios ir diagnostikos priemonės bei metodai, biomedicinos technologijos);
- ❖ vietinių išteklių (žemės gelmių, miško, maisto ir transporto) tvarus naudojimas – nauji gaminiai ir technologijos.¹⁰

O Lietuvoje 2010 m. patvirtinta 2010–2020 m. Lietuvos inovacijų strategija, kurios atitinkamos užduotys orientuotos į tarptautinio bendradarbiavimo skatinimą mokslinių tyrimų srityje, tyrimų sukomercinimą, verslo ir mokslinio bendradarbiavimo mechanizmo sukūrimą bei sistemingą požiūrį inovacijoms skatinti. Strategija – Lietuvoje pirmas panašaus pobūdžio dokumentas, kurio tikslas – kūrybinio bendradarbiavimo formavimas ir verslo aplinkos tobulinimas, kurie, savo ruožtu, yra verslo ir inovacijų plėtros pagrindas. Nagrinėjant sektorius, konkurencingais gamybos sektoriais su aukšta pridėtine verte laikomi šie sektoriai: maisto ir gėrimų, medienos ir jos gaminių, baldų, tekstilės, cheminių medžiagų, gaminių ir pluošto. Lietuvoje yra didelis biotechnologijų ir lazerinių technologijų srities, elektrinių ir optinių prietaisų gamybos potencialas. Perspektyviomis laikomos IT, aplinkai nekenksmingų technologijų, ateities energijos, kūrybinės industrijos ir sveikatos sritys.

Regioninio lygio 2030 m. Latgalos strategijoje akcentuojama būtinybė tobulinti mokymo įstaigų ir įmonių bendradarbiavimą bei sukurti pamatus inovacinei veiklai, tyrimų ir verslo plėtrai. Svarbiomis paminėtos ir visų verslo lygių inovacijos. Vienu iš mokslinių tyrimų prioritetų minima „žalioji energija“.¹¹

⁹ LR EM „Komerddarbišas konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007. – 2013.gadam”, 2007

¹⁰ LR ŠMM „Zinātne Latvijā”, 2010

¹¹ „Latgales stratēģija 2030”, 2010

O 2012 m. Aplinkos apsaugos ir regioninės plėtros ministerijos 2012–2013 Latgalos regiono plėtros veiksmų planas numato verslo ir inovacijų skatinimo priemones, viena iš kurių – skatinti aukštųjų mokyklų ir verslininkų bendradarbiavimą.

Ir Latgalos srities bei miestų plėtros programos (aktualios redakcijos) numato inovacinio verslo plėtros skatinimą. Pavyzdžiui, 2008–2014 m. Daugpilio miesto plėtros programa numato, kad ekonominei Daugpilio ir Latgalos regiono plėtrai būtina koncentruoti išteklius, siekiant sukurti, paremti ir plėtoti aukštųjų technologijų sritis miesto ekonomikoje, kaip svarbų užimtumo, pridėtinės vertės, gyventojų ir savivaldybių biudžeto pajamų šaltinį.¹² Ir 2007–2013 m. Rezeknės miesto integruotos plėtros programa numato naujų technologijų ir inovacijų įdiegimą gamybos srityje kaip vieną iš miesto plėtros galimybių, numačius šias užduotis: inovacijų įdiegimą, technologijų perdavimą, mokslo ir mokslinių tyrimų plėtrą bei žinių panaudojimą įmonių konkurencingumui.¹³

Lietuvos regioninio ir vietinio lygio pasienio regiono planavimo dokumentuose didžiausias dėmesys skiriamas verslo plėtrai, įskaitant aukštųjų technologijų įmonių steigimą ir plėtrą. Pavyzdžiui, 2011 m. patvirtintame 2011–2018 m. Ignalinos rajono strateginės raidos plane dvi iš Ignalinos verslo informacijos centrui numatytų užduočių yra skatinti naujas technologijas ir mokslines inovacijas versle ir skatinti inovacines ekonomines idėjas visuomenėje. Kaip viena iš regiono plėtros galimybių minima technologinių parkų kūrimas ir plėtra ei strateginėse užduotyse numatytas technologinių įmonių plėtros skatinimas.¹⁴ O Utenos regiono savivaldybės 2012–2014 m. regioninės plėtros plane numatyta parama inovacinių ir perspektyvių verslo idėjų vystymui. Ir 2010 m. patvirtintame Utenos rajono 2011–2017 m. strateginės plėtros planas numato šiuolaikinių technologijų plėtrą, kuri padidintų verslininkų konkurencingumą.¹⁵

Be planavimo dokumentų, pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros kryptis nustato ir mokslinių bei tyrimų institucijų veikla, verslininkų iniciatyva ir verslo paramos struktūros.

Latgaloje mokslinių tyrimų institucijos susitelkusios prie regiono aukštųjų mokyklų ir verslo paramos struktūrų. Dauguma mokslo ir tyrimų institucijų yra Daugpilyje ir Rezeknėje. Atsižvelgus į abiejų aukštųjų mokyklų siūlomą studijų kryptių specifiką, daugumą tyrimų atliekama humanitarinių, socialinių ir pedagogikos mokslų srityse. Tyrimus moksliniai institutai atlieka, įgyvendinami nacionalines tyrimų programas. Taip pat atliekami įvairūs, su regiono specifiką susiję kalbotyros, istorijos ir regiono plėtros tyrimai. Be profesinio ir aukštojo išsilavinimo, tiriamoji veikla atliekama ir meno srityje, kurią papildė ir naujai sukurtas Rytų Latvijos kūrybinių paslaugų centras. Kartu aukštosios mokyklos užtikrina tyrimus ir tokiose technologijų plėtrai svarbiose srityse, kaip mechatronika, fizika, chemija,

¹² Daugavpils pilsētas dome „Daugavpils pilsētas attīstības programma „Mana pils Daugavpils 2008 - 2014””, 2008

¹³ Rēzeknes pilsētas dome „Rēzeknes pilsētas integrētās attīstības programma 2007-2013.gadam”, 2007

¹⁴ Ignalinos rajono savivaldybės 2011–2018 m. strateginis plėtros planas, Ignalinos rajono savivaldybės administracija, 2011

¹⁵ Utenos rajono strateginis plėtros planas iki 2017 m., Utenos rajono savivaldybės administracija, 2010

biologija, alternatyvi energija ir pan. Įsteigta ir viena privati mokslinė institucija, kurios veiklos kryptys – lazerinė fizika, energetika ir regos mokslas. Kartu su moksline veikla įdiegti ir mechanizmai tyrimų rezultatų kapitalizacijai, Daugpilio universiteto technologijų perdavimo kontaktinis punktas ir Rezeknės Aukštosios mokyklos aplinkos technologijų perdavimo kontaktinis punktas bei galimybė gaminti plastikinių gaminių prototipus Rezeknės mokslo ir technologijų parke.

Lietuvos pasienyje mokslinius tyrimus atlieka Utenos kolegija, kurioje įdiegta sistema daiktinių įrodymų pritaikymui verslo poreikiams. Atsižvelgus į regiono specifiką, buvusių ir planuojamą atominę elektrinę, švietimo ir tyrimų veikla atliekama ir atominės energijos srityje. Visaginė dirba du privatūs moksliniai institutai, atliekantys tyrimus metalo apdirbimo srityje ir gaminantys saulės baterijų dalis.

Nepaisant plačių mokslinių tyrimų galimybių ir krypčių, jų plėtroje pastebima ir daugybė problemų, dažniausiai susijusių su žmogiškų išteklių trūkumo mokslo srityje. Šalis apmoka gana nedidelį mokslinių darbo vietų skaičių. Kalbant apie būsimus mokslinių tyrimų darbuotojus, pastebimas gana mažas mokinių susidomėjimas tiksliaisiais mokslais, pavyzdžiui, Daugpilio universiteto fizikos programa nėra populiari tarp jaunimo – neužpildomos net biudžetinės vietos.¹⁶

Kita labai svarbi problema – mokslinių tyrimų rezultatų kapitalizacija. Nors ir pastebimos teigiamos verslininkų ir mokslinių institucijų bendradarbiavimo tendencijos, dauguma apklaustų potencialia inovacinių įmonių ir mokslinių institucijų atstovų prisipažino, kad bendradarbiavimo su mokslinėmis institucijomis praktiškai nėra. Kaip matyti iš įmonių interviu rezultatų ir idėjų talkos dalyvių nuomonių, visuomenėje trūksta supratimo apie mokslinius tyrimus ir plėtrą apskritai bei mokslinių institucijų siūlomas tyrimų paslaugas ir esamą intelektinę nuosavybę. Naujus gaminius ir technologijas įmonės dažnai vysto įmonės viduje arba įmonių grupėje, perduodamos motininės įmonės žinias ir technologijas. Kai kurios įmonės įgyvendina naujų gaminių ir technologijų plėtros projektus, gavę bendrą ES finansavimą. Verslininkai dažnai nežino, kad, pakeitus gamybos procesą ar įrangą, sukuriamas patentuojamas gaminyje ir technologinės naujovės.

Dar viena mokslinių tyrimų ir plėtros tendencija – išorinio finansavimo pritraukimas įvairiems vietiniams ir tarptautiniams projektams įgyvendinti. Įgyvendinami valstybinės tyrimų programos projektai. Gavę bendrą ES struktūrinių fondų finansavimą, aukštosios mokyklos ir mokslinės institucijos pagerino tyrimų infrastruktūrą ir įdiegė tyrimų rezultatų kapitalizacijos ir bendradarbiavimo mechanizmus, įgyvendina tyrimus aktualiose srityse. Kai kuriose mokslinėse institucijose įgyvendinami tarptautiniai mokslinių tyrimų projektai, finansuojami iš ES septintosios bendrosios programos lėšų, ir kiti projektai, skatinantys mokslinius tyrimus, kurie finansuojami iš tarptautinių bendradarbiavimo projektų ir kitų finansavimo šaltinių lėšų. Išorinio finansavimo pritraukimas mokslinei ir tyrimų infrastruktūrai bei tyrimo veiklai sudarė sąlygas padidinti regiono tyrimų veiklos pajėgumą.

¹⁶ Daugavpils pilsētas dome „Daugavpils pilsētas attīstības programma „Mana pils Daugavpils 2008 - 2014””, 2008

Apskritai pasienio regionas neturi didelių mokslo ir tyrimų plėtros pranašumų šalies mastu – tai aiškinama mokslinių tyrimų veiklos specifika, kurią galima užtikrinti bet kuriame regione. Tačiau reikėtų paminėti, kad šalia Daugpilio universiteto ir Rezeknės aukštųjų mokyklų yra suformuota svarbi tiriamoji bazė. Yra tam tikrų pranašumų ir dėl finansavimo – ES projektų sąlygos numato atitinkamas privilegijas su naujų gaminių ir technologijų plėtra susijusiam verslui pradėti ir plėtoti.

4.1.1.1 pav. pavaizduotas profesinio ir vidurinio profesinio išsilavinimo studijų programų skaičius kiekvienoje Latgalos srityje bei didžiausiuose miestuose. 4.1.1.1 lentelėje pavaizduotos išsilavinimo galimybės Latgalos regiono profesinėse ir amatų mokyklose. Lentelėje nurodytos viso Latgalos regiono mokymo įstaigos ir jų siūlomos studijų sritys, smulkiau neišskiriant profesijų (pvz., programuotojas ir kompiuterių specialistas įtraukti į vieną sritį). Taigi 4.1.1.1 lentelėje pateiktos Latgalos regione siūlomas studijų programos ir žinių prieinamumas, priklausomai nuo mokymo įstaigų, siūlančių išsilavinimą konkrečioje srityje, skaičiaus.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Valstybinis Daugpilio technikumai	Daugpilio statybininkų profesinė mokykla	Daugpilio muzikos mokykla	Daugpilio prekybos mokykla	Daugpilio meno mokykla „Saules skola“	Rytų Latvijos profesinė mokykla	Rezeknės meno ir dizaino mokykla	Rezeknės Janio Ivanovo (Jānis Ivanovs) muzikos mokykla	Alsvidžių profesinė mokykla	Centrinės Latvijos profesinė mokykla	Valstybinio Rygos technikumai Balvų filialas	Bebrenės profesinė mokykla	Malnavos koledžas
Administracinio darbo sritys	X					X			X				
Batų remontas									X				
Mašinų gamyba	X	X				X				X			X
Statyba		X				X			X	X			
Informatika / programavimas	X					X							X
Energetika, elektronika, automatika	X					X							
Maisto produktų gamyba				X		X			X	X		X	
Kirpėjų paslaugos	X									X			
Medžio apdirbimas	X									X		X	
Verslo vadyba, buhalterija	X					X				X	X		X
Žemės ūkio specialybės						X				X			X
Menas ir dizainas					X	X	X						
Metalo apdirbimas	X									X			
Muzika			X					X					
Šilumos, dujų, vandens technologijos		X											

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Valstybinis Daugpilio technikumas	Daugpilio statybininkų profesinė mokykla	Daugpilio muzikos mokykla	Daugpilio prekybos mokykla	Daugpilio meno mokykla „Saules skola“	Rytų Latgalos profesinė mokykla	Rezeknės meno ir dizaino mokykla	Rezeknės Janio Ivanovo (Jānis Ivanovs) muzikos mokykla	Alsvidžių profesinė mokykla	Centrinės Latgalos profesinė mokykla	Valstybinio Rygos technikumo Balvų filialas	Bebrenės profesinė mokykla	Malnavos koledžas
Tekstilės gamyba	X								X				
Teksto redaktoriaus operatorius				X									
Prekyba						X				X		X	
Turizmo ir poilsio paslaugos, viešbučių ir restoranų paslaugos												X	
Veterinarinė medicina	X					X			X				

4.1.1.1. lentelė. Profesinio ir vidurinio profesinio išsilavinimo galimybės Latgalos regione. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

Kaip matyti iš populiarių skirtingų Latgalos regiono mokymo įstaigų siūlomų studijų programų, didžiausias žinių prieinamumas yra tokiose srityse kaip verslo vadyba, buhalterija ir administracinis darbas, kūrybinės industrijos (įskaitant muzikos, meno ir dizaino studijų programas, autotransporto ir maitinimo paslaugų srityse. Kiekvienos srities studijų programas siūlo penkios skirtingos mokymo įstaigos. Reikia paminėti, kad kūrybinėje industrijoje yra specifinė situacija – beveik visas kūrybinių sričių studijų programas siūlo Rezeknės ir Daugpilio miestų mokymo įstaigos. Kai kurios su dizainu susijusios studijų programos siūlomos ir srityse – Rytų Latgalos profesinėje vidurinėje mokykloje ir jos filialuose, tačiau daug daugiau tokių programų siūloma didžiuosiuose miestuose.

O į socialinių mokslų sritį įtrauktos su verslo vadyba susijusios studijų programos yra prekyba, turizmas ir viešbučių paslaugos. Prekybos studijų programą siūlo viena mokymo įstaiga – Daugpilio prekybos mokykla. O turizmo ir viešbučių paslaugų studijas programas siūlo trys Latgalos regiono mokymo įstaigos.

Puikus žinių prieinamumas planavimo regione yra ir techninės krypties srityse, pvz., su statyba susijusias programas siūlo keturios Latgalos regiono mokymo įstaigos ir miestuose, ir srityse.

Trys Latgalos regiono mokymo įstaigos siūlo IT srities, įskaitant programavimą ir informatiką, studijų programas. Panaši studijų programa – teksto redaktoriaus operatorius. Šią programą siūlo Alsvikių profesinė mokykla (programa skirta žmonėms su ypatingais poreikiais).

Su energetika ir elektros tiekimu susijusias studijų programas siūlo dvi mokymo įstaigos. O panašią studijų kryptį – šilumos, dujų ir vandens tiekimą technologijas – tik viena mokymo įstaiga.

Metalo apdirbimo studijų programas siūlo dvi profesinės vidurinės mokyklos, o medienos apdirbimo programos yra šiek tiek populiarnesnės – jas siūlo trys mokymo įstaigos.

Latgalos regione gana populiarios studijų kryptys yra žemės ūkis ir žuvininkystės ūkis. Su šiomis sritimis susijusias programas siūlo trys Latgalos regiono mokymo įstaigos.

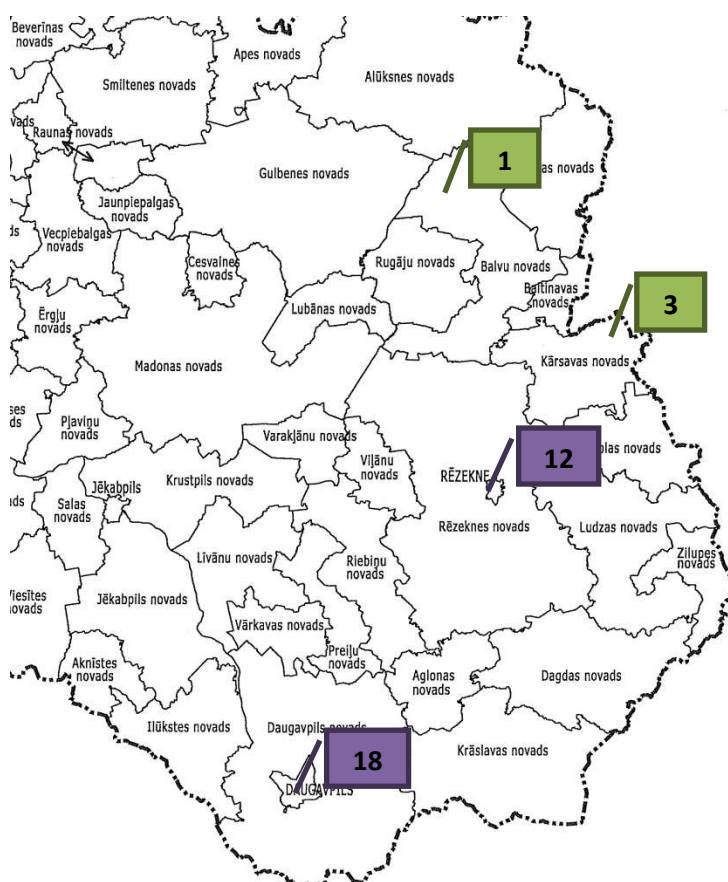
Ne tokios profesinio ir vidurinio profesinio išsilavinimo studijų kryptys yra kirpėjo paslaugos (šią mokymo programą siūlo dvi mokymo įstaigos), siuvimo technologija (siūlo dvi mokymo įstaigos), batų remontas (siūlo viena mokymo įstaiga) ir veterinarinė medicina (siūlo viena mokymo įstaiga).

Kaip matyti, Latgalos regione yra gana daug galimybių įgyti profesinį ir vidurinį profesinį išsilavinimą – vienodai prieinamos techninės, kūrybinės ir socialinės srities studijų programos. Svarbiausi požymiai – kūrybinių industrijų studijų pasiūlą daugiausia miestuose (ir te tokia didelė pasiūla srityse) bei didelė techninių studijų kryčių pasiūla, įskaitant apdirbamąją pramonę ir IT sritį – tai gali apibrėžti Latgalos regiono kompetencijų kryptis skirtingose techninėse srityse.

Pirmojo lygio aukštasis išsilavinimas

Pirmojo lygio aukštąjį išsilavinimą Latgalos regione galima įgyti didžiuosiuose miestuose – Rēzeknėje ir Daugpilyje, bei Balvų ir Karsavas srityse. Remiantis Nacionalinės išsilavinimo galimybių duomenų bazės informacija, pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo programų skaičius yra daug mažesnis nei vidurinio profesinio ir profesinio išsilavinimo programų, tačiau tokia tendencija yra visoje šalyje. 15 mokymo įstaigų ir jų filialų siūlo 34 pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo studijų programas.

4.1.1.2 pav. nurodytas pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo studijų programų skaičius kiekvienoje srityje ir kiekviename mieste.

4.1.1.2 pav. Pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo studijų galimybė Latgaloje. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

4.1.1.2 lentelėje nurodytos Latgalos regiono mokymo įstaigos, siūlančios pirmojo lygio aukštąjį išsilavinimą, ir siūlomos studijų sritys.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Daugpilio medicinos koledžas	Daugpilio universitetas	RISEBA	Buhalterijos ir finansų koledžas	Tarptautinė Baltijos akademija	Valstybinė policijos akademija	Baltijos psichologijos ir vadybos aukštoji mokykla	Rezeknės aukštoji mokykla	LU P. Estradinio medicinos koledžas	Verslo ir socialinio darbo mokykla „Attīstība“	Valstybinis pasienio apsaugos koledžas	Malnavos koledžas
Autotransportas												X
Statyba								X				
Civilinė sauga ir apsauga, darbo apsauga		X	X									
Dizainas					X			X				
Medicina	X								X			
Verslo vadyba (nekilnojamasis turtas, buhalterija, vadyba)			X	X	X							X
Policijos darbas						X						
Pasienio apsauga											X	
Socialinė priežiūra ir socialinis darbas		X					X	X		X		
Teisė					X							

4.1.1.2. lentelė. Pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo studijų galimybės Latgalos regione. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

Labiausiai prieinamas pirmojo lygio aukštasis išsilavinimas – verslo vadyba (įskaitant finansus, organizacijų vadybą, žemės ūkio vadybą ir nekilnojamojo turto valdymą) – šį išsilavinimą siūlo keturios mokymo įstaigos. Panaši pasiūla yra ir socialinės priežiūros ir socialinio darbo srityje – šias studijų programas siūlo keturios mokymo įstaigos.

Pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo medicinos srities studijas siūlo dvi mokymo įstaigos, esančios Rezeknėje ir Daugpilyje.

Pirmojo lygio civilinės saugos ir apsaugos bei darbo saugos aukštąjį išsilavinimą siūlo dvi Latgalos regiono aukštosios mokyklos. Pasienio apsaugos studijas siūlo viena mokymo įstaiga, policijos darbo studijų programą taip pat siūlo tik viena mokymo įstaiga.

Dvi mokymo įstaigos siūlo dizaino srities studijų programas – aplinkos ir drabužių dizainą.

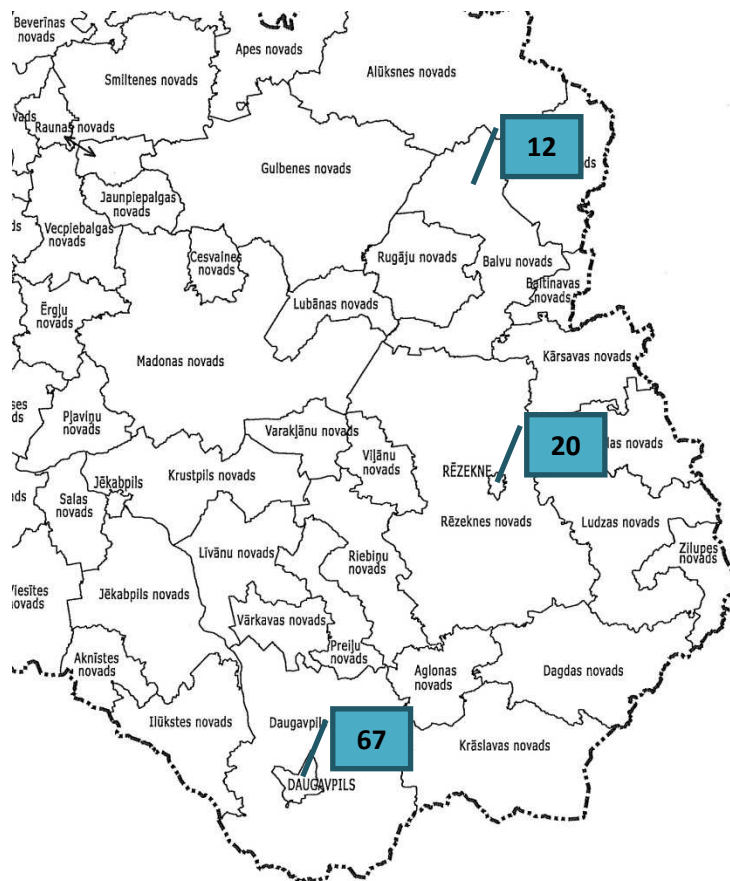
Po vieną mokymo įstaigą siūlo teisės, autotransporto ir statybos srities pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo studijas.

Latgalos regiono mokymo įstaigos siūlo daugybę galimybių įgyti įvairių sričių pirmojo lygio aukštąjį išsilavinimą – technikos mokslų, medicinos, verslo vadybos, socialinių mokslų ir teisės. Taip pat yra daugybė galimybių įgyti profesijas, susijusias su civiline apsauga, policijos darbu ir pasienio apsauga.

Bakalauro studijų programos

Daugpilyje yra didesnės galimybės įgyti bakalauro laipsnį – šiame mieste 10 aukštųjų mokyklų ir jų filialų iš viso siūlo 67 studijų programas, įskaitant akademines ir profesines bakalauro studijų programas. Rezeknėje yra penkios aukštosios mokyklos ir jų filialai, iš viso čia siūloma 20 bakalauro studijų programų. O Balvų srityje yra Daugpilio universiteto Balvų filialas, siūlantis 12 studijų programų. Didžiausia regiono aukštoji mokykla yra Daugpilio universitetas, kuriame mokosi apie 6 500 studentų.

4.1.1.3 pav. vaizdžiai pavaizduotas bakalauro studijų programų skaičius Latgalos miestuose ir srityse.

4.1.1.3. pav. Bakalauro studiju galimybės Latgaloje. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

4.1.1.3 lentelėje apibendrinta informacija apie Latgalos regiono aukštųjų mokyklų siūlomas bakalauro studijų programas pagal sritis.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Daugpilio univ.	Rygos Technikos univ.	Rezeknės aukštoji mokykla	Daugpilio univ. Balvų filialas	RISEBA	Verslo ir socialinio darbo mokykla „Attīstība“	Tarptautinė Baltijos akademija	Transporto ir ryšių institutas	Baltijos psihologijos ir vadybos aukštoji mokykla	Rygos aeronavigacijos institutas	Socialinių technologijų aukštoji mokykla	Informacinių sistemų vadybos aukštoji mokykla	Latvijos meno akademijos Latgalos filialas
Biologija	X												
Statyba		X											
Informatika / IT	X	X	X	X			X	X					
Dizainas			X										
Elektronika, energetika, telekomunikacijos		X											
Filologija	X		X	X									
Fizika	X												
Verslo vadyba	X	X	X	X	X	X	X	X		X			
Chemija	X												
Matematika	X												
Menas	X												X
Medicina (fizioterapija)	X												
Mechanika, mašinų gamyba		X	X										
Pedagogika	X		X	X									
Psichologija	X			X	X				X				
Ryšiai su visuomene	X				X		X						
Šilumos, dujų ir vandens technologijos		X											
Sociologija, socialinis darbas	X			X		X			X				

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Daugpilio univ.	Rygos Technikos univ.	Rezeknės aukštoji mokykla	Daugpilio univ. Balvų filialas	RISEBA	Verslo ir socialinio darbo mokykla „Attīstība“	Tarptautinė Baltijos akadēmija	Transporto ir ryšių institutas	Baltijos psihologijas ir vadybos aukštoji mokykla	Rygos aeronavigācijas institūtas	Socialinių technologiju aukštoji mokykla	Informacinių sistemu vadybos aukštoji mokykla	Latvijos meno akademijas Latvijas filialas
Teisė	X		X	X							X		
Vertimas			X										
Turizmas, viešbučių paslaugos							X					X	
Transportas		X						X					
Istorija	X		X	X									
Aplinkos mokslai	X		X										

4.1.1.3. lentelė. Bakalauro studijų galimybės Latvijos regione. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

Latgalos reģiona augstās skolas un tās filiāles piedāvā daudzbakalāra studiju programus – tikšanos un humanitāro mācību, tirdzniecības, medicīnas, pedagogikas un sociālo mācību jomās.

Daugpils universitāte un Rezeknē augstā skola piedāvā daudzbakalāra studiju programus, ieskaitot īpaši humanitāro studiju jomas (matemātika, ķīmija, fizika un citi), filoloģijas, pedagogikas studijas un daudzbakalāra studiju programus sociālās un sociālās jomās. O augstās skolas filiāles specializojas konkrētās studiju jomās. Piemēram, RTU Daugpils filiāle orientējas uz tehniskajām mācībām – būvniecību, ražošanu, elektroniku un citi.

Ar tirdzniecību saistītās programmas, apņemas tirdzniecības un finanšu vadību, ekonomiku, piedāvā veikt visās augstās skolās un tās filiālēs – Latgalas reģionā ar tirdzniecību saistītā bakalāra līmenī ir iespējams iegūt deviņos mācību jomās. Taigi, ir iespējams teikt, ka reģionā ir pietiekami daudz iespēju iegūt ar tirdzniecību saistītā izglītība.

Daudzākā humanitāro mācību (historija, psiholoģija, filoloģija) programmas piedāvā Daugpils universitāte un Rezeknē augstā skola. Daugpils universitāte un Rezeknē Augstā skola – pamatīgās reģiona mācību jomās, piedāvā pedagogikas studiju programmas.

Daudzākā Latgalas reģionā esošo augstās skolas filiāļu atstāvējamās kompetences jomās, piemēram, Transporta un sakaru institūts piedāvā ar transportu, tirdzniecību un IT jomā saistītās studiju programmas, tāpat kā un Rīgas aeronavigācijas institūts piedāvā iegūt transporta jomā bakalāra līmeni.

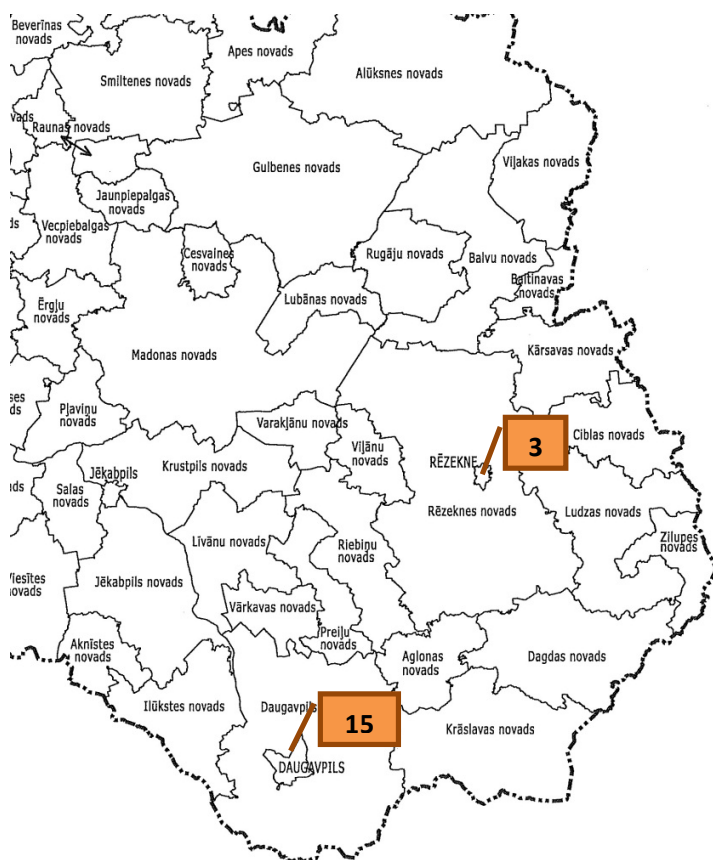
Latgalas reģionā piedāvā tikai vienu medicīnas jomas programmu – fizioterapijas programmu Daugpils universitātē. Neviens mācību joma nesniedz veterinārās medicīnas studiju programmas.

Magistrantūras studiju programmas

Latgalas statistiskajā reģionā maģistra līmeni ir iespējams iegūt Daugpilī un Rezeknē. Daudzākā magistrantūras studiju programmas (14) piedāvā Daugpils universitāte, vienu programmu piedāvā un Transporta un sakaru institūta Latgalas filiāle. O RTU Daugpils filiāle, piedāvā daudzbakalāra studiju programmas, no kuras nesniedz magistrantūras programmas.

Rezeknē maģistra līmeni ir iespējams iegūt tikai Rezeknē augstajā skolā.

4.1.1.4. att. parādīts piedāvāto magistrantūras studiju programmas skaits lielākajās Latgalas pilsētās.

4.1.1.4. pav. Magistrantūros studiju galimybės Latgaloje. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

Latgalos regione siūlomos magistrantūros studijų programos pagal sritis pateiktos 4.1.1.4 lentelėje, kurioje matyti magistrantūros studijų kryptys ir jų prieinamumas regiono mokymo įstaigose.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Daugpilio universitetas	Transporto ir ryšių institutas	Rezeknės aukštoji mokykla
Biologija	X		
Informatika / IT	X	X	
Filologija	X		X
Fizika	X		
Verslo vadyba	X		X
Matematika	X		
Pedagogika	X		X
Psichologija	X		
Istorija	X		

4.1.1.4. lentelė. Magistrantūros studijų galimybės Latgalos planavimo regione. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

Daugiausia galimybių įgyti magistro laipsnį yra Daugpilio universitete. Pagrindinės šios aukštosios mokyklos kryptys – tikslieji ir gamtos mokslai, verslo vadyba, pedagogika, psichologija ir istorija.

IT srities magistro laipsnį galima įgyti ir Transporto ir ryšių institute.

RTU Daugpilio filiālas, siūlantis daugybę techninės srities bakalauro studijų programų, iš viso nesiūlo magistrantūros programų. Taip pat Latgalos regione nesiūloma medicinos ir socialinių mokslų magistrantūros studijų programų.

Doktorantūros studiju programos

[illegible]

4.1.1.5 lentelēje pateiktos Latgalos reģiono mokymo īstaigū siūlomos doktorantūros studijū kryptys.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Daugpilio universitetas	Rezeknės aukštoji mokykla
Biologija	X	
Informatika / IT		X
Filologija ir literatūrologija	X	
Fizika	X	
Verslo vadyba	X	
Teisė	X	
Matematika	X	
Pedagogika	X	X
Psichologija	X	
Istorija	X	
Aplinkos mokslai		X

4.1.1.5. lentelė. Doktorantūros studijų galimybės Latgalos regione. Šaltinis: Nacionalinė išsilavinimo galimybių duomenų bazė.

Daugpilio universitetas siūlo daugiausia doktorantūros studijų galimybių – čia siūlomos tikslųjų ir humanitarinių mokslų, verslo ir pedagogikos studijų kryptys. Rezeknės aukštojoje mokykloje mažiau galimybių įgyti daktaro laipsnį, ši aukštoji mokykla koncentruojasi į IT, pedagogikos ir aplinkos mokslų sritis.

4.1.2. Išsilavinimo galimybės Lietuvos pasienio regione

Profesinis ir vidurinis profesinis išsilavinimas

Lietuvos pasienio regione (šiam projektui – Zarasai, Visaginas ir Ignalina (anksčiau priklausę Utenos regionui) yra trys mokymo įstaigos, siūlančios įgyti profesinį ir vidurinį profesinį išsilavinimą. Dvi mokymo įstaigos yra Visaginė, viena – Zarasuose, o Ignalinoje yra Visagino technologijos ir verslo profesinio mokymo centro filialas. Lentelė 4.1.2.1. apibendrinti profesinio mokymo Lietuvos pasienio regioną.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Visagino technologijos ir verslo profesinio mokymo centro	Zarasų žemės ūkio mokykla	Visagino technologijos ir verslo profesinio mokymo centro Ignalinos filialas
Autotransportas	X		
Verslo administravimas	X		X
Statyba	X	X	X
Informatika / IT	X		
Maitinimo paslaugos	X	X	
Verslo vadyba	X	X	X
Žemės ūkis		X	
Turizmas ir viešbučiai	X	X	X

4.1.2.1. lentelė. Profesinio ir vidurinio profesinio išsilavinimo studijų galimybės Lietuvos pasienio regione.

Lietuvos pasienio regione profesinio ir vidurinio profesinio mokymo įstaigų pasiūla yra gana plati – siūlomos aštuonios studijų kryptys. Zarasų žemės ūkio mokyklos pasiūla skiriasi nuo Visagino technologijos ir verslo profesinio mokymo centro, pastarajame siūloma žemės ūkio programa. Visagino technologijos ir verslo profesinio mokymo centras siūlo daugiau studijų programų. Nuo

Priešingai Zarasų žemės ūkio mokyklai, jis siūlo su autotransportu (automechanika), verslo administravimu ir informatika susijusias studijų programas.

Aukštasis išsilavinimas

Lietuvos pasienio regione neįmanoma įgyti aukštojo išsilavinimo. Arčiausios vietos, kur galima įgyti aukštąjį išsilavinimą, yra Utenos kolegija ir Panevėžio institutas.

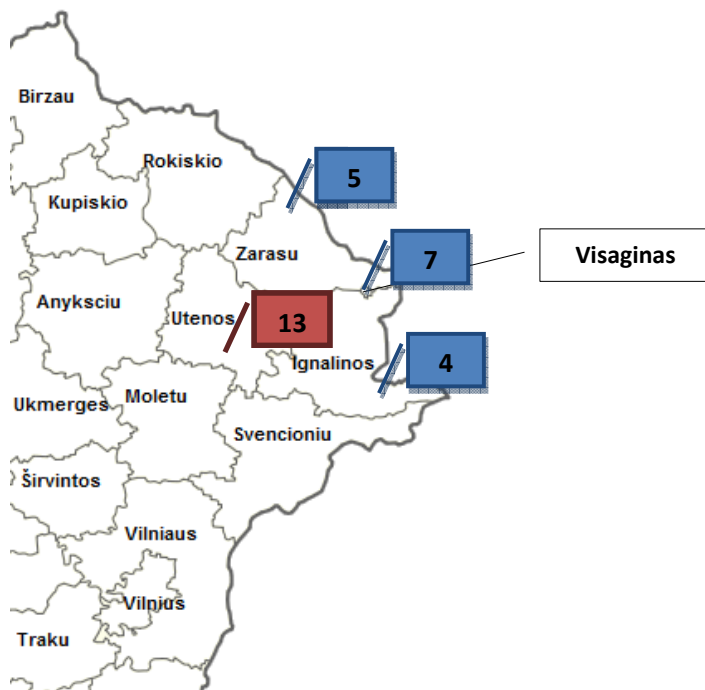
4.1.2.2 lentelėje pateiktos aukštojo išsilavinimo (bakalauro) studijų kryptys Utenos regiono mokymo įstaigose. Abiejose aukštosiose mokyklose galima įgyti 4.1.2.2 lentelėje nurodytų sričių bakalauro laipsnį.

Mokymo įstaiga / studijų sritis	Utenos kolegija	Panevėžio institutas
Statyba		X
Informatika / IT	X	X
Dizainas	X	
Elektronika ir energetika	X	X
Filologija		X
Verslo vadyba	X	X
Žemės ūkis	X	
Medicina	X	X
Muzika		X
Maisto technologija	X	
Pedagogika	X	X
Socialinis darbas	X	X
Stomatologija	X	X
Transportas	X	
Turizmas, kultūra	X	X
Aplinkos mokslai	X	X

4.1.2.2. lentelė. Aukštojo išsilavinimo studijų galimybės Utenos regione (Ignalinos, Visagino ir Zarasų apylinkėje)..

Iš 4.1.2.2 lentelės matyti, kad Utenos kolegija ir Panevėžio institutas siūlo panašias aukštojo išsilavinimo studijų programas – 9 iš 16 studijų krypčių siūlo abi mokymo įstaigos.

4.1.2.1 pav. pavaizduotos Utenos regione (Lietuva) siūlomos vidurinio profesinio ir profesinio studijų programos (mėlyna spalva) ir aukštojo išsilavinimo studijų programos (raudona spalva).

4.1.2.1. pav. Profesinio, vidurinio profesinio ir aukštojo išsilavinimo studijų galimybės Utenos regione.

Utenos regiono aukštosios mokyklos siūlo daugybę įvairių sričių studijų programų. Palyginti mažesnė pasiūla yra tokių krypčių, kaip filologija ir techniniai mokslai (pvz., statyba). Palyginti su situacija Latvijos rajone, tokių sričių, kaip telekomunikacija, prietaisų gamyba, studijos regione nesiūlomos.

4.1.3. Mokymosi galimybių Latvijoje ir Utenoje apibendrinimas

Nuo vidurinio profesinio išsilavinimo iki daktaro laipsnio Latvijos regione siūlomos informacinių technologijų, informatikos ir verslo vadybos sričių programos. Kitų sričių programos skiriasi priklausomai nuo išsilavinimo lygio.

Pavyzdžiui, Latvijos regione siūloma daugybė profesinio išsilavinimo studijų programų, kurias pabaigus neįmanoma tęsti tos pačios srities studijų (jas galima tęsti tik kitose Latvijos aukštosiose mokyklose). Šios sritys yra:

- ❖ maitinimo paslaugos;
- ❖ medžio apdirbimas;
- ❖ metalo apdirbimas;
- ❖ žemės ūkis ir žuvininkystė;
- ❖ muzika;
- ❖ veterinarinė medicina;
- ❖ prekyba.

Reikia paminėti, kad yra daugybė studijų sričių, kurios ir šalies mastu siūlomos tik profesinio arba vidurinio procesinio išsilavinimo lygiu (pvz., kirpėjų paslaugos ir batų remontas). Tolesnis šių sričių išsilavinimo prieinamumas nenagrinėjamas.

Lietuvos pasienio regione siūloma mažiau profesinio ir vidurinio profesinio išsilavinimo studijų programų nei Latgalos regione, tačiau ir dviejose šiame regione esančiose mokymo įstaigose bei viename filiale galima įgyti aštuonių skirtingų studijų krypčių išsilavinimą. Priešingai Latgalos regionui, Lietuvos pasienio regione nesiūlomos tokių sričių, kaip medžio apdirbimo, metalo apdirbimo, veterinarinės medicinos ir kūrybinės krypties studijų programos. Lietuvos pasienio regione populiariausia šio lygio studijų kryptis yra verslo vadyba ir administravimas (verslo vadyba, buhalterija).

Latgalos regione pirmojo lygio aukštojo išsilavinimo studijos daugiausia yra susijusios su bakalauro studijų galimybėmis. Įgiję pirmojo lygi aukštąjį išsilavinimą, studentai gali tęsti bakalauro studijas autotransporto, statybos, dizaino, medicinos ir verslo vadybos srityse. Reikia atsižvelgti į tai, kad, įgijus pirmojo lygio aukštąjį išsilavinimą, medicinos studijų galimybės Latgalos regione yra gana ribotos – siūloma tik fizioterapijos studijų programa, tai reiškia, kad regione yra labai maža medicinos studijų programų pasiūla.

Studentai įgiję bendrąjį vidurinį išsilavinimą gali rinktis bet kurią iš Latgalos regione siūlomų bakalauro studijų programų, taigi šios studijos prieinamos visiems norintiems studijuoti, kurie yra įgiję vidurinį išsilavinimą, nepriklausomai nuo ankstesnės mokymosi vietos. Latgalos regione yra gana platus įvairių sričių bakalauro studijų pasirinkimas.

Šių sričių bakalauro studijos yra ribotos arba iš viso nesiūlomos:

- ❖ maisto technologija;
- ❖ muzika;
- ❖ medicina (siūloma specialybės fizioterapijos srityje);
- ❖ stomatologija;
- ❖ veterinarinė medicina.

Atsižvelgus į tai, kad regione galima įgyti šių sričių vidurinį profesinį ir (arba) pirmojo lygio aukštąjį išsilavinimą, galima daryti išvadą, kad šių sričių studijų tęstinio mokymosi galimybės yra nepakankamos. Siekiant objektyviai įvertinti galimybę pasiūlyti šias studijų kryptis regiono mokymo įstaigose, reikia įvertinti šioms studijų programoms sukurti reikalingas investicijas ir nustatyti potencialų studentų nuomonę apie tokių programų būtinybę ir norą jas studijuoti. Reikia paminėti, kad, siekiant pasiūlyti naujas studijų programas (pvz., medicinos, stomatologijos, veterinarinės medicinos ir pan. studijų srityse), reikalingos gana didelės investicijos.

Utenos regiono ir Latgalos regiono aukštosios mokyklos siūlo panašas studijų programas. Pagrindiniai abiejų regionų aukštųjų mokyklų siūlomų programų skirtumai – filologijos ir medicinos studijų programos – Latgalos regione yra daug didesnis filologijos studijų programų pasirinkimas, o medicinos studijos šiame regione iš viso nesiūlomos (išskyrus fizioterapijos programą Daugpilio

universitete). O Utenos regiono aukštosiose mokyklose yra gana ribotas filologijos programų pasirinkimas, tačiau siūloma daug medicinos programų, įskaitant gydomąją mediciną, slaugytojų programą, fizioterapiją, stomatologiją ir kt. Būtent medicininių studijų pasiūla padaro Utenos regiono aukštąsias mokyklas konkurencingas, nes apskritai šios programos yra populiarios, pabaigus yra didelės darbo galimybės, todėl studentai jas noriai renka. Utenos regiono aukštosiose mokyklose galima įgyti tik bakalauro laipsnį.

Magistrantūros studijų programos Latgaloje yra glaudžiai susijusios su bakalauro studijų programomis. Nors įgiję tam tikros srities bakalauro laipsnį, absolventai negali tęsti magistrantūros studijų Latgalos regione (pvz., autotransporto, statybos, prietaisų gamybos ir pan. sričių), siūlomos magistrantūros studijų programos paremtos siūlomomis bakalauro studijų programomis. Kalbant apie techninių sričių programas, reikia paminėti, kad nesiūlomos RTU Daugpilio filialo siūlomų bakalauro studijų sričių magistrantūros studijos (žr. 3 lentelę).

Kitokia situacija yra su doktorantūros studijomis. Daugpilio universitete doktorantūrą gali studijuoti bet kuris magistro laipsnį įgijęs asmuo, taip pat Daugpilio universitete galima įgyti ir bet kuriai doktorantūros studijų programai reikiamą išsilavinimą. O Rezeknės aukštoji mokykla siūlo ir tokių sričių doktorantūros studijas, kurių magistrantūros studijų nėra (pvz., aplinkos mokslų ir IT). Tai reiškia, kad potencialiai Rezeknės aukštosios mokyklos doktorantūros studijų programos pritraukia kitų aukštųjų mokyklų studentų, pvz., Daugpilio universiteto ar Transporto ir ryšių instituto. Tokia situacija potencialiai gali sukelti problemų, susijusių su studentų pritraukimu.

Apskritai Latgalos regione įvairių išsilavinimo lygių studijų kryptys yra susiję ir galima laikyti, kad visų išsilavinimo lygių studijos yra pakankamai prieinamos. Šiek tiek blogesnė yra magistrantūros ir doktorantūros bei tam tikrų studijų kryptų programų, reikalaujančių didesnių investicijų, pasiūla. Tokios studijų kryptys yra medicina, veterinarinė medicina ir kt., o Lietuvos pasienio regione mokymosi galimybės yra mažesnės nei Latgaloje. Regione yra tik trys vidurinio profesinio ir profesinio mokymo įstaigos. Šiame regione iš viso neįmanoma įgyti aukštojo išsilavinimo, tačiau Utenos regione jį galima įgyti dviejose aukštosiose mokyklose, kurios siūlo ir įvairių sričių bakalauro studijas. O Latgalos regione galima studijuoti ir įgyti net daktaro laipsnį. Viena iš svarbiausių Utenos regiono aukštųjų mokyklų kompetencijos sričių – medicinos studijos, kurių pasirinkimas regione yra gana didelis.

4.1.4. Aukštųjų mokyklų tarpusavio bendradarbiavimas

Latgalos regiono aukštosios mokyklos dažniausiai bendradarbiauja su kitomis aukštosiomis mokyklomis tik studentų mainų programose. Tarp aukštųjų mokyklų vyksta aktyvūs mokymo personalo ir patirties mainai.

Daugpilio universitetas bendradarbiauja su maždaug 80 įvairių Europos (Jungtinės Karalystės, Belgijos, Danijos, Estijos, Prancūzijos, Lietuvos, Švedijos ir kt.) ir kitų pasaulio šalių (JAV, Kanados, Kinijos, Izraelio ir kt.) aukštųjų mokyklų bei didžiausiomis Latvijos aukštosiomis mokyklomis – Rygos technikos universitetu, Latvijos universitetu ir kt.

Pagrindinės Daugpilio universiteto ir minėtų aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo kryptys yra šios:

- ❖ ERASMUS studentų mainų programa;
- ❖ mokymo personalo mainai;
- ❖ kitos mainų programos (dalijimasis patirtimi, stažuotės, ir kt.).

Priešingai Daugpilio universitetui, Rezeknės aukštoji mokykla, dažniausiai kaip dalyvis dalyvauja kelių aukštųjų mokyklų įgyvendinamuose projektuose. Rezeknės aukštoji mokykla dalyvauja šiuose Danijos, Italijos, Japonijos, Gruzijos ir kitų šalių aukštųjų mokyklų organizuojamuose projektuose:

- ❖ ERASMUS studentų mainų programoje;
- ❖ vasaros mokyklose;
- ❖ mokslo internacionalizavimo projektuose;
- ❖ turizmo vadybos studentų projekte „Tempus“;
- ❖ užsienio darbo praktikos programose.

O su Latvijos aukštosiomis mokyklomis vyksta dalijimasis patirtimi, Rezeknės aukštoji mokykla dalyvauja kai kuriuose trumpalaikiuose kitų aukštųjų mokyklų įgyvendinamuose projektuose – Ventspilio aukštosios mokyklos kalbų kursuose, Latvijos universiteto socialinės srities projektuose ir kituose panašiuose renginiuose.

4.1.5. Aukštųjų mokyklų bendradarbiavimas su mokslinėmis ir kitoms institucijomis ir įstaigomis

Svarbiausi Latgalos regiono aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo partneriai yra:

- ❖ savivaldybių įstaigos;
- ❖ mokslinės institucijos;
- ❖ įmonės;
- ❖ užsienio šalių įstaigos ir institucijos;
- ❖ kiti bendradarbiavimo partneriai.

Dalį projektų aukštosios mokyklos įgyvendina ir savo jėgomis – dažniausiai gavę ES struktūrinių fondų finansavimą. Daugpilio universitetas ir Rezeknės aukštoji mokykla įgyvendina panašių sričių bendradarbiavimo projektus. Ir Latgalos regiono aukštųjų mokyklų filialai dalyvauja kai kuriuose bendradarbiavimo projektuose, tačiau šių aukštųjų mokyklų projektai dažniausiai įgyvendinami jų centrinėse būstinėse, filialams skiriant mažiau dėmesio. Filialai įgyvendina panašių krypties projektus kaip Daugpilio universitetas ir Rezeknės aukštoji mokykla.

Aukštosios mokyklos savarankiškai (su ES struktūrinių fondų parama arba be jos) įgyvendina šių sričių projektus:

- ❖ moksliniai tyrimai;
- ❖ mokslinio bendradarbiavimo skatinimas;
- ❖ studijų kokybės gerinimas;

- ❖ infrastruktūras plētra;
- ❖ klimato pokyčiai;
- ❖ pedagogu kvalifikācijas kēlīmas;
- ❖ kultūrinē plētra.

Pagrīndinēs savivaldību bendradarbiavīmo īstaīgos yra Daugpīlio mīesto taryba, Rezeknēs mīesto taryba, Daugpīlio srities taryba, Rezeknēs srities taryba, Latgalos planavīmo reģions ir kt. Svarbīausīos bendradarbiavīmo kryptys:

- ❖ dalyvavīmas tarptautīnīuose projektuose;
- ❖ dalyvavīmas kultūrinīuose projektuose;
- ❖ dalyvavīmas socialīnīuose projektuose.

Bendradarbiavījant su mokslinēmīs īnīstīcijomīs, īgyvīndīnāmī tyrimu īr mokslo īnfrastruktūras projektai. Aukštosīos mokyklos bendradarbiavīja, pavyzdžiui, su Latvījos mokslo taryba, Latvījos Respublīkas švīetīmo īr mokslo mīnīsterīja bei aukštosioms mokykloms pavaldžīais mokslnīais īnīstītais. Įgyvīndīnāmī šīų sričių mokslnīų tyrimu projektai:

- ❖ kīetūjų kūnū fīzikos;
- ❖ biologījos;
- ❖ antropologījos;
- ❖ sociologījos;
- ❖ kultūrologījos.

Su īmonēmīs aukštosīos mokyklos daūnīausīai bendradarbiavīja tik atskīruose rengīnīuose, rečiau – īgyvīndīnant konkrecīus projektus. Svarbīausīos aukštūjų mokyklū īr īmonių bendradarbiavīmo kryptys:

- ❖ praktīkos vīetų užtīkrīnīmas studentams;
- ❖ technologījų perdavīmo kontaktīnīų punktų vīekla.

Bendradarbiavījant su užsīenīo šalīų īstaīgomīs īgyvīndīnāmī tarptautīnīai projektai. Aukštosīos mokyklos dalyvavīja Europos Komīsījos organizuojamīuose projektuose, pretenduojā į užsīenīo šalīų stipendījas, dalyvavīja kītuose projektuose. Pagrīndinēs bendradarbiavīmo su užsīenīo šalīų īnīstīcijomīs kryptys yra šīos:

- ❖ praktīkos vīetų užtīkrīnīmas studentams užsīenīo šalyse;
- ❖ dalyvavīmas stipendījų konkursuose;
- ❖ mokymosi visā gyvenīmā rengīnīai;
- ❖ turīzmo projektai.

Svarbīausī aukštūjų mokyklū bendradarbiavīmo modelīų skīrtumai – skīrtīngos kompetencījos kryptys: Daugpīlio universītetas īgyvīndīna daug chemījos, kīetūjų kūnū fīzikos, biologījos īr kītų sričių mokslnīų tyrimu projektų, kurīuose dīdīelis dėmesys skīriamas laboratorīnīams tyrimams īr bendradarbiavīmui su mokslinēmīs īnīstīcijomīs. O Rezeknēs aukštosīos mokyklos kompetencījos

kryptis – socialiniai ir humanitariniai mokslai. Aukštoji mokykla dalyvauja ir su antropologija bei kultūrologija susijusiuose projektuose. Daugpilio universitetas daug aktyviau nei Rezeknės aukštoji mokykla skatina bendradarbiavimą su savivaldybių institucijomis.

Utenos kolegija bendradarbiauja su kitomis aukštosiomis mokyklomis, valstybės ir savivaldybių institucijomis, NVO ir kitomis įstaigomis šiose srityse:

- ❖ jaunimo nedarbo mažinimas;
- ❖ techninių studijų pasiūlymas užsienio studentams;
- ❖ ERASMUS studentų mainų programa.

4.2. Mokslinių ir tyrimų institucijų veikla pasienio regione

4.2.1. Latgalos mokslinės institucijas ir jų bendradarbiavimo partneriai

Dauguma Latgalos regione esančių mokslinių institucijų ir mokslinių tyrimų centrų yra pavaldūs aukštosioms mokykloms. 4.2.1.1 lentelėje pateikti svarbiausi Latgalos regiono moksliniai institutai, jų pagrindinė informacija ir svarbiausios veiklos kryptys. Lentelėje nurodytos visos Latvijos mokslinių institucijų registre registruotos įstaigos, o taip pat ir registre neregistruoti centrai, aktyviai dirbantys tyrimų srityje, dalyvaujantys moksliniuose projektuose ir bendradarbiaujantys su kitomis įmonėmis ir įstaigomis.

Nr.	Pavadinimas	Adresas, vadovas	Sritis	Pagrindinės veiklos kryptys	Bendradarbiavimo partneriai ir kryptys
1.	Biomechanikos ir fizikinių tyrimų institutas	Maskavas g. 22-1, LV-4604 Rezeknė Imantas Briedis (<i>Imants Briedis</i>)	Gamtos mokslai Inžinerijos mokslai	Lazerinė fizika Energetika Regos mokslas	Latvijos jaunųjų mokslininkų sąjunga, SPIE (<i>Society of Photographic Instrumentation Engineers</i>), <i>Baltic Wind Park</i> , LLU, LU kietųjų kūnų fizikos institutas, RAB „SPD Energo“ Valstybinis Latvijos medienos chemijos institutas Daugpilio universitetas.
2.	Daugpilio universiteto Gamtos mokslų ir matematikos fakulteto Ekologijos institutas	Vienības g. 13-205, LV-5400 Daugpilis, Artūras Škutė (<i>Artūrs Škute</i>)	Aplinkos mokslai	Biologija (vandens ir miškų išteklių), Aplinkos mokslai (gamtos apsauga)	Klimato pokyčiai, gamtos ekologija, biologiniai centrai Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija ir kt.
3.	Daugpilio universiteto	Vienības g. 13-205, LV-5400	Humanitariniai mokslai,	Įvairių humanitarinių mokslų sričių tyrimai	Bendradarbiavimas įgyvendinant įvairius

Nr.	Pavadinimas	Adresas, vadovas	Sritis	Pagrindinās veiklas kryptys	Bendradarbiavimo partneri ir kryptys
	Humanitāriņu moksļu fakulteto Palyginamūjū tyrimū institutas	Daugpilis, Fiodoras Fiodorovas (<i>Fjodors Fjodorovs</i>)	Kultūrologija	– vienos kultūras ir tarpkultūriniai	projektus (knygū leidyklos, nepriklausomi ekspertai, privatūs asmenys ir kt.)
4.	Daugpilio universiteto Tvaraus mokymosi institutas	Parādes g. 1-432, LV-5401 Daugpilis, Latvija, Dzintra Iliško	Mokslo plētra	Tvaraus mokymosi plētra, visuomenēs informavimo renginiai	Baltijos ir Juodosios jūrū regiono mokslo tyrimū konsorciūmas, Latvijos sporto pedagogikos akademija, Liepojos universitetas, Latvijos mokslo taryba, Valstybinis švietimo centras ir kt.
5.	Daugpilio universiteto Sisteminēs biologijos institutas	Vienības g. 13-205, LV-5400 Daugpilis, Inesē Kokina (<i>Inese Kokina</i>)	Biologija	Sisteminēs biologijos tyrimai, gyvūnū ekologija ir evoliucija, botanika, zoologija, mikroskopija	Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija
6.	Daugpilio universiteto Socialiniū moksļu fakulteto Socialiniū tyrimū institutas	Parādes g. 1-432, LV-5401 Daugpilis, Latvija, Vera Boronenko (<i>Vera Boronenko</i>)	Socialiniai mokslai	Ekonomikos, sociologijos, teisēs, psichologijos sričių tyrimai	Valstybinis Maskvos M. V. Lomonosovo universitetas, Valstybinis Sankt Peterburgo universitetas, Valstybinis Vitebsko technologijos universitetas, Norvegijos miesto ir regionū tyrimū institutas, Baltarusijos valstybinis ekonomikos universitetas, Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, Oslo universitetas ir kt.
7.	Daugpilio universiteto Latgalos tyrimū institutas	Vienības g. 13-205, LV-5400 Daugpilis, Artūras Škutē Henrichas Suomas (<i>Henrihs Soms</i>)	Sociologija, kultūras mokslai	Rytū Latvijos regiono (Latgalos) tyrimai	Šiauliū universiteto Šiaurēs Lietuvos tyrimū centras, Latgalos regiono savivaldybēs
8.	Daugpilio universiteto G. Liberto inovacinēs	Parādes g. 1-432, LV-5401 Daugpilis,	Medicina Biologija	Įvairūs biologijos ir medicinos sričių tyrimai. Holografija,	Latvijos mokslo taryba, Latvijos Respublikos švietimo

Nr.	Pavadinimas	Adresas, vadovas	Sritis	Pagrindinās veiklas kryptys	Bendradarbiavuma partneriā ir kryptys
	mikroskopijas centras	Latvija, Edmundas Tamanis (<i>Edmunds Tamanis</i>)		nanostrikturū tyrimai, orientuoti į saulės baterijū tobulinimā ir plētrā	ir mokslo ministerija
9.	Daugpilio universiteta Sakytinēs istorijas centras	Vienības g. 13-205, LV-5400 Daugpilis, Irena Saleniecē (<i>Irēna Saleniece</i>)	Kultūrologija	Kultūras, kalbotyros ir istorijas sričių tyrimai	Glazgo universiteta (Jungtinē Karalystē), Latgalos regiono savivaldybēs
10.	Daugpilio universiteta matematiniū tyrimū centras	Parādes g. 1-432, LV-5401 Daugpilis, Latvija, Pēteris Daugulis (<i>Pēteris Daugulis</i>)	Matematika	Tyrimū sritis: diferencialinēs lygtys, moderni elementarioji matematika, matematikos didaktika	Valstybinē ugdymo plētros agentūra, kitū aukštūjų mokyklū ir institucijū moksliniū tyrimū darbuotojai
11.	Daugpilio universiteta Menū institutas	Saules g. 1/3-203, LV- 5400 Daugpilis, Zeltytē Barševska (<i>Zeltīte Barševska</i>)	Menas	Meno sritis (architektūros, muzikologijos, taikomojo meno, tekstilēs meno) tyrimai	Latgalos regiono savivaldybēs, kitū aukštūjų mokyklū ir institucijū moksliniū tyrimū darbuotojai
12.	Daugpilio universiteta technologijū perdavimo kontaktinis punktas	Vienības g. 13-210, LV-5400 Daugpilis, Irina Gorkina (<i>Irīna Gorkina</i>)	Įvairios mokslo sritys	Verslininkū ir mokslininkū bendradarbiavimo skatinimas	Daugpilio universitetas, G. Liberto inovacinēs mikroskopijos centras, Socialiniū tyrimū institutas, Sisteminēs biologijos institutas, Ekologijos institutas, Užsienio kalbū centras, Matematiniū tyrimū centras
13.	Rezeknēs aukštosios Aplinkos technologijū perdavimo kontaktinis punktas	Atbrīvošanas alēja 76, LV-4601 Rezeknē Edmundas Teirumniekas (<i>Edmunds Teirumnieks</i>)	Aplinkos mokslai	Verslininkū ir mokslininkū bendradarbiavimo skatinimas	RAB „Latgales Lauksaimniecības zinātnēs centrs“, Rezeknēs sritis savivaldybē, Rezeknēs aukštoji mokykla
14.	Rezeknēs aukštosios Mokslinis regionalistikos institutas	Atbrīvošanas alēja 90, LV-4600 Rezeknē, Gotfrydas Novikas	Socialiniai mokslai	Socialiniai ir ekonominiai Latgalos regiono šalies ūkio tyrimai ir tvari plētra	Rezeknēs aukštoji mokykla, Latvijos mokslo akademija, Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo

Nr.	Pavadinimas	Adresas, vadovas	Sritis	Pagrindinēs veiklos kryptys	Bendradarbiavimo partneriā ir kryptys
		(<i>Gotfrīds Noviks</i>)			ministerija, kitu aukštūju mokyklu ir instituciju moksliniu tyrimu darbuotojai
15.	Rezeknēs aukstosios mokyklos Asmens socializācijas tyrimu institutā	Atbrīvošanas alēja 90, LV-4600 Rezeknē, Velta Liubkina (<i>Velta Ļubkina</i>)	Pedagogika, sociologija	Tyrimu rengimas pedagogikas technologijas, specialiosios pedagogikas, socialinēs pedagogikas ir rehabilitācijas technologijas srityse	Latgalos planavimo regionas, Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Latvijos mokslo akademija, kitu aukštūju mokyklu ir instituciju moksliniu tyrimu darbuotojai
16.	Rezeknēs aukstosios mokyklos ir Latgalos prietaisu gamybos technologinio centro mechatronikos laboratorija	Maskavas g. 28B, LV-4604 Rezeknē	Mechatronika Regioninė ekonomika	Mechatroniniu prietaisu naudojimas Inovacinēs veiklos paramos struktūru tyrimai Latgaloje	Rezeknēs aukštoji mokykla, Latgalos prietaisu gamybos technologinis centras
17.	RAB „Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs“	Kultūras laukums 1A, LV-4650 Vilanai, Veneranda Stramkalē (<i>Veneranda Stramkale</i>)	Žemēs ūkis, Biologija, Inžinerijos mokslai	Tyrimu parengimas agronomijos, zootechnikos, žemēs ūkio ir selekcijos srityse	Kaimu paramos tarnyba, Latvijos mokslo taryba, RAB „Baltic Agro“ Latvijos Respublikos žemēs ūkio ministerija, RAB „Latvijas šķirnes sēklas“, Valstybinis Priekulių lauko kultūrų selekcijos institutas, Valstybinis Stendės grūdinių augalų selekcijos institutas

4.2.1.1. lentelē. Latgalos regiono mokslinēs institucijos ir moksliniu tyrimu centri.

Mokslinēs institucijos yra susitelkusios didžiausiuose Latgalos regiono miestuose – Rezeknėje ir Daugpilyje. Be to, 10 iš 14 svarbiausių institucijų yra pavaldžios Daugpilio universitetui. Rezeknēs aukštajai mokyklai pavaldžios 3 mokslinēs institucijos. Tai rodo apie glaudu moksliniu instituciju, aukštūju mokyklu, ju mokymo personalo ir studentu bendradarbiavimu bei tai, kad dažniausiai moksliniai centrai kuriame po aukštūju mokyklu sparnu. Privačiu moksliniu instituciju yra gana mažai – tai Biomechanikos ir fizikiniu tyrimu institutas ir RAB „Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs“.

Populiariausios moksliniu instituciju bendradarbiavimo kryptys – bendri projektai su užsienio bendradarbiavimo partneriais, užsienio aukštosiomis mokyklomis ir moksliniu tyrimu centrais,

įskaitant tarptautinius projektus. Taip pat bendradarbiaujama, siekiant pritraukti kitų aukštųjų mokyklų mokslinių tyrimų darbuotojus. Viena iš aktyviausių bendradarbiavimo srities mokslinių institucijų yra RAB „Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs“, bendradarbiaujanti su kitais panašiais tyrimų institutais ir tyrimų stotimis, įmonėmis, augalų selekcininkais, valstybės įstaigomis ir kt. Apskritai mokslinių institucijų ir įmonių bendradarbiavimas yra gana ribotas – tai pripažįsta ir apklaustos įmonių, ir mokslinių institucijų atstovai.

Siekiant užtikrinti tyrimo rezultatų kapitalizaciją, įsteigti du technologijų perdavimo kontaktiniai punktai – Daugpilio universiteto technologijų perdavimo kontaktinis punktas ir Rezeknės aukštosios mokyklos aplinkos technologijų perdavimo kontaktinis punktas. Pagrindinės šių kontaktinių punktų veiklos kryptys yra šios:

- ❖ technologijų perdavimo proceso informacinė, metodinė ir mokslinė parama;
- ❖ informacinė parama: publikacijos, konferencijos, parodos;
- ❖ intelektinės nuosavybės apsaugos paslaugos (analogų ir prototipų paieška, patentų paraiškų parengimas ir pateikimas);
- ❖ aukštųjų technologijų įmonių ir organizacijų technologijų perdavimo skatinimas Latvijos ir tarptautinėje rinkoje;
- ❖ renginiai, susiję su technologijų ekspertu, realizacija, įskaitant diskusijų vedimą, sutarčių sudarymą.

4.2.2. Lietuvos pasienio regiono mokslinės institucijos

Lietuvos pasienio regione mokslinių tyrimų veikla užsiima Utenos kolegija. Siekdama užtikrinti verslo sektoriui individualiai pritaikomus taikomuosius tyrimus, Utenos kolegija sukūrė atitinkamą mechanizmą. Remdamosios konkrečių įmonių poreikiais, studentų ir dėstytojų komandos tiria tam tikrus klausimus ir atlieka palyginamąją analizę šiose srityse:

- ❖ valdymas;
- ❖ finansai;
- ❖ plėtra;
- ❖ žmogiškieji ištekliai.

Visagino verslo inkubatoriuje veikia dvi privačios mokslinių tyrimų institucijos (4.2.2.1 lentelė).

Nr.	Pavadinimas	Adresas, vadovas	Sritis	Pagrindinės veiklos kryptys	Bendradarbiavimo partneriai ir kryptys
1.	UAB „DEKRA Industrial“	Taikos pr. 7, LT-31107 Visaginas Žydrius Viliūnas	Medžiagų mokslas, metalo apdirbimas	Metalo gaminių ir medžiagų bandymai	Latvijos, Lietuvos, Suomijos, Švedijos, Rusijos ir kitos įmonės, Rusijos medžiagų mokslo centrai CNII KM „Promety“ ir CNIITMASH
2.	UAB „Modernios E-Technologijos“	Taikos pr. 7, LT-31107	Energetika, elektronika, optika,	Atsinaujinančiųjų energijos išteklių srities komponentų ir prietaisų	Perspektyviųjų technologijų taikomųjų tyrimų institutas, Puslaidininkių fizikos

Nr.	Pavadinimas	Adresas, vadovas	Sritis	Pagrindinės veiklos kryptys	Bendradarbiavimo partneriai ir kryptys
		Visaginas	ekologija	kūrimas (fotoelementai, saulės, šilumos energija), insoliacijos medžiagos, pasyviųjų namų technologijos.	institutas, Lietuvos mokslininkų sąjungos institutas, Ypatingai švarių medžiagų mokslinių tyrimų institutas (Rusija) ir kt.

4.2.2.1. lentelė. Mokslo įstaigų ir mokslinių tyrimų centrų Lietuvos pasienio regionų.

4.3. Technologijų įmonės ir verslo aplinka

Inovacijų ir technologijų plėtros kertinis akmuo – pasienio regione dirbančios įmonės, kurių su naujų gaminių ir technologijų plėtra susijusi veikla ir perspektyvos tiesiogiai veikia regiono technologijų ir inovacijų lygį. Įmonių poreikiams atlikti tyrimai, sukurti arba perimti gaminiai ir technologijos užtikrina pridėtinės vertės didėjimą. Esama verslo struktūra padėjo pamatus mokslinių tyrimų technologijų plėtrai ir praktiškam panaudojimui sukomercinti tyrimų rezultatus.

Latgalos regione ir Lietuvos pasienio teritorijoje vyrauja vidutinio ir žemo technologinio lygio verslas (metalo apdirbimas, prietaisų gamyba, chemijos pramonė, tekstilės apdorojimas, maisto pramonė). Tačiau ir šiose srityse dirbančios įmonės naudoja galimybes kurti naujus gaminius ir įdiegti gamybos procese naujas technologijas. Kartu vystosi ir atskiros aukštųjų technologijų srities įmonės, privati mokslinių tyrimų institutai, kurių pagrindinė verslo kryptis – įvairios mokslinių tyrimų paslaugos savo ir kitų verslininkų poreikiams. Siekiant įvertinti verslo mokslinių tyrimų ir technologijų panaudojimo praktiką ir ateities perspektyvas, sudarytas pasienio regiono potencialiai inovacinių įmonių sąrašas (1 priedas). Įmonės atrinktos, atsižvelgus į jų ekonominės veiklos rodiklius ir kokybiškai įvertinus jos veiklos sritį bei ankstesnę, su naujų gaminių ir technologijų kūrimu susijusią praktiką.

Įmonės atrinktos, remiantis šiais rodikliais ir informacijos šaltiniais:

- ❖ įmonių 2011 m. apyvarta;
- ❖ pagrindinė įmonės veiklos sritis, įvertinus srities technologijų komponentę. Kai kurių sričių įmonės nebuvo vertinamos, pavyzdžiui, prekybos, finansinių ir draudimo paslaugų įmonės. Mažesnis dėmesys buvo skiriamas žemės ūkiams – pasirinkti tik žemės ūkiai, dirbantys pagal ypač inovacinius metodus (apie tai viešai skelbiama informacija);
- ❖ kokybinis įvertinimas, remiantis viešai skelbiama informacija (į gamybą investuojamos sumos, kaip aktyviai apie tai informuoja savo klientus ir partnerius ir pan.);
- ❖ gautas ES finansavimas įgyvendinant projektus, tiesiogiai susijusius su inovacijomis, naujų gaminių ir technologijų kūrimu. Buvo išanalizuota inovacijas skatinanti veikla;
- ❖ anksčiau apibendrinta informacija apie inovacines įmones, pavyzdžiui, „Inovacinių įmonių sąrašas pagal technologinių galimybių audito priemonės metodą“;^{17 18}
- ❖ sričių plėtros programose ir regionų interneto svetainėse pateikta informacija apie svarbiausias administracinių teritorijų įmones;

¹⁷Inovacinių įmonių duomenų bazė: <http://kju.lv/tabula/uzn.php>;

¹⁸„Verslo žiniuose“ apibendrintas didžiausių įmonių sąrašas:
<http://archyvas.vz.lt/news.php?strid=1142&id=135627>

Tarp Latgalos regiono potencialiai technologinių ir inovacinių įmonių, yra įmonių dirbančių tokiose srityse, kaip:

- ❖ statybinių medžiagų gamyba;
- ❖ guminių gaminių gamyba;
- ❖ Medžio apdirbimas, medžio gaminių ir baldų gamyba;
- ❖ durpių perdirbimas;
- ❖ chemijos pramonė (mineraliniai gaminiai, pagrindinės medžiagos, azoto junginiai);
- ❖ žemės ūkis;
- ❖ metalo apdirbimas, metalo gaminių ir konstrukcijų gamyba;
- ❖ maisto pramonė;
- ❖ plastikinių gaminių ir pakuočių gamyba;
- ❖ pramoninės įrangos ir staklių gamyba (vėsinimo ir vėdinimo įranga);
- ❖ specifinių gaminių gamyba (sporto aikštelių įrangos gamyba, lynų, virvių, virvelių ir tinklų gamyba, kompiuterių gamyba, elektroninių prietaisų gamyba);
- ❖ tekstilės ir trikotažo gaminių gamyba;
- ❖ tipografija;

O Lietuvos pasienio regionui būdingas technologinių ir inovacinių įmonių potencialas šiose srityse:

- ❖ alaus ir gėrimų gamyba;
- ❖ statybinių medžiagų gamyba;
- ❖ medžio apdirbimas, medžio gaminių gamyba;
- ❖ metalo apdirbimas, metalo gaminių gamyba;
- ❖ maisto pramonė;
- ❖ plastikinių gaminių ir pakuočių gamyba;
- ❖ tekstilės ir trikotažo gaminių gamyba;
- ❖ tipografija;
- ❖ specifinių gaminių gamyba (biuro technikos ir įrenginių gamyba).

Nors Latgalos regione nustatytų įmonių skaičius yra didesnis nei Lietuvos pasienio regionuose (Latgalos planavimo regionas yra didesnis pagal gyventojų skaičių, plotą ir bendrą įmonių skaičių) ir jame didesnė ekonominės veiklos sričių įvairovė, kai kuriose srityse nustatyta technologiškai perspektyvių įmonių abiejose sienos pusėse.

Latgalos regione didžiausia potencialiai technologinių įmonių koncentracija yra Daugpilyje ir Daugpilio srityje, po to seka Rezeknės ir Rezeknės sritis bei Lyvanų sritis. O Lietuvos pasienio regione dominuoja Utena ir Visaginas.

Siekiant nustatyti į sąrašą įtrauktų įmonių mokslinių tyrimų ir technologijų praktiką ir potencialą, buvo atliktos atrinktų įmonių telefoninės apklausos ir išsamūs interviu pačiose įmonėse bei išanalizuoti ankstesnių tyrimų duomenys ir susijusių šalių pateikta informacija.

Į klausimą, **ar įmonės tikslinė rinka yra vietinė, ar užsienio**, įmonių atstovai atsakė skirtingai – apie trečdalis respondentų atsakė, kad gamina gaminius vietinei rinkai, 5 respondentai prisipažino, kad įmonė gaminius realizuoja eksporto rinkose, o 4 respondentai atsakė, kad įmonės pardavimo apimtys vietinėje ir eksporto rinkoje yra panašios. Latgalos inovacinės įmonės labiau orientuojasi į vietines rinkas, o Utenos regiono įmonės daugiau gaminių eksportuoja į užsienį. Vienos iš labiausiai su inovacijomis susijusių Latgalos metalo apdribimo įmonių atstovas prisipažino, kad iki 2011 m. didžioji produkcijos dalis buvo parduodama vietinėje rinkoje, o nuo 2011 m. pabaigos daugiau nei 80 proc. produkcijos eksportuojama į užsienį.

Į klausimą, **ar per pastaruosius penkerius metus įmonė pristatė naujų gaminių ar paslaugų**, 80 proc. respondentų atsakė teigiamai. Respondentų, kurie pristatė naujų gaminių, skaičius panašus į naujas technologijas įdiegusių įmonių skaičių – šis rodiklis yra glaudžiai susijęs su įmonės veiklos sritimi, pavyzdžiui, statybos ir paslaugų srities įmonės dažniau įdiegia naujas technologijas, o gamintojai – kuria naujus gaminius. Naujų gaminių ir paslaugų nepristačiusios įmonės nurodė, kad gaminius gamina pagal užsakymą (Utenos įmonės) arba tai, kad įmonė tik neseniai pradėjo savo veiklą. Dauguma Latgalos įmonių naujus gaminius ir technologijas kuria savo jėgomis, nebendradarbiaudamos su mokslinėmis institucijomis ir kitomis įmonėmis. O Utenos įmonės prisipažino, kad bendradarbiauja ir su aukštosiomis mokyklomis – Kauno technologijos universitetu ir Vilniaus universitetu. Vienas iš Latgalos respondentų nurodė, kad jo įmonė yra patentavusi sukrutą gaminį.

Remiantis per tyrimą „Verslo ir mokslo bendradarbiavimo perspektyvos“ atliktos verslininkų apklausos rezultatais, pasienio regiono verslininkų inovacijų aktyvumas laikomas vidutiniu, dauguma respondentų nurodė, kad per pastaruosius 3 m. jų įmonės sukūrė naujų gaminių ir įdiegė naujų technologijų, tačiau šių įmonių skaičius nedidelis. Taip pat buvo įmonių, kurios iš viso neužsiima inovacine veikla, bei įmonių, aktyviai dirbančių inovacijų ir technologijų srityje. Nagrinėjant pagal sritis, inovacijų atžvilgiu aktyviausios yra gamybos ir paslaugų srities įmonės.¹⁹

Įmonių atstovas pateiktas klausimas, **ar artimiausiu metu įmonė planuoja pristatyti naują gaminį ar įdiegti naujų technologijų**. Daugiau kaip pusė respondentų atsakė, kad įmonė planuoja pristatyti naujų gaminių ar įdiegti naujų technologijų arba, kad įmonė jau kuria naujus gaminius ar technologijas. Du apklaustų įmonių atstovai atsakė, kad įmonė kurs naujų gaminių, jei gaus ES struktūrinių fondų finansavimą, o savo lėšų įmonė neplanuoja investuoti. Mažiau nei 30 proc. respondentų prisipažino, kad jų įmonė neplanuoja kurti naujų gaminių ar įdiegti naujų technologijų. Pagrindinės priežastys – investicijų trūkumas, tai, kad toks tikslas nenumatytas verslo modelyje, ir, kai kurių įmonių vadovų nuomone, įmonei nereikalingi nauji gaminiai ir technologijos. Beveik visos apklaustos Utenos įmonės ir dauguma Latgalos įmonių planuoja kurti naujų gaminių ar įdiegti naujų technologijų.

¹⁹ Marika Rudzīte-Griķe, Ingrīda Veipa, Valdis Kudiņš „Uzņēmējdarbības un zinātnes sadarbības perspektīvas”, Daugpils, 2012

Ir alternatyvios verslininkų apklausos rezultatai rodo, kad beveik 70 proc. įmonių artimiausioje ateityje planuoja pristatyti naujų gaminių ir technologijų – finansavimo ir žmogiškųjų išteklių trūkumas šioms įmonėms nesudaro kliūčių.²⁰

Pasiteiravus, kokios, jų nuomone, yra pagrindinės veiksmingos verslo plėtros Latgalos (Utenos) regione sąlygos, įmonių atstovai atsakė skirtingai, tačiau Latgalos regiono respondentų atsakymuose nuskambėjo kelios būtinos sąlygos:

- ❖ bendro ES struktūrinių fondų finansavimo galimybės regione;
- ❖ mokesčių lengvatos Rezeknės specialiojoje ekonominėje zonoje;
- ❖ pigios darbo jėgos pasiūla.

Šias sąlygas, ypač pabrėžę finansinės paramos būtinybę, nurodė ir Latgalos Idėjų talkos dalyviai.

O Utenos regiono verslininkai nurodė tokias sąlygas, kaip žmogiškųjų išteklių pasiūla, galimybė gaminti kokybiškus gaminius už žemą kainą bei galimybė bendradarbiauti su kitomis, konkrečioje srityje dirbančiomis įmonėmis. Ir tikslinės grupės dalyviai nurodė, kad žmogiškųjų išteklių trūkumas ir nepakankamas žmogiškųjų išteklių pajėgumas ir iniciatyva – svarbūs Lietuvos pasienio regiono plėtrą stabdantys veiksniai.

Latgalos regiono respondentai paminėjo ir daugybę sąlygų, kurias reikėtų pagerinti, t. y.:

- ❖ geresnė susisiekimo infrastruktūra (pvz., greitkelis Ryga–Daugpilis);
- ❖ prieinamesnės investicijos (būtina pritraukti ir privačių investuotojų);
- ❖ mokesčių lengvatos (už Rezeknės specialiosios ekonominės zonos ribų);
- ❖ energetikos srities rėmimas – užtikrinus didesnę energijos išteklių pasiūlą.

Dažniausiai respondentai akcentavo šalies, rečiau – savivaldybės, vaidmenį, kuriam verslo plėtrai palankias sąlygas. Šeši iš devynių Latgalos respondentų, atsakę į šį klausimą, mano, kad Vyriausybė ir savivaldybė turi sukurti verslo plėtrai palankias sąlygas. O Utenos regione nei vienas iš respondentų nenurodė tokios būtinybės.

Per tyrimą „Verslo ir mokslo bendradarbiavimo perspektyvos“ atliktos verslininkų apklausos rezultatai rodo, kad regione nėra dominuojančių veiksmų, trukdančių pradėti verslą. Panašiai vertinamos ir finansavimo galimybės, administracinė našta, žmogiškieji veiksniai, susiję su rizika ir iniciatyvos trūkumu, bei kiti veiksniai.²¹

Į klausimą, **kokie, jų nuomone, yra pagrindiniai Latgalos (Utenos) regiono pranašumai šalies ir Europos erdvėje, dėl kurių šis regionas yra naudingas tyrimų ir mokslo plėtrai**, daugelis respondentų atsakė taip:

²⁰ Marika Rudzīte-Griķe, Ingrīda Veipa, Valdis Kudiņš „Uzņēmējdarbības un zinātnes sadarbības perspektīvas”, Daugpilis, 2012

²¹ Marika Rudzīte-Griķe, Ingrīda Veipa, Valdis Kudiņš „Uzņēmējdarbības un zinātnes sadarbības perspektīvas”, Daugpilis, 2012

- ❖ ES struktūrinių fondų finansavimo galimybės;
- ❖ pigi ir prieinama darbo jėga;
- ❖ arti esančios Rusijos ir Baltarusijos rinkos.

Be to, Latgalos ir Utenos respondentai atsakė panašiai. Kai kurie respondentai nurodė ir tokius pranašumus, kaip didelė žemės plotų, ekologiškų žaliavų pasiūla, žemas teritorijos užterštumo lygis. Tik Utenos regiono respondentai kaip pranašumą nurodė savivaldybės paramą verslininkams. Pakankamą žemės pasiūlą patvirtino ir Latgalos idėjų talkos bei Lietuvos tikslinės grupės dalyviai, nors jų nuomonė dėl darbo jėgos pasiūlos buvo skirtinga. Latgaloje darbo jėgos pasiūla vertinama kaip tinkama ir pakankama, o Lietuvos pasienio regione pabrėžiamas atitinkamos darbo jėgos trūkumas.

Per apklausą respondentams buvo pateiktas klausimas **apie pagrindinius investuotojų kriterijus, kurie priverčia priimti teigiamą sprendimą įsteigti įmonę Latgalos (Utenos) regione ir į jį investuoti**. Atsakymai į šį klausimą mažai skyrėsi nuo atsakymų apie tai, kokie yra regionų pranašumai, todėl galima daryti išvadą, kad įmonių atstovai mano, jog verslo plėtros pranašumai – stimulus investuotojams investuoti į verslą abiejuose regionuose. Dažniausiai pasitaikantys atsakymai:

- ❖ gera geografinė padėtis, infrastruktūra ir arti esančios Baltarusijos ir Rusijos rinkos (taip atsakė 50 proc. respondentų);
- ❖ pigi, kokybiška ir prieinama darbo jėga (taip atsakė 30 proc. respondentų).

Taip pat paminėti ir tokie kriterijai, kaip Rezeknės specialiojoje ekonominėje zonoje siūlomos mokesčių lengvatos, vietinių žaliavų pasiūla (konkrečiai – medienos), verslininkų noras kurti naujus gaminius ir aukštas gaminių konkurencingumas.

Du iš dešimties respondentų nurodė, kad tokių kriterijų nėra ir Latgalos bei Utenos regionai – nepalanki aplinka investicijoms.

Į klausimą, **kurios, jų nuomone, sritys, turinčios didžiausią plėtros potencialą, yra svarbiausios Latgalos (Utenos) regiono plėtrai**, 60 proc. respondentų prisipažino, kad tai pramonės sritys. Taip pat buvo paminėtos statybos ir energetikos (konkrečiai – termofikacijos elektrinės) sritys. Latgalos respondentai paminėjo kuro gamybą, metalo apdirbimą, sritis, kuriose naudojamos ekologiškos žaliavos ir gaminami ekologiški gaminiai. Utenos respondentams svarbiausios sritys – baldų ir plastikinių gaminių gamyba, taip pat jie paminėjo, kad regione būtina vystyti naujas sritis.

Kaip mažiau svarbią sritį Latgalos respondentai paminėjo prekybą, o Utenos respondentai – maisto produktų gamybą. Kai kurie respondentai paminėjo, kad tokių sričių regione nėra – svarbiausia remti mažas ir vidutines įmones, neskiriant ypatingo dėmesio konkrečioms sritims. Kaip viena iš problemų, kodėl neįmanoma vystyti konkrečių sričių, paminėtas žemas technologijų lygis.

Respondentams buvo pateiktas klausimas apie tai, **ar Latgalos (Utenos) regione yra inovacijų plėtrai ir moksliniams tyrimams palanki aplinka**. Teigiamai į šį klausimą atsakė vos trečdalis respondentų. Pagrindinės respondentų nurodytos inovacijoms nepalankios aplinkos priežastys:

- ❖ trūksta valstybės paramos, nesiūlomos mokesčių lengvatos;

- ❖ nepakankama infrastruktūra;
- ❖ energijos išteklių trūkumas;
- ❖ žemas technologijų lygis įmonėse ir mokslinėse institucijose.

Taip pat respondentai prisipažino, kad šiuo metu niekas nerodo apie inovacijos palankią aplinką regione, kuriama nepakankamai naujų gaminių ir technologijų.

Vienas respondentas prisipažino, kad inovacijų plėtrai ir moksliniams tyrimams palanki aplinka užtikrinama tik jau dirbančioms įmonėms, o naujoms įmonėms ji nepalanki. Utenos regiono respondentai į šį klausimą atsakė teigiamai, tačiau prisipažino, kad kai ką vis dėl to reikia gerinti.

Į klausimą, kaip, jų nuomone, reikia skatinti naujų idėjų, gaminių ir technologijų kūrimą bei įmonių plėtrą, respondentai atsakė skirtingai. Svarbiausios paminėtos kryptys:

- ❖ infrastruktūros gerinimas;
- ❖ mokesčių lengvatos;
- ❖ griežtesnė ES struktūrinių fondų finansavimo gavimo priežiūra;
- ❖ kvalifikuotų žmoniškųjų išteklių paieška;
- ❖ žmonių mąstysenos keitimas, akcentuojant ekologišką gyvenimo būdą ir raginant žmones užsiimti verslu.

Tik vienas Utenos regiono respondentas prisipažino, kad nieko nereikia gerinti. Kaip vieną iš būtinų sąlygų inovacijoms skatinti Utenos regiono respondentai nurodė išsilavinusių ir kvalifikuotų žmoniškųjų išteklių pasiūlą.

Į klausimą, **kuriose srityse (kokiomis kryptimis), jų nuomone, būtų naudinga skatinti mokslinius tyrimus Latgalos (Utenos) regione**, Latgalos ir Utenos regionų respondentai nurodė pramonės sritis. Utenos respondentai paminėjo medžio apdirbimo ir baldų gamybos sritis, o Latgalos – ekologiškos gamybos, energetikos (termofikacijos elektrinės), metalo apdirbimo ir žemės ūkio sritis. Vienas Latgalos respondentas nurodė, kad geriau skatinti Latgaloje esamų sričių mokslinius tyrimus – neverta investuoti į naujas sritis. Kita respondentas nurodė, kad Latgalos potencialas – siauros sričių nišas. Trečdalis apklaustųjų nesugebėjo nurodyti konkrečių sričių.

Latgalos regiono respondentam buvo pateiktas klausimas, **ar jie turi bendradarbiavimo partnerių Utenos regione**, o Utenos regiono respondentams pateiktas toks pat klausimas apie **Latgalos įmones**. 75 proc. Latgalos respondentų prisipažino, kad jie nebendradarbiauja su Utenos įmonėmis. Pagrindinės priežastys:

- ❖ skirtingos veiklos sritys, t. y. Utenos regione nėra atitinkamų sričių įmonių, su kuriomis būtų galima bendradarbiauti;
- ❖ neigiama bendradarbiavimo patirtis;
- ❖ Utenos įmonės vertinamos kaip konkurentai, o ne bendradarbiavimo partneriai.

Kai kurios įmonės prisipažino, kad ateityje planuoja bendradarbiauti su Utenos ir kita Lietuvos įmone.

Tik vienas iš Lietuvos respondentų prisipažino, kad jo įmonė nebendradarbiauja su Latgalos įmonėmis. Kitos apklaustos Utenos įmonės turi klientų Latgaloje ir bendradarbiauja su Latgalos įmonėmis gamybos procese.

Į klausimą, **kaip respondentai apskritai vertina esamą Latgalos ir Utenos regionų ekonominį bendradarbiavimą**, 70 proc. respondentų (įskaitant visus Utenos respondentus) šiuo klausimu neturėjo nuomonės, nes šiuo klausimu nėra pakankamai informacijos. Kai kurie respondentai prisipažino, kad jie norėtų gauti informacijos apie esamą Latgalos ir Utenos bendradarbiavimą ir bendradarbiavimo galimybes. Likę 30 proc. respondentų prisipažino, kad bendradarbiavimas yra silpnas.

Į klausimą, **ar Latgalos ir Utenos regionų bendradarbiavimas yra reikalingas**, tik vienas Latgalos respondentas atsakė neigiamai. Kai kurie respondentai prisipažino, kad su malonu bendradarbiautų su Utenos įmonėmis, jei šiame regione būtų atstovaujama juos dominančioms sritims. Apie pusę Latgalos respondentų nurodė, kad bet koks bendradarbiavimas yra naudingas ir remtinas.

Iš Utenos regiono respondentai prisipažino, kad jie remia bendradarbiavimą su Latgalos įmonėmis. Dažniausiai respondentai pareiškė norą bendradarbiauti keičiantis patirtimi ir kuriant gaminius. Tačiau vienas respondentas nurodė, kad Latgalos ir Utenos įmonių bendradarbiavimas nereikalingas, nes abu regionai yra panašūs ir plėtros, ir naudojamų technologijų atžvilgiu. Todėl geriau koncentruotis ties kitomis šalimis, su kuriomis būtų galima keistis svarbia patirtimi (pvz., Skandinavijos šalys ir Rusija).

Apskritai vertinant esamą pasienio regiono verslo struktūrą ir aplinką, matyti, kad ekonomiškai aktyvesnis yra Latgalos regionas. Nors Lietuvos pasienio regionuose yra kelios svarbios įmonės, bendras šio regiono technologijų ir inovacijų lygis yra žemesnis nei Latgalos. Sričių struktūra ir verslininkų susidomėjimas rodo apie pasienio regionų bendradarbiavimo potencialą ir galimybes. Latgaloje ir Lietuvos pasienio regione yra didelė žemės pasiūla verslui plėtoti, tačiau žmogiškųjų išteklių atžvilgiu situacija regionuose yra skirtinga.

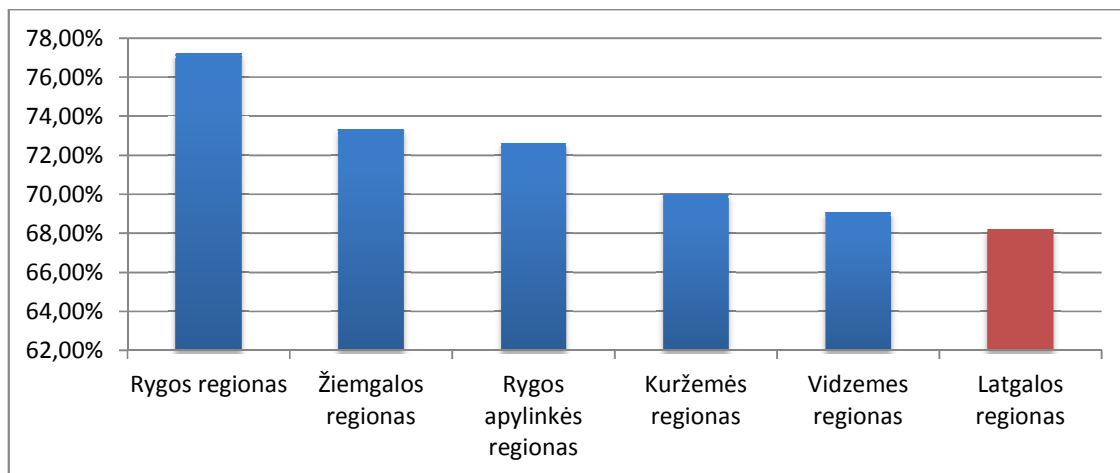
4.4. Žmogiškieji ištekliai

4.4.1. Latgalos žmogiškieji ištekliai

Analizuojant Latgalos žmogiškuosius išteklius, vienas iš rodiklių, į kurį reikia atsižvelgti – migracijos saldo. Migracijos saldo daro įtaką tokiems rodikliams, kaip užimtumas, nedarbas, darbo jėgos pasiūla ir darbo užmokestis. Migracijos saldo yra ypač svarbus laiko eilučių analizėje, nes jis veikia regiono ir visos šalies socialinius ir ekonominius procesus.

2010 m. bendrasis Latvijos migracijos saldo buvo –7912, o Latgalos statistinio regiono migracijos saldo buvo –1310. Latvijoje neigiamas migracijos saldo yra nuo 1991 m., panašios tendencijos yra ir Latgalos regione. Tokios tendencijos kelia potencialią grėsmę, susijusią su darbo pasiūlos trūkumu, didesniais reikalavimais dėl darbo užmokesčio kvalifikuotų žmogiškųjų išteklių trūkumu.

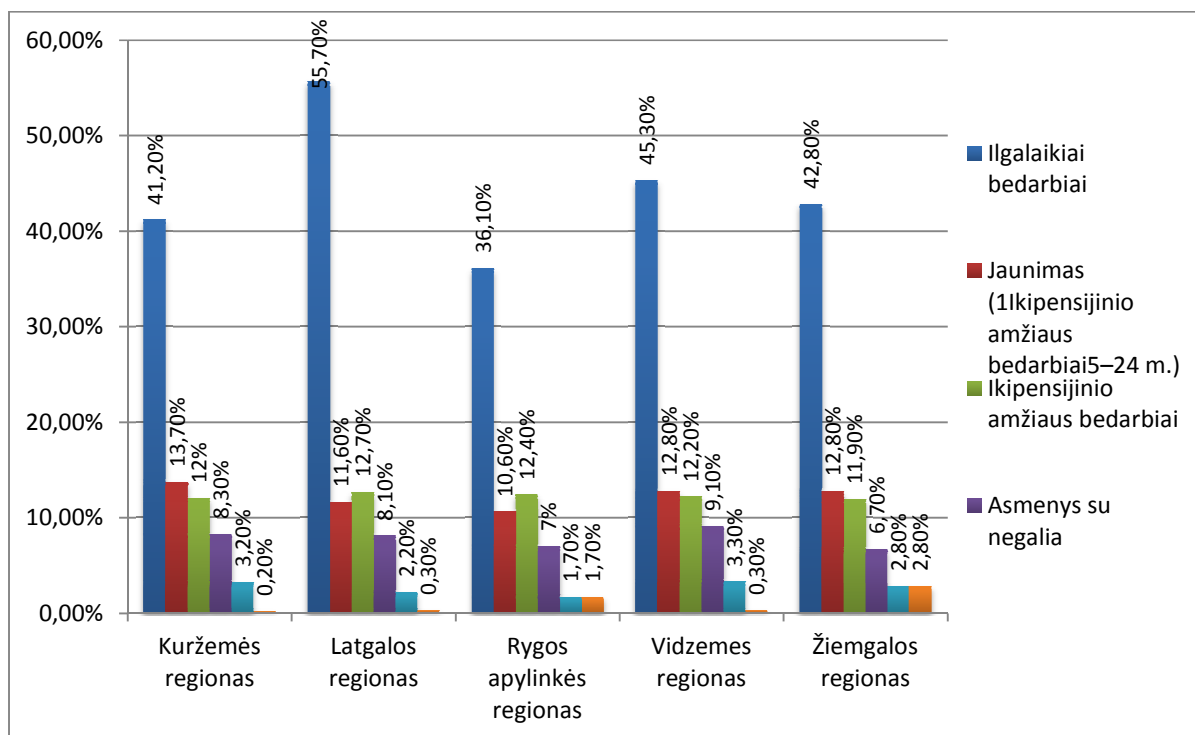
Remiantis gyventojų surašymo rezultatais, 2011 m. Latgalos statistiniame regione gyveno 304 tūkstančiai gyventojų, t. y. Latgaloje gyvena mažiau kaip 15 proc. visų Latvijos gyventojų. Didžiausias gyventojų tankumas yra Daugpilyje (93 312 gyventojų arba 31 proc. visų Latgalos gyventojų) ir Rezeknėje (32 328 gyventojai arba 11 proc. visų Latgalos gyventojų). Toks gyventojų tankumas yra susijęs su studijų ir darbo galimybėmis bei gyvenimo kokybe, kuri didžiuosiuose miestuose yra aukštesnė nei kaimuose. Tokia statistika rodo, kad aukštos kvalifikacijos daro jėgą darbdavys greičiau ras respublikinės reikšmės miestuose nei srityse.

4.4.1.1. pav. Procentinė ekonomiskai aktyvių gyventojų (15–64 m.) dalis bendrame gyventojų skaičiuje, 2011 m. Šaltinis: Centrinė statistikos valdyba.

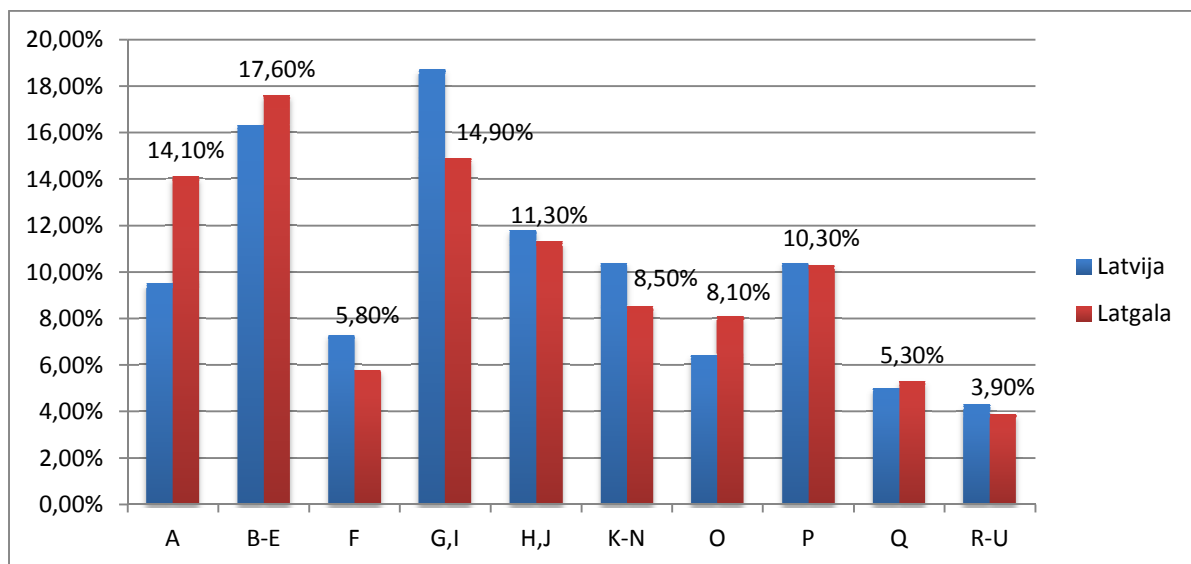
4.4.1.1 pav. pavaizduota procentinė ekonomiskai aktyvių gyventojų dalis bendrame gyventojų skaičiuje 2011 m. Kaip matyti, Latgalos regiono ekonominis aktyvumas yra žemiausias. 2012 m. birželio pabaigoje nedarbas Latgaloje buvo 22,9 proc. (vidutinis šalies – 11,9 proc.) (Valstybinės įdarbinimo agentūros duomenys).

4.4.1.2 pav. matyti bedarbių dalis regionuose pagal tikslines grupes – informaciją apibendrina Valstybinė įdarbinimo agentūra. Latgalos regione yra didžiausia ilgalaikių bedarbių dalis – 55,7 proc. Apskritai Latgalos regiono bedarbių lyginamojo svorio tendencijos panašios į kitų regionų ir vidutines visos šalies tendencijas. Remiantis Valstybinės įdarbinimo agentūros parengtame dokumente „Registruotų bedarbių sudėties analizė“ pateikta informacija, 2011 m. visuose regionuose šiek tiek sumažėjo jaunimo nedarbas, palyginti su praėjusiais metais. Latgalos regione yra antras žemiausias jaunimo nedarbo lygis šalyje (11,6 proc.) - jį lenkia tik Rygos regionas.

4.4.1.2. pav. Reģionuose reģistrotu bedarbiu lygis pagal tikslines grupes, 2011 m. Šaltinis: Valstybinė įdarbinimo agentūra, „Reģistrotu bedarbiu sudėties analizė“.

4.4.1.3 pav. pavaizduota dirbančiųjų dalis (procentinė) pagal sritis pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių EVRK 2 (NACE 2 red.) Latgaloje ir visoje Latvijoje.

4.4.1.3. pav. Darbinguju dalis pagal sritis Latvijoje ir statistiniam Latgales reģione, 2011 m. Šaltinis: LR Centrinė statistikos valdyba..

Klasifikacijos atšifravimas:

(A) Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė

(B-E) Statyba ir energetika

(F) Statyba

(G, I) Prekyba, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos

(H, T) Transportas, saugojimas, informacija ir ryšiai

(K-N) Finansų, draudimo, mokslinė, administracinė veikla, nekilnojamojo turto operacijos

(O) Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas

(P) Švietimas

(Q) Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas

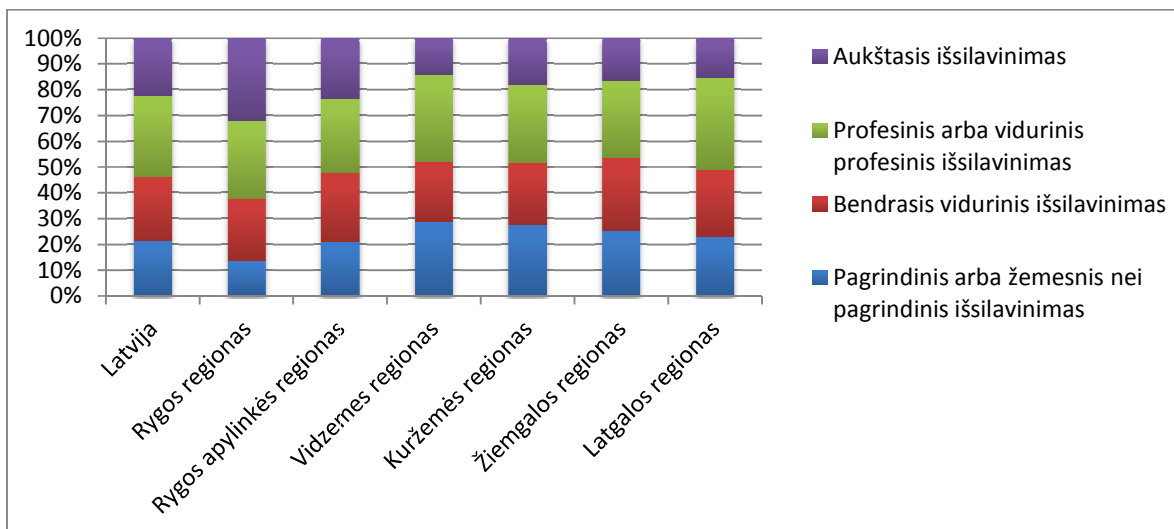
(R-U) Kitos ekonominės veiklos rūšys

Latgalos regionas palygintas su bendra situacija Latvijoje, paveikslėlyje pavaizduotas Latgaloje kiekvienoje srityje dirbančiųjų procentinė dalis.

Daugiausiai arba 17,6 proc. dirbančiųjų dirba pramonės ir energetikos srityje (B-E), antroje vietoje pagal dirbančiųjų lygį yra prekyba, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos (G, I) – 14,9 proc. dirbančiųjų. Trečioje vietoje – žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė (A) – šioje srityje dirba 14,1 proc. visų dirbančiųjų. Mažiausias dirbančiųjų skaičius yra žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo srityje (Q), šioje srityje dirba vos 5,3 proc. visų dirbančiųjų, bei statybos sritis (F), kurioje dirba 5,8 proc. visų Latgalos dirbančiųjų. 3,9 proc. regiono gyventojų dirba kitose, atskirai neklasifikuojamose srityse.

Didžiausi Latgalos ir visos šalies užimtumo sričių skirtumai pastebimi žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės srityse, kuriose Latgaloje dirbančiųjų procentinė dalis yra daug didesnė, palyginti su viso Latvijos rodikliu, panašios tendencijos pastebimos ir pramonės, energetikos, viešojo valdymo ir gynybos srityse – ir šiose srityse Latgaloje dirbančiųjų procentinė dalis yra didesnė, palyginti su bendrai visos Latvijos.

Daug mažesnės dirbančiųjų dalis, palyginti su vidutiniai šalies rodikliais, yra prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų srityje. Tokios pačios tendencijos pastebimos ir statybos, finansų, draudimo, mokslinės, administracinės veiklos, nekilnojamojo turto operacijų srityse, kuriose Latgaloje dirbančiųjų procentinė dalis yra daug mažesnė nei vidutinė visos šalies.

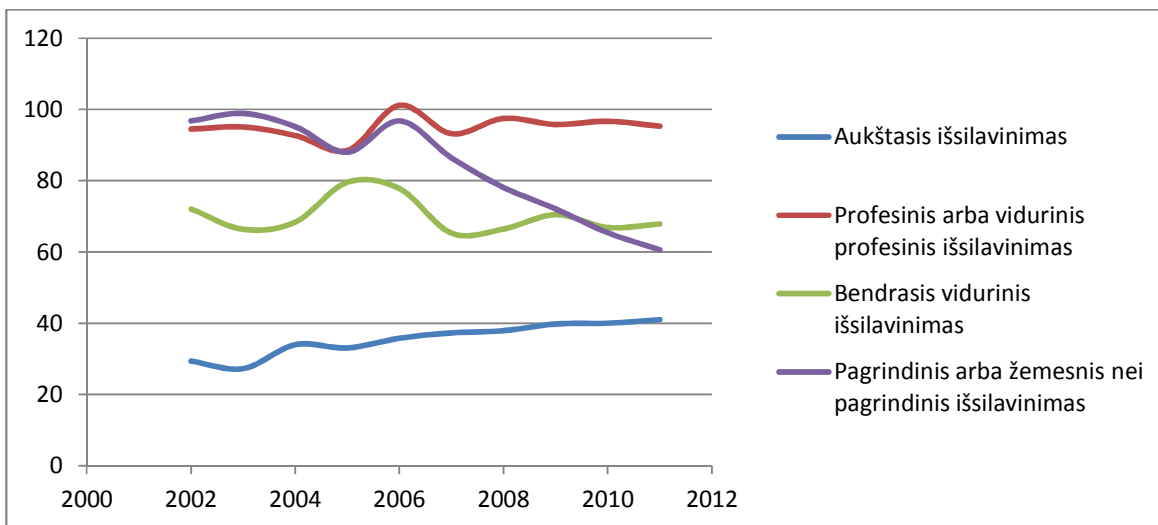
4.4.1.4. pav. Išsilavinimo lygis statistiniuose Latvijos regionuose, 2011 m. Šaltinis: LR Centrinė statistikos valdyba..

4.4.1.4 pav. pavaizduotas darbingo amžiaus gyventojų išsilavinimo lygis. Latgalos regione dauguma gyventojų (36 proc.) turi profesinį arba vidurinį profesinį išsilavinimą. Aukštąjį išsilavinimą turi tik 15,5 proc. suaugusių gyventojų. Atsižvelgus į tai, kad būtent aukštasis, vidurinis profesinis ir profesinis išsilavinimas sudaro tą gyventojų dalį, kurie yra įgiję konkrečios srities profesiją, galima daryti išvadą, kad daugiau nei pusė Latgalos regiono gyventojų yra įgiję atitinkamos srities profesinę kvalifikaciją arba aukštąjį akademinį išsilavinimą. Beveik 26 proc. regiono gyventojų turi bendrąjį vidurinį išsilavinimą, o gyventojų, turinčių tik pagrindinį arba nepabaigtą pagrindinį išsilavinimą, dalis yra palyginti maža – mažiau nei 23 proc.

Palyginti su situacija kituose statistiniuose regionuose ir bendrai visoje šalyje, galima daryti išvadą, kad Latgalos regiono gyventojų išsilavinimo lygis panašus į vidutinį šalies lygį. Daug aukštesnis išsilavinimo lygis yra Rygos statistiniame regione, kuriame gyventojų, turinčių aukštąjį, vidurinį profesinį arba profesinį išsilavinimą, lygis – daugiau kaip 60 proc. visų suaugusiųjų. O kituose Latvijos regionuose (Vidžemėje, Kuržemėje ir Žiemgaloje) mažiau kaip 50 proc. gyventojų yra įgiję profesinę kvalifikaciją arba nepabaigtą aukštąjį išsilavinimą (Latgaloje – 51,5 proc.).

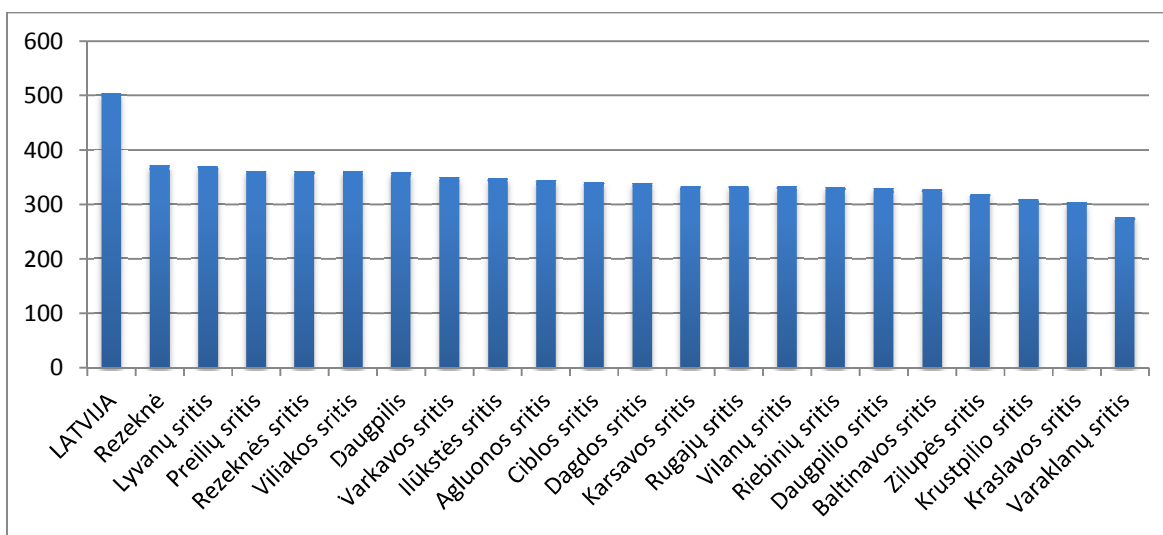
4.4.1.5 pav. pavaizduotos Latgalos statistinio regiono gyventojų išsilavinimo lygio tendencijos absoliučiais skaičiais (tūkst. gyventojų). Kaip matyti, regione gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, skaičius didėja, smarkiai mažėja gyventojų, turinčių pagrindinį arba žemiausio lygio išsilavinimą, skaičius. O gyventojų, turinčių bendrąjį vidurinį, vidurinį profesinį ar profesinį išsilavinimą, skaičius laikui bėgant mažai pasikeitė.

Reikia atsižvelgti į tai, kad populiarinant mokymosi visą gyvenimą programas ir raginant gyventojus tęsti pradėtas studijas arba pradėti mokytis bei teikiant atitinkamą paramą, galima pasiekti daug aukštesnių gyventojų išsilavinimo rodiklių.

4.4.1.5. pav. Latgalos reģiona iedzīvotāju izglītības tendencijas 2002–2011 m. Šaltinis: LR Centrinē statistikas valdība.

4.4.1.6 pav. pavaizduotas 2011 m. vidutinis bruto darba ūmokestis latalis Latgalas srityse ir miestuose bei vidutinis darba ūmokestis Latvijojē. Kaip matyti, Latgalas reģione vidutinis darba ūmokestis yra daug mažesnis nei vidutinis darba ūmokestis Latvijojē, kuris 2011 m. buvo 504 LVL, o Latgalas srityse jis buvo 277–372 LVL. Daugelyjē sričū šis skirtumas nēra didelis ir vidutinis darba ūmokestis yra apie 350 LVL. Didžiausius atlyginimus gauna dirbantys Rezeknējē, paskui seka Lyvanū ir Preiļū sritis. Tokia darba ūmokesčio statistika patvrtina, kad Latgalas reģione darba jēga yra pigesnē nei vidutinē Latvijas.

4.4.1.6. pav. Vidutinis bruto darba ūmokestis Latvijojē, Latgalas srityse ir miestuose, 2011 m. Šaltinis: LR Centrinē statistikas valdība.

Apskritai Latgalojē ekonominis aktyvumas yra mažesnis nei kitose Latvijas vietose, o darba jēga pigesnē nei vidutinē visos šalies. Latgalojē nedarbo lygis pagal tikslines grupes panašus j vidutinē šalies, o jaunino nedarbo lygis yra mažesnis nei vidutinis visoje šalyjē. Užimtumo dalis pagal sritis mažai skiriasi nuo vidutinių šalies rodikliū – Latgalojē daugiau dirbančiųjų žemēs ūkio srityje, mažiau –

finansų ir draudimo, prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriuose. Regione daugiausiai dirbančiųjų yra gamybos sektoriuje. Latgalos ir vidutinis šalies gyventojų lygis yra panašūs, vidutinis išsilavinimo lygis yra aukštesnis tik Rygos regione. Per pastaruosius metus Latgalos regione šiek tiek padidėjo gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, skaičius, o gyventojų, turinčių nepabaigtą arba pabaigtą pagrindinį išsilavinimą, skaičius smarkiai mažėja.

4.4.2. Lietuvos pasienio regiono žmogiškieji ištekliai

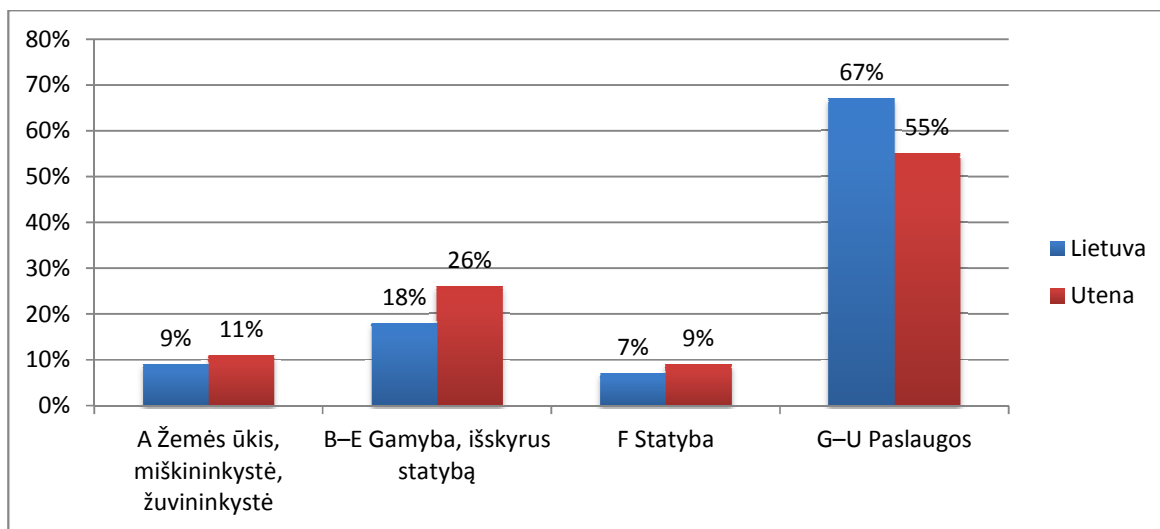
Lietuvos pasienio regione (Visagine, Ignalinoje ir Zarasuose) gyvena beveik 64 000 gyventojų – mažiau nei didžiausiam Latgalos planavimo regiono mieste Daugpilyje (Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2011 m.). 73 proc. visų gyventojų yra darbingo amžiaus – tai rodo apie gerą regiono demografinio priklausomumo rodiklį.

Lietuvos pasienio regione daugiausiai gyventojų yra Visagine – 26 389. Ignalinoje ir Visagine gyventojų skaičius yra panašus – apie 19 000.

Jau kelis metus iš eilės Lietuvos pasienio regiono migracijos saldo yra neigiamas. Pavyzdžiui, 2011 m. teritorinių vienetų migracijos saldo:

- ❖ Ignalinoje –125;
- ❖ Visagine –767;
- ❖ Zarasuose –225..

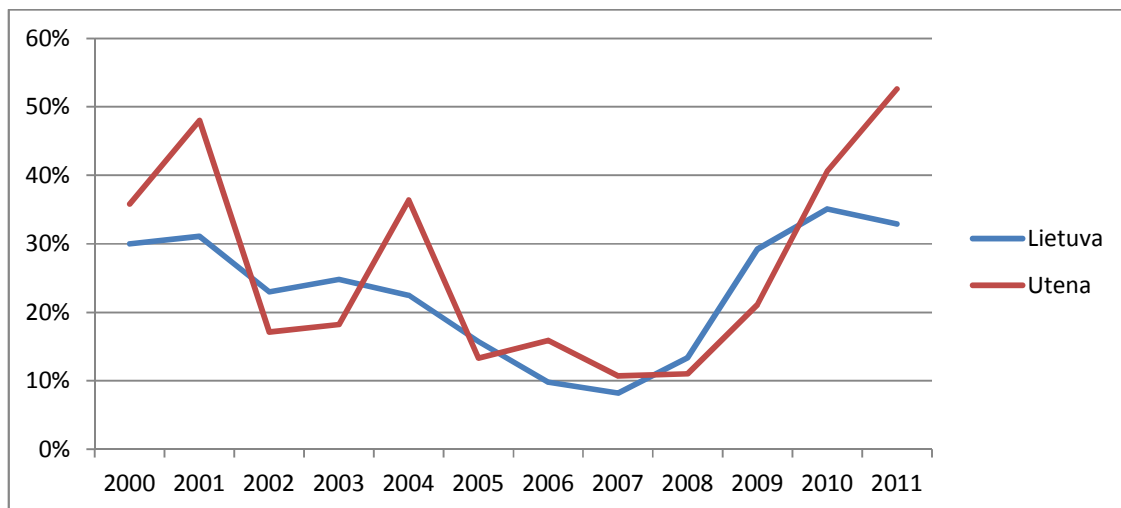
Panašiai kaip Latvijoje, Latgalos regione ir Lietuvos Respublikoje, Lietuvos pasienio regiono migracijos saldo yra neigiamas.

4.4.2.1. pav. Dirbančiųjų dalis pagal sritis Lietuvoje ir Utenoje, 2011 m. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas..

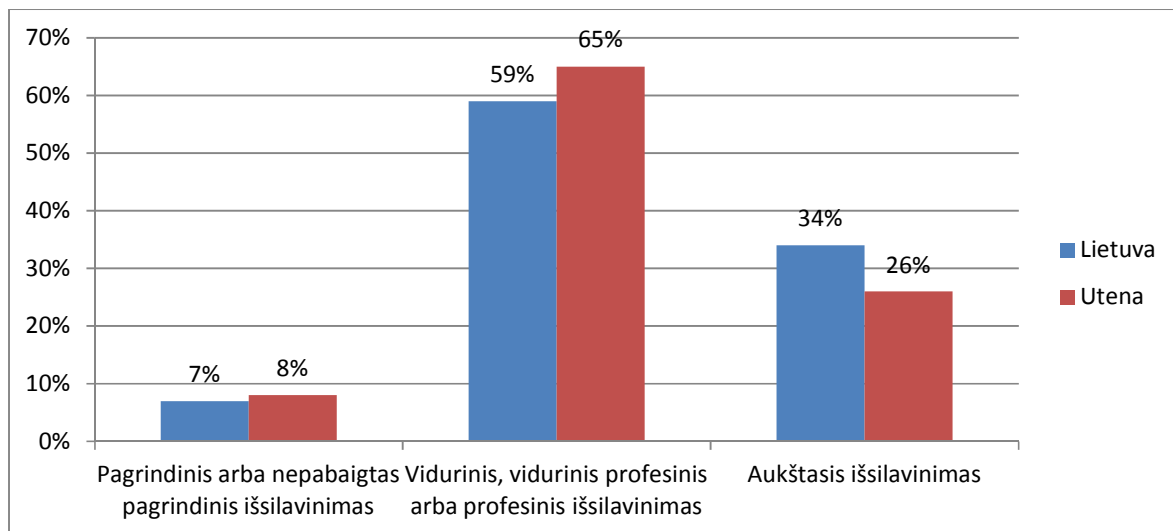
4.4.2.1 pav. pavaizduotas procentinis dirbančiųjų pasiskirstymas pagal sritis Lietuvoje ir Utenoje 2011 m. Kaip matyti, didžiausias skirtumas pastebimas gamybos srityje – Utenoje dirbančiųjų gamybos

srityje dalis yra daug didesnė, palyginti su vidutiniu šalies rodikliu. O paslaugų srityje dirbančiųjų dalis yra mažesnė nei vidutinė visos šalies.

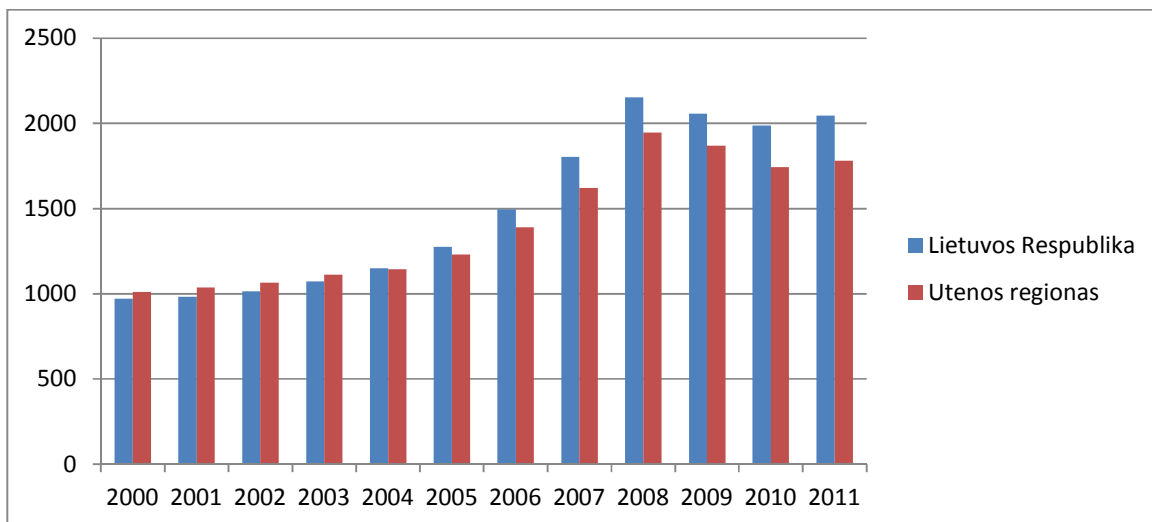
4.4.2.2. pav. Nedarbo lygis Lietuvoje ir Utenoje, 2000–2011 m. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas..

4.4.2.2 pav. pateikta nedarbo lygio dinamika bendrai visoje Lietuvoje ir Utenos regione. Kaip matyti, nuo 2009 m. Utenoje nedarbo lygis buvo daug didesnis už vidutinį visos Lietuvos nedarbo lygį. 2011 m. pabaigoje Lietuvoje nedarbo lygis buvo apie 30 proc., nuo 2010 m. šis rodiklis mažėja, o 2011 m. pabaigoje Utenoje šis rodiklis sudarė beveik 53 proc. – jis auga jau nuo 2008 m.

4.4.2.3. pav. Išsilavinimo lygis (proc.) bendrame gyventojų skaičiuje Lietuvoje ir Utenoje 2011 m. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas..

4.4.2.3 pav. pavaizduotas išsilavinimo lygis Lietuvoje ir Utenoje (procentinė visų suaugusiųjų dalis). Vos 8 proc. Utenos gyventojų turi pabaigtą arba nepabaigtą pagrindinį išsilavinimą (Latgalos regione – 26 proc.), o 26 proc. gyventojų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą. Palyginti – 2011 m. Latgalos regione aukštąjį išsilavinimą turėjo 15,5 proc. gyventojų.

4.4.2.4. pav. Vidutinis bruto darbo užmokestis Lietuvoje ir Utenos regione, 2000–2011 m. Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas..

4.4.2.4 pav. pavaizduotas 2000–2011 m. vidutinis bruto mėnesio atlyginimas Lietuvos litais (Lt) Lietuvoje ir Utenos regione. Utenos regiono darbo užmokesčio statistika leidžia susidaryti nuomonę ir apie apytiksliai padėtį Ignalinoje, Visagine ir Zarasuose. Kaip matyti, bendrai visos Lietuvos ir Utenos regiono darbo užmokesčio rodiklių skirtumas nėra didelis. Didelis skirtumas tarp darbo užmokesčio Utenoje ir Lietuvoje buvo 2006 m., kai jis sudarė dešimtis tūkstančių litų. O 2011 m. vidutinis bruto darbo užmokestis Lietuvoje buvo 2045 Lt (apie 407 LVL), o Utenoje – 1780 Lt (apie 355 LVL). Skirtumas tarp darbo užmokesčio regione ir visoje šalyje nėra didelis – apie 13 proc. (palyginti – Latvijoje skirtumas tarp darbo užmokesčio šalyje ir Latgalos regione yra apie 30 proc.).

Apskritai Utenoje darbo jėgos yra, tačiau ji tik šiek tiek pigesnė nei kituose šalies regionuose. Šiuo metu aukštas nedarbo lygis gali sukurti verslui palankią aplinką, skatinti darbo užmokesčio mažėjimą ir didinti laisvos darbo jėgos pasiūlą. Utenos regione nedarbo lygis apie 20 procentinių punktų aukštesnis nei bendras visos Lietuvos, nuo 2008 m. jis sparčiai auga. Išsilavinimo lygis Utenos regione yra žemesnis nei vidutinis išsilavinimo lygis visoje Lietuvoje, o Latgalos regione (Latvijoje) išsilavinimo lygis yra vienas iš aukščiausių visoje šalyje, konkuruojantis su Rygos ir Rygos apskrities regionu. Išsilavinimo lygis Utenos regione yra žemesnis nei vidutinis išsilavinimo lygis visoje Lietuvoje, o Latgalos regione (Latvijoje) išsilavinimo lygis yra vienas iš aukščiausių visoje šalyje, konkuruojantis su Rygos ir Rygos apskrities regionu. Utenos regione, palyginti su vidutiniu Lietuvos rodikliu, yra daug mažesnė paslaugų srityje dirbančiųjų dalis.

Vertinant žmoniškųjų išteklių atitiktį įmonių poreikiams, į įmonių apklausos anketas buvo įtraukti ir su žmogiškaisiais ištekliais susiję klausimai. Į klausimą **ar, jų nuomone, Latgalos regione yra pakankamai galimybių mokytis**, 80 proc. Latgalos respondentų atsakė teigiamai. Vienas iš respondentų šiuo klausimu neturėjo nuomonės, vienas prisipažino, kad trūksta galimybių mokytis techninėse srityse. Visi Utenos regiono respondentai sutiko, kad regione trūksta arba nėra pakankamai galimybių mokytis. Trūksta galimybių įgyti techninių sričių vidurinį profesinį ir aukštąjį išsilavinimą. Kaip viena iš sričių, kurioje Utenos regione trūksta galimybių įgyti išsilavinimą, paminėta ir ekonomika.

Respondentų pasiteiravus, **ar esama darbo jėgos pasiūla atitinka jų įmonių poreikius**, 30 proc. Latgalos respondentų sutiko, kad darbo jėgos pasiūla atitinka jų poreikius, vienas respondentas prisipažino, kad būtent darbo jėgos pasiūla buvo pagrindinė priežastis įsteigti metalo apdirbimo įmonę Latgaloje. Dalis respondentų prisipažino, kad darbo jėgos pasiūla tik iš dalies patenkina jų įmonių poreikius – kartais sunku rasti darbuotojus su specifinėmis žiniomis ir įgūdžiais. Kelios chemijos pramonėje ir energetikos srityje dirbančios įmonės prisipažino, kad į darbuotojų mokymus ir kvalifikacijos kėlimą reikia investuoti daug lėšų. Per apklausą išryškėjo viena iš regiono problemų – daug išmokyty darbuotojų išvyksta iš miesto ir net iš šalies.

Su darbo jėgos problemomis susiduria IT srities, chemijos pramonės įmonės bei medicinos paslaugų teikėjai. O nuomonės apie metalo apdirbimo specialistus skiriasi – vienas iš apklaustų metalo apdirbimo įmonės atstovų prisipažino, kad darbo jėgos pasiūla yra didelė, kiti šioje srityje dirbantys respondentai tai laikė problema.

Tik vienas iš keturių Utenos regiono respondentų prisipažino, kad nėra jokių su darbo jėga susijusių problemų, nes, baigę didžiulias Lietuvos aukštąsias mokyklas, jaunuoliai su malonumu grįžta į gimtąjį Utenos regioną, jei jiems pasiūlomos darbo galimybės. Su šia problema susiduria tekstilės gamintojai ir metalo apdirbimo įmonės. O chemijos pramonės įmonės nemano, kad yra darbo jėgos pasiūlos problemų.

4.5. Pasienio regiono jaunimo situacijos įvertinimas

Svarbi pasienio regiono gyventojų, įskaitant jaunimo, problema – emigracija į kitus regionus ir užsienio šalis. Svarbiausia to priežastis – konkurencingo užimtumo galimybių trūkumas regione. Svarbi aplinkybė jaunimo užimtumo srityje yra tai, kad jaunimas renkasi mokytis tokias profesijas, kurių paklausa regione yra labai maža (socialiniai mokslai, teisė, ekonomika ir pan.).

Pasienio regiono aukštosios mokyklos susiduria su studentų skaičiaus mažėjimo problema. Daugpilio universitete, palyginti su praėjusiais metais, mokamų studijų studentų skaičius sumažėjo 300 studentų, o Rezeknės aukštojoje mokykloje pastaruosius penkerius metus šis skaičius yra neigiamas. Rezeknės aukštosios mokyklos Studijų skyriaus vadovė Alvydė Kazinska nurodė, kad dalis studentų nusprendžia imti paskolas, tačiau daugelis bijo tai daryti, nes nežino, ar baigus mokyklą pavyks rasti darbą. Yra gana daug studentų, kurie yra priversti mesti mokslus, nes jie nebegali sumokėti už studijas. Ryžtingieji tada vyksta į užsienį, užsidirba trūkstamą sumą ir grįžta baigti mokslus, o dalis studentų lieka užsienyje.²² Ir Lietuvos pusėje padėtis panaši – tikslinės grupės dalyviai patvirtino, kad Utenos kolegijoje neužpildomos net visos laisvos vietos. Baigusiems vidurinę mokyklą ir į aukštąją mokyklą neįstojusiems jaunuoliams svarbu rasti galimybę įvaldyti profesinius įgūdžius, siūlant vienerių metų programas ir naudojantis esamų profesinių mokyklų ištekliais. Visuomenė yra nepalankiai nusistačiusi prieš profesinio išsilavinimo prestižą ir taip vadinamas „paprastos profesijos“

²² Laikraštis „Neatkarigā Rīta Avīze” „Par maksu studējošo skaits sarūk”, 20.09.2012

(traktorininkų, valytojų ir pan.), valdo nuomonė, kad šios profesijos yra atsilikę, nesusiję su aukštųjų technologijų ir inovacijų galimybėmis.²³

Smarkiai sumažėjo jaunimo motyvacija įgyti išsilavinimą ir gyventojų noras dalyvauti neformaliojo mokymo programose ir kelti profesinę kvalifikaciją. 2011 m. SKDS tyrimo rezultatai rodo, kad, siekdami ilginiui užsitikrinti darbą ir pajamas, 13 proc. Latgalos gyventojų nori mokytis ir kelti savo kvalifikaciją, o 11 proc. – nori mokytis ir persikvalifikuoti.²⁴

Dauguma Latgalos jaunuolių yra patenkinti gyvenimo kokybe (mokymosi galimybėmis, galimybėmis užsiimti hobiu ir praleisti laisvą laiką, finansai, sveikata ir saugumu) - 30 proc. respondentų yra visiškai patenkinti, 55 proc. greičiau patenkinti, nei nepatenkinti – panašios nuomonės yra ir Lietuvos jaunuoliai (atitinkamai 32 proc. ir 54 proc.). Tačiau apskritai Latvijos jaunuoliai prisipažįsta, kad aktualiausi sprendžiami klausimai yra susiję būtent su darbo galimybės ir laisvalaikio ir mokymosi galimybėmis.²⁵

Apskritai svarbiausia sąlyga likti gyventi Latgaloje Latgalos gyventojai paminėjo darbo vietą gyvenamojoje vietoje (58 proc.). Kitos svarbios sąlygos yra galimybė įsigyti nekilnojamąjį turtą su žemomis eksploatacijos išlaidomis (29,8 proc.), galimybė užtikrinti vaikui kokybišką vaikų darželio ir mokyklos išsilavinimą ir būrelius (23,8 proc.), reguliarus viešasis transportas į didžiuosius miestus (22,5 proc.), galimybė nemokamai mokytis Daugpilio arba Rezeknės aukštosiose mokyklose (22,3 proc.), galimybė gauti paramą savo įmonei įsteigti (20 proc.).²⁶

Latgalos idėjų talkos dalyvių paminėtos svarbiausios sąlygos naujiems talentams pritraukti ir išlaikyti regione buvo būtent verslo paramos priemonės, kuriant naujas darbo vietas ir skatinant verslo įgūdžių įvaldymą tarp jaunuolių. Svarbia sąlyga paminėtas ir švietimo turinio gerinimas, skatinant verslininkų bendradarbiavimą, pritaikant įvairių išsilavinimo lygių programas prie darbo rinkos poreikių ir subsidijuojant užimtumą regionui svarbiuose technologiniuose sektoriuose. Siekiant skatinti jaunų mokslininkų ir mokslinių tyrimų darbuotojų veiklą regione, paminėta būtinybė gerinti mokslo ir mokslinių tyrimų infrastruktūrą, užtikrinti karjeros galimybes mokslininkams, dalyvaujant ES bendrai finansuojamuose mokslinių tyrimų projektuose ir sukuriant regiono talentų agentūrą. O Lietuvos tikslinės grupės dalyviai pabrėžė būtinybę užtikrinti jaunuoliams galimybę įvaldyti profesinius įgūdžius, atitinkančius darbo rinkos poreikius ir taip sukurti palankias sąlygas regione steigti naujas įmones ir kurti darbo vietas. Tikslinės grupės dalyviai taip pat akcentavo ir gerą praktiką Utenos kolegijoje, kuri aktyviai bendradarbiauja su verslininkais, kurdama mokymo programų pasiūlą.

Latgalos jaunimo švietimo ir užimtumo problemas planuojama spręsti regioniniu lygiu. 2012–2013 m. Latgalos regiono plėtros veiklos plane numatytos įvairios, į Latgalos regiono jaunimą orientuotos priemonės, siekiant pagerinti mokymosi galimybes, skatinti užimtumą ir vystyti verslo įgūdžius:

²³ AARPM „Rīcības plāns Latgales reģiona izaugsmei 2012.–2013.gadā”, 2012

²⁴ AARPM „Rīcības plāns Latgales reģiona izaugsmei 2012.–2013.gadā”, 2012

²⁵ LR ŠMM „Aptauja ikgadējā monitoringa ietvaros par jauniešu dzīves kvalitāti, iesaistīšanas brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā un piekļuvi jauniešiem aktuālai informācijai 2011”, 2011

²⁶ Tyrimų centras SKDS, „Latvijas iedzīvotāju aptauja atskaite VARAM”, 2012

- ❖ kaimo jaunimo informavimas apie visuomenę ir verslą, profesinėse mokyklose organizuojant informacijos dienas, kooperatyvų vadovams pasakojant apie bendros ūkininkų plėtros galimybes ir geros praktikos pavyzdžius;
- ❖ verslo ir kūrybingumo neformaliojo mokymo programos jaunuoliams ir suaugusiesiems bendro ir profesinio mokymo įstaigose ir jaunuolių ir suaugusiųjų mokymo centruose;
- ❖ su verslu ir ekonomika susijusių klausimų integravimas į įvairių mokymo dalykų programų pavyzdžių turinį;
- ❖ verslo konkursai bendro mokymo įstaigose mokiniams ir mokytojams (geriausias metų verslo vadybos mokytojas, geriausia metų mokinių verslo idėja ir pan.);
- ❖ profesinio mokymo programų peržiūra, pritraukus kuo daugiau sričių ekspertų, įskaitant ekspertų tarybas, pirmiausia susiejant su regiono darbo rinkos poreikiais;
- ❖ jaunimo mokymai (pagalba formuluojant verslo idėjas, atliekant verslo apskaičiavimus, įgyvendinant idėjas), po kurių būtų rengiami verslo planai, kuriuos būtų galima pateikti finansavimui gauti ir naujoms įmonėms steigti;

Veiklos plane numatytos ir priemonės naujiems specialistams pritraukti dirbti Latgalos regione – tai ne tik padėtų išlaikyti jau esamus regiono specialistus, bet ir pritrauktų kituose regionuose mokslus baigusius jaunuolius dirbti Latgalos regione.²⁷

Lietuvoje įgyvendinta kelios šalies masto programos. Parengta 2010–2018 m. ilgalaikės jaunimo politikos strategija numato priemones jaunimo užimtumui gerinti, skatinant verslą ir socialinį verslumą, kuriant palankias sąlygas jaunimui dalyvauti darbo rinkoje bei šeimai ir darbui suderinti. Siekiant skatinti atitinkamo išsilavinimo neturinčių jaunuolių užimtumą, sukurta „pirmojo darbo“ schema, apjungianti profesinį išsilavinimą ir subsidijuojamas darbo vietas. Taip pat imtasi priemonių verslui skatinti. Siekiant užtikrinti užimtumą mažesnio aktyvumo regionuose, įdiegta paramos schema, susijusi su kelionės ir gyvenimo išlaidomis, toli nuo namų dirbantiems gyventojams.²⁸

²⁷ AARPM „Ričības plāns Latgales reģiona izaugsmei 2012.–2013.gadā”, 2012

²⁸ Boguslavas Gruzevskis, Inga Blaziene „EEO Review: Youth Employment Measures, 2010 Lithuania“, 2010

5. Europos Sąjungos ir pasaulinių tendencijų analizė

Inovacijų ir naujų technologijų plėtra – viena iš pagrindinių sąlygų, užtikrinančių tvarią šalies ir regiono plėtrą. Visavertei mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategijai sukurti (Latvijos–Lietuvos pasienio regiono) būtina ištirti ir išanalizuoti tokius aspektus, kaip ES ir pasaulinės inovacijų politikos tendencijos, geros praktikos pavyzdžius, įdiegiant inovacijų politiką ir inovacijų strategijas.

5.1. Europos Sąjungos inovacijų politika ir tendencijos

Šiuo metu Europos Sąjungoje vyksta pokyčiai – kuriama nauja strategija ir požiūris į inovacijų procesus visose ES valstybėse narėse. Inovacijų sąjunga – viena iš septynių strategijos „Europa 2020“ iniciatyvų, kurios tikslas tobulinti visų tyrimų ir plėtros lygių inovacijas. Politikos kūrėjai pabrėžia, kad iniciatyva turės įtakos naujų darbo vietų kūrimui, socialiniai plėtrai ir „žaliojo“ mąstymo skatinimui.²⁹ Europos Sąjungoje reikia sukurti vieningą politiką, geriau koordinuoti veiksmus ir skatinti mokslo vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje. Kaip matyti iš 5.1.1. pav., inovacijų sąjunga apima ir kitas sąlygas ir dokumentų paketus. Pavyzdžiui, regioninė politika inovacijai, kurios tikslas parengti ir plėtoti inovacijas regionuose, sukurti akademinės ir verslo aplinkų sąveiką. Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimui regioninėje politikoje būtina įvesti tam tikrus požiūrius: būtina didinti regiono konkurencingumą ir koncentruoti išteklius srityse su aukšta pridėtine verte, remti įgūdžių ir žinių tobulinimą ir gerinti infrastruktūrą.³⁰

1. būtina didinti regiono konkurencingumą ir koncentruoti išteklius srityse su aukšta pridėtine verte, remti įgūdžių ir žinių tobulinimą ir gerinti infrastruktūrą;
2. svarbu sukurti specialias konkrečios srities plėtros strategijas, kurios sąveikautų su kitomis ES taisyklėmis:
 - a. kurti įmonių inovacijų grupes (klasterius), siekiant dalytis infrastruktūra ir paslaugomis;
 - b. užtikrinti palankias sąlygas inovacinėms MVĮ, kurios vaidina svarbų vaidmenį darbo vietų kūrimo ir ES plėtroje;
 - c. su moksliniais tyrimais ir plėtra susijęs švietimas, bendradarbiaujant universitetams ir vietinėms įmonėms;
 - d. sukurti regioninę mokslinių tyrimų infrastruktūrą;
 - e. remti kultūrą ir kūrybines industrijas;
 - f. tobulinti IT technologijų infrastruktūrą;
 - g. veiksmingai išnaudoti ES struktūrinius fondus ir jų prieinamumą visuomenei;
 - h. visų lygių bendradarbiavimas inovacijų srityse, siekiant spręsti su klimato pokyčiais, veiksmingu gamtinių išteklių ir energijos panaudojimu ir visuomenės senėjimu susijusias problemas;
3. būtina remti tam tikras verslo sritis;

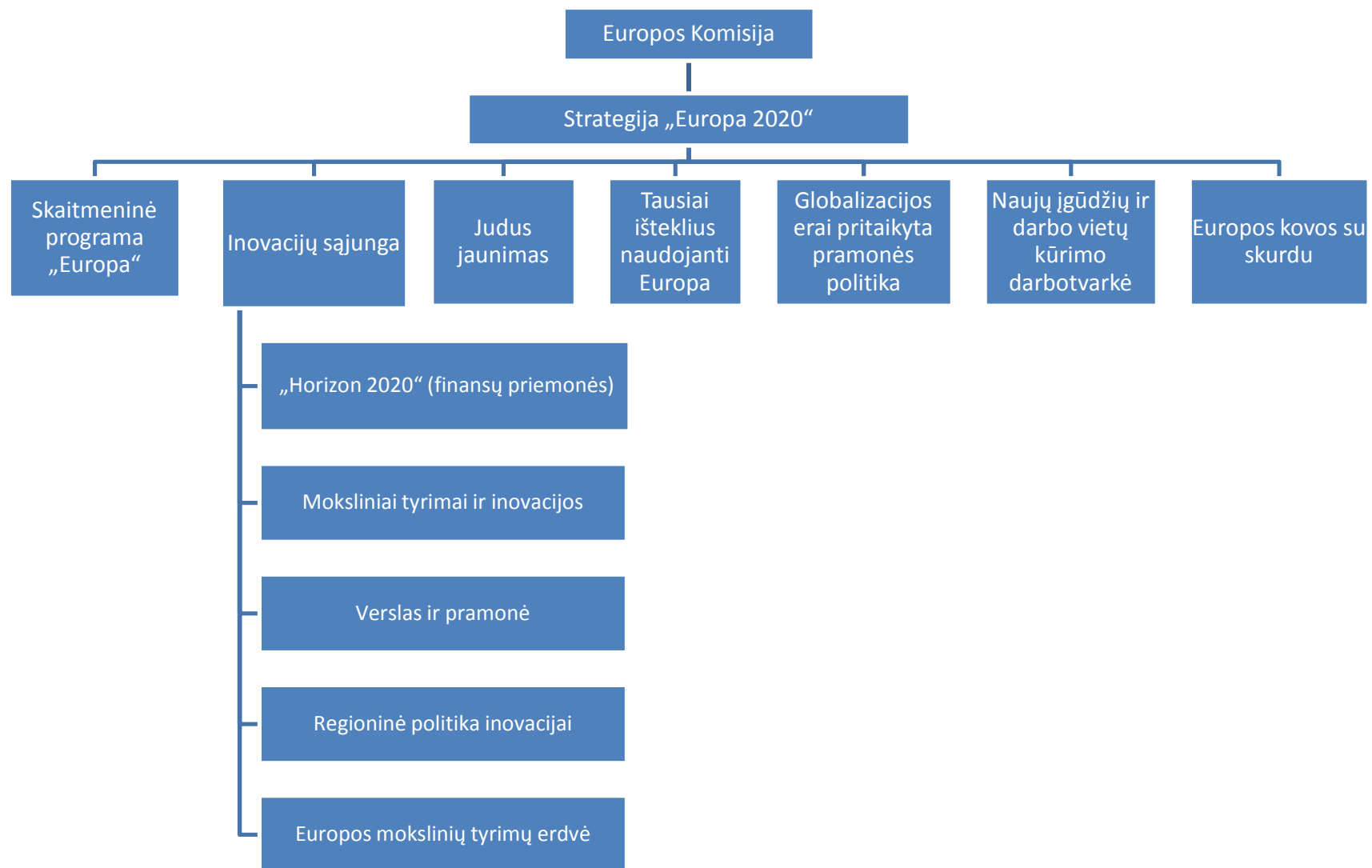
²⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“, Briuselis, 2010

³⁰ „Regional Policy serving innovation“, 2011; pateikta:

http://europa.eu/legislation_summaries/research_innovation/general_framework/em0042_en.htm

4. būtina įgyvendinti kelių lygių valdymo sistemas;
5. ryšys tarp politikos kūrėjų ir regionų – neatskiriama sudėtinė dalis.

Taip pat reikia įgyvendinti ne tik regioninę politiką, bet ir kitas iniciatyvas – taip būtų galima pasiekti strategijos „Europa 2020“ tikslą – 3 proc. ES bendrojo vidaus produkto (BVP) investuoti į mokslinius tyrimus ir plėtrą.

5.1.1. pav. Strategijos „Europa 2020“ struktūra.

5.1.1. Stabilaus finansavimo galimybės moksliniams tyrimams ir inovacijoms

Vienas ir pagrindinių iššūkių, su kuriuo susiduria inovacijų politikos kūrėjai – optimizuoti ir tobulinti investicijų (finansavimo) galimybes moksliniams tyrimams ir plėtrai. Svarbu sukurti ir įgyvendinti optimalią fiskalinę politiką ir apsaugoti moksliniams tyrimams ir plėtrai reikalingas lėšas. Pagrindinis politikos kūrėjų tikslas – padidinti eksportą ir sukurti naujų darbo vietų. Taip pat skatinti, kad įmonės kurtų daugiau naujų gaminių ir paslaugų. Svarbu nustatyti kriterijus, pagal kuriuos būtų vertinamas suteikto finansavimo panaudojimas, nes tai leistų tobulinti bendrą sistemą ir skatintini geresnį finansavimo paskirstymą.³¹

Požiūris į finansavimą akcentuojamas ir strategija „Europa 2020“ – inovacijų sąjungos iniciatyvoje, kurioje numatytos regionų finansinės priemonės inovacijų plėtrai. Viena ir svarbiausių finansinių priemonių – Europos regioninės plėtros fondas, taip pat finansavimą galima gauti iš Europos Sąjungos septintosios bendrosios programos ir konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos.³² Taip pat akcentuojama, kad regionuose, kuriuose inovacijų lygis yra palyginti žemas, pūтина rinktis industrijas arba sritis, kuriose augimo galimybės didžiausios, ir nustatyti konkrečias technologijas, į kurias investuoti. Nuo 2014 m. ES planuoja pristatyti programą, kurios tikslas skatinti pasaulinio masto MVĮ konkurencingumą, populiarinti verslą, tvarią įmonių plėtrą ir pan. Planuojamas biudžetas – 2,5 milijardo eurų. Šis projektas daugiausiai naudos duos savivaldybėms ir regionams.³³ Taip pat planuojam pristatyti programą „Horizon 2020“, kurios tikslas – sujungti visus esamus ES mokslinių tyrimų ir inovacijų paramos fondus į vieną bendrą sistemą ir taip sukurti aiškią finansavimo procedūrą su vienodomis sąlygomis visoms paraiškoms ir visiems dalyviams.³⁴

5.1.2. Kvalifikacijos neatitikimas

Europos Sąjungoje būtina daug glaudžiau integruoti švietimo sistemą ir sukurtą inovacijų politiką. Kai kurios ES valstybės narės mano, kad tai rimtas iššūkis, nes inovacijų politika turi būti įgyvendinama kartu su kitais įstatymais, pavyzdžiui, švietimo, užimtumo ar mokesčių taisyklėmis. Kad regionai sugebėtų vystytis ir remti inovacijas, ši politika privalo būti tinkamai parengta, nes taip bus sukurta aplinka, kurioje naujų profesionalų kvalifikacija atitiks rinkos keliamus reikalavimus. Aišku, kad siekiant gauti papildomą finansavimą moksliniams tyrimams ir plėtrai, būtina pritraukti labiausiai kvalifikuotus ir talentingiausius mokslinių tyrimų darbuotojus ir mokslininkus. Šiam tikslui pasiekti valstybės ir regionai privalo parengti politiką, kuri užtikrintų pirmiau nurodytų veiksmų sąveiką ir teigiamą rezultatą. Ypatingą dėmesį šioms problemoms skiria tokios ES šalys, kaip Danija, Didžioji Britanija, Estija ir Lenkija. Strategijoje „Europa 2020“ taip pat pabrėžiama, kad būtina gerinti profesionalų kvalifikacijos atitiktį rinkos keliamiems reikalavimams.³⁵

³¹ H. Acheson, K. Izsak and P. Markianidou, „Innovation Policy Trends in the EU and Beyond“, 2011

³² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Regioninės politikos įnašas į pažangų augimą 2020 m. Europoje“, Briuselis, 2010

³³ „Competitiveness and innovation framework“; pateikta: http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

³⁴ Bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“ pradiniu puslapiu: http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020

³⁵ Strategija „Europa 2020“; pateikta:

5.1.3. Visuomenės iššūkiai

Net tik per ES debatus, bet ir kai kuriose kitose šalyse kalbama apie visuomenės iššūkius arba problemas ir jų tiesioginį ryšį su inovacijomis. Inovacijos laikomos varomąją jėga, kuriančia naujas technologijas („žaliąsias technologijas“, biotechnologijas arba nanotechnologijas) ir sprendimus, padėsiančius išspręsti iškiliąsias problemas. Tokių šalių, kaip Olandijos, Švedijos ir Norvegijos, geros praktikos pavyzdžiai įrodo, kad yra įdiegtos konkrečios programos ir priemonės, kuriose technologiniuose tyrimuose pagrindinis dėmesys skiriamas visuomenės iššūkiams, pavyzdžiui, visuotiniam atšilimui mažinti atliekami svarbūs „žaliųjų technologijų“ tyrimai. Kai kurios šalys susiduria ir su visuomenės senėjimo problema, todėl svarbu įgyvendinti tokias inovacijas, kurios leistų pagerinti gyvenimo kokybę (transportas, medicina, statyba ir kt.). Apskritai pastebima didžiųjų šalių tendencija remti „ekologiško augimo“ koncepciją, kuri numato, kad ekonominis augimas neturėtų vykti aplinkos arba gamtos degradacijos sąskaita.³⁶ Svarbiausia klausimas – kaip tai pasiekti politikos ir įstatymų kontekste. Jau priimti tam tikri įstatymai ir nutarimai, tačiau jie nesugeba išspręsti plataus problemų spektro. Egzistuoja nuomonė, kad būtent ekologiškų technologijų inovacijos yra šių iššūkių sprendimas. Tokios inovacijos užtikrintų tvarią šalies plėtrą, nes ekologiškos technologijos išspręstų ne tik su aplinka susijusias problemas, bet ir su visuomene, pavyzdžiui, naujos įmonės sukurtų naujų darbo vietų. Kai kuriose Europos šalyse parengti inovacijų įstatymai, programos ir iniciatyvos, remiantys tvarią ir ekologišką plėtrą, pavyzdinėje strategijos „Europa 2020“ iniciatyvoje „Inovacijų sąjunga“ šis požiūris ypač akcentuojamas.³⁷

5.1.4. Verslo ir universitetų sąveika mokslinių tyrimų ir inovacijų politikoje

Visos ES valstybės, nepriklausomai nuo inovacijų lygio, susiduria su vienu iššūkiu – užtikrinti žinių mainus tarp verslo ir akademinės aplinkos. Viena iš svarbiausių priežasčių – specializuotis, išsiskirti ir sugebėti konkuruoti pasaulinėse rinkose – tai ypač svarbu regionams, kurių inovacijų lygis yra žemas. Būtent naujosiose ES valstybėse narėse tokia politika tik pradedama kurti, šalys labiau remiasi struktūriniais fondais, kurių lėšas investavus sukuriamą atitinkama mokslinių tyrimų infrastruktūra, vietoj to, kad būtų investuojama į inovacijas. Niekuriami tvarūs verslo modeliai, todėl neįmanoma sukurti ilgalaikių ir rezultatyvių santykių su akademinė aplinka. Taip pat būtina parengti naujas taisykles, remiančias universitetinių tyrimų rezultatų komercinimą, t. y. jų įgyvendinimą atitinkamoje rinkoje. Pavyzdžiui, Lenkija sukūrė politiką, kurioje nustatyti konkretūs komercializacijos tikslai, kad universitetų atliekami moksliniai tyrimai ir su plėtra susijusi veikla duotų naudos šalies ekonomikai. Grupių (klasterių) programos ir žinių perdavimo iniciatyvos (technologijų perdavimo kontaktiniai punktai, inkubatoriai) vis dar vaidina svarbų vaidmenį. O „Inovacijų sąjungos“ santraukoje pabrėžiama, kad mažos ir vidutinės įmonės turi naudotis ES masto tinklais, kad galėtų konkuruoti pasaulinėje rinkoje, gauti finansavimą ir kurti tvarius sprendimus.³⁸

http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/smart-growth/index_en.htm

³⁶ „Innovation Union“, pateikta: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?pg=key

³⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga““, Briuselis, 2010

³⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga““, Briuselis, 2010

5.1.5. Inovacijų politikos turinio plėtimas

Remiantis pirmiau pateikta informacija, aiškiai matyti, kad visuomenės iššūkių sprendimas priklauso nuo to, kaip skirtingų ES šalių politikos kūrėjai skiria pagrindinį dėmesį. Tačiau papildomas dėmesys skiriamas ir kūrybinėms industrijoms – viešajam inovacijų sektoriui ir socialinėms inovacijoms. Nors konkretūs šių industrijų prioritetai neapibrėžti, įgyvendinamos naujos iniciatyvos. Austrijoje, Prancūzijoje ir Belgijoje sukurtos įvairios programos, remiančios kūrybines industrijas finansiškai, konsultacijomis ir kontaktais. Akademiniėje aplinkoje kalbama ir apie konkrečią socialinių inovacijų politiką, pavyzdžiui, Austrijoje sukurtos specifinės mikrokreditų sistemos, leidusios bedarbiams ir potencialiems bedarbiams pradėti savo verslą.³⁹

5.1.6. Inovacijų politikos veiksmingumas

Siekiant suvokti teigiamus ir neigiamus aspektus ir atlikti reikiamus pokyčius, ES valstybėse narėse vis didesnis dėmesys skiriamas inovacijų politikos vertinimui.⁴⁰ Svarbu nustatyti konkrečius kriterijus, leidžiančius įvertinti sukurtos politikos kokybę ir veiksmingumą. Daugelyje valstybių narių nesukurti veiksmingi politikos vertinimo mechanizmai arba politika iš viso nevertinama, nes tai reikalauja papildomų lėšų. Pastebėta, kad ES valstybės narės, kuriose inovacijų lygis yra aukštesnis, įdiegė griežtus inovacijų politikos vertinimo kriterijus, kurie leido patobulinti sistemą ir skatinti tolesnę plėtrą. Politikos vertinimas – neatskiriama kūrimo ir tobulinimo ciklo dalis, tačiau trūksta tyrimų, realiai įrodančių inovacijų politikos įdiegimo veiksmingumą. Nors Latvijoje įgyvendintas Latvijos technologijų centro parengtas projektas „Latvijos inovacijų sistemų tyrimai“ ir sukurtas indeksas, leidžiantis įvertinti įmonių inovacijų pajėgumą, tačiau nenustatyta, kokios realios naudos davė šis įvertinimas.⁴¹

5.1.7. Inovacijų politikos internacionalizacija

Globalizacijos eroje svarbu sukurti politiką, kuri kartu skatintų inovacijas ir internacionalizaciją. Tai palengvintų įvairių šalių ir žemynų įmonių, mokslinių tyrimų centrų ir universitetų bendradarbiavimą. Šiuo metu didžiausias dėmesys skiriamas tarptautiniam bendradarbiavimui atliekant įvairius mokslinius tyrimus. Pavyzdžiui, sukūrus mokslinių tyrimų centrams ir universitetams bendrą mokslo politiką, būtų daug lengviau bendradarbiauti su tokiomis sparčiai ekonomiškai besivystančiomis šalimis, kaip Brazilija ar Indija.

³⁹ H. Acheson, K. Izsak and P. Markianidou, „*Innovation Policy Trends in the EU and Beyond*“, 2011

⁴⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga““, Briuselis, 2010

⁴¹ Jānis Kristapsons, Anita Draveniece, Anda Adamsons-Fiskovica „Mini country report Latvia“, 2011

5.2. Pasaulinės inovacijų politikos tendencijos

Apibendrinus ir išanalizavus įvairių šaltinių informaciją, prieita prie išvados, kad pasaulinės inovacijų politikos tendencijos išsivysčiusiose ir besivystančiose šalyse mažai skiriasi nuo Europos Sąjungos šalių. Viena iš šaltinių nurodytas keturios pagrindinės tendencijos⁴²:

1. valstybės remiamos technologijų programos;
2. inovacijų tarpininkai, agentūros, įgyvendinantys sukurtą politiką (sujungti universitetų tyrimus su industrija);
3. užtikrinti gamintojo–vartotojo santykius;
4. tam tikrą BVP dalį skirti moksliniams tyrimams ir plėtrai.

Tradiciškai valstybės remiamos technologijų programos koncentruojasi ties tokių inovacijų finansavimų ir plėtra, kurios užtikrina tvarią plėtrą. Nurodyta, kad tiesiogiai remiami sprendimai, galintys padėti išspręsti pagrindines visuomenės problemas – klimato pokyčius, ekonomikos nuosmukį, spartų visuomenės senėjimą, nedarbą ir kitas socialines problemas.⁴³

Pagrindinis iššūkis, su kuriuo susiduriama rengiant inovacijų politiką – visuotinė globalizacija. Politikos kūrėjai privalo galvoti, kaip internacionalizuoti įvairias iniciatyvas. Daugelio šalių inovacijų politikoje siekiama užtikrinti, kad mažos ir vidutinės įmonės sugebėtų konkuruoti pasauliniu mastu, todėl įgyvendinamos tarptautinės grupių (klasterių) programos ir kontaktų biržos.^{44 45}

5.3. Pavyzdžio analizė – Estijos inovacijų politikos tendencijos

Estijos inovacijų plėtros ir politikos lygis yra aukštesnis nei profesionalesnis nei Latvijos ir Lietuvos⁴⁶, todėl svarbu išanalizuoti ir suprasti, su kokiomis problemomis susidūrė kaimyninė šalis ir kokias problemas ji planuoja spręsti ateityje. Šiame skyriuje bus apžvelgta Estijos inovacijų valdymo sistema, inovacijų politikos tendencijos ir pagrindiniai iššūkiai, naujausi inovacijų politikos pokyčiai, inovacijų politikos ir jos internacionalizacijos veiksmingumas.

Estija, kaip maža ekonomika, patyrė teigiamą inovacijų plėtros augimą, nes nuo 2000 m. iki 2010 m. investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą nuo bendro vidaus produkto išaugo 10 proc. per metus – tai gana aukštas vidutinis rodiklis, kalbant apie vienerius metus. Iki 2020 m. Estijoje investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą planuoja pasiekti 3 proc. nuo BVP – tai ir bendras strategijoje „Europa 2020“ numatytas tikslas. Estijoje 31,8 proc. darbingo amžiaus gyventojų dirba industrijoje, kuriose žinių panaudojimas yra pagrindinis instituto arba įmonės užsiėmimas. Moksliniuose tyrimuose, plėtroje ir inovacijose pagrinde dominuoja valstybės remiamos aukštojo išsilavinimo įstaigos, kuriose

⁴² Marcus Conl , David Shim “Globale Trends in der Innovationspolitik: Best Practice f r alle?”, Hamburgas, 2009

⁴³ National Institute of Science and Technology Policy „Analysis of Recent Trends in Science, Technology and Innovation Policies in Selected Countries/Areas”, 2009

⁴⁴ Frank Zwetsloot „Global trends in (inter)national policy support for regional innovation”, 2008

⁴⁵ Marie Ivarsson „Swedish Research & Innovation Policy Perspectives on Policy Interaction”

⁴⁶ Maastricht Economic and social Research and training centre on Innovation and Technology “INNOVATION UNION SCOREBOARD 2010, 1st February”, 2011

44,3 proc. visų mokslinių tyrimų ir plėtros išlaidų finansuoja valstybė. Estijoje, palyginti su gyventojų skaičiumi, gana aukšti mokslinių publikacijų rodikliai – per metus parengiama 491 mokslinė publikacija vienam milijonui gyventojų, 10 proc. šių publikacijų išleidžiama daugiausiai cituojamuose periodiniuose leidiniuose. Remiantis kai kurių tyrimų ir apklausų duomenimis, Estijoje yra apie 400 įmonių, aktyviai dirbančių mokslinių tyrimų ir plėtros srityje. Kaip maža šalis Estija aktyviai bendradarbiauja su kitais mokslo centrais visoje Europoje, siekdama apsikeisti žiniomis ir jas tobulinti aukštųjų technologijų, medicinos ir kitose srityse.⁴⁷

5.3.1. Inovacijų politikos valdymas

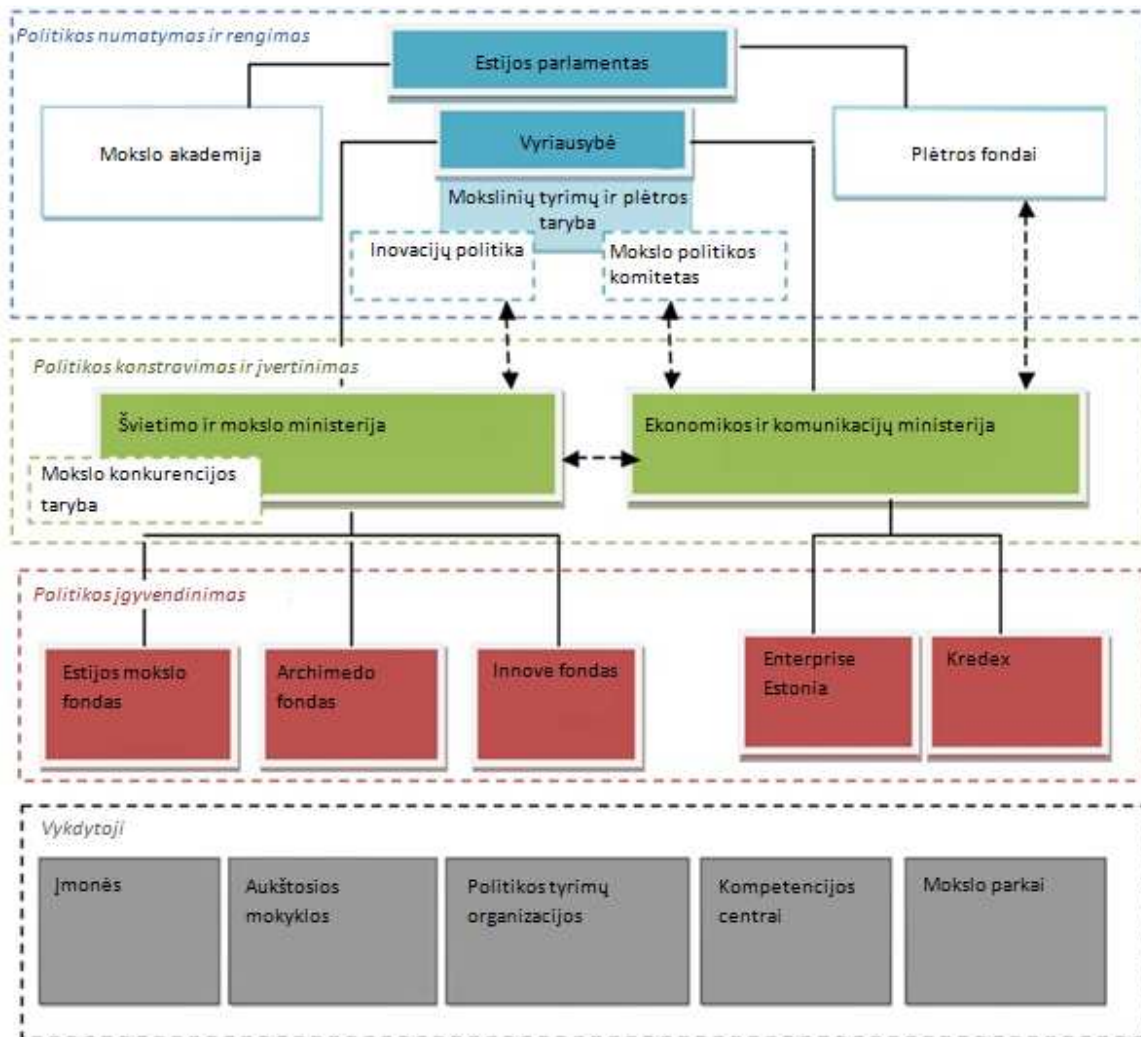
Estijos inovacijų valdymo sistema išliko nepakitusi. Laikoma, kad dalyvaujančių šalių vaidmenys yra tiksliai apibrėžti, o tarpusavio santykiai – lengvai suprantami (5.3.1.1. pav.).

pagrindinės Estijos administracinės institucijos rengiančios inovacijų politiką yra Ekonomikos ir komunikacijų ministerija bei Švietimo ir mokslo ministerija. Ekonomikos ir komunikacijų ministerija rengia taisykles finansavimu pritraukti ir paskirstyti atitinkamoms sritims, o Švietimo ir mokslo ministerija rengia taisykles, susijusias su mokslinių tyrimų ir plėtros koordinavimu ir i institucijų bendradarbiavimu. Prie abiejų ministerijų veikia komitetai, patariantys, kaip veiksmingiau įgyvendinti įvairias politikas.⁴⁸

⁴⁷ Thomas Alslev, Christensen, Shaul Freireich, Jana Kolar, Paula Nybergh, „Peer-Review of the Estonian Research and Innovation System Steady Progress Towards Knowledge Society“, 2012

⁴⁸ „Country profile: Estonia“, 2007; pateikta:

http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/psi_countryprofile_estonia.pdf

5.3.1.1. pav. Estijos inovacijų politikos valdymo procesas. Šaltinis: Ekonomikos ir komunikacijų ministerija.

Remdamosios taikoma inovacijų politika, šio ministerijos bendradarbiauja su agentūromis, aktyviai dirbančiomis politikos taikymo ir pristatymo srityje. Pavyzdžiui, „Enterprise Estonia Foundation“ yra atsakinga už įmonių paramą, inovacijų ir naujų technologijų programas, ji remia ir populiarina verslą Estijoje. O dvi svarbiausios Švietimo ir mokslo ministerijos agentūros yra „Archimedes Foundation“ ir „Estonia Science Foundation“, kurių pagrindinė užduotis – užtikrinti finansavimą universitetų tyrimams ir teikti paramą komercializacijos procesuose, pritraukiant bendradarbiavimo partnerius ir užsiimant kita veikla.

5.3.2. Inovacijų politikos tendencijos ir pagrindiniai iššūkiai

Estijos inovacijų politika yra bendro pobūdžio, ji neakcentuoja konkrečių industrijų ar sektorių, kuriuose reikėtų stiprinti inovacijas. Kaip mažai šaliai Estijai reikia didinti inovacinių žmonių skaičių ir pasiekti, kad inovacijos būtų užkoduotos kiekvieno Estijos gyventojo mąstysenoje. Bendras Estijos inovacijų politikos taikymas kritikuojamas. Šaliai siūloma nustatyti konkrečias industrijas arba sritis, į kuriuos nukreipti ištekliai. Šiuo metu inovacijų politika yra glaudžiai susijusi su ES struktūriniais fondais ir jų teikiama parama, kur didžiausias dėmesys skiriamas technologijų modernizacijai,

perdavimui, žinioms ir tarptautinėms mokslinių tyrimų iniciatyvomis. Lėšos taip pat panaudojamos naujai steigiamoms įmonėms paremti. Didžiausias dėmesys skiriamas žmonių pritraukimui ir motyvavimui steigti naujas įmones ir kurti naujas technologijas.

Taikant plačią bendro pobūdžio politiką per trumpą laiką gali pasiekti gerų rezultatų, t. y. vos per kelis metus Estija tapo sparčiausiai augančia inovacijų sekėja.⁴⁹ Tačiau būtina sukurti inovacijų politiką, kurioje pagrindinis dėmesys būtų skiriamas konkrečioms sritims, aukštasias technologijas įdiegiančioms naujų ir progresyvių sričių įmonėms. Estija, kaip maža šalis, privalo kurti pakankamai elastingą inovacijų politiką, kad keičiantis rinkos tendencijoms sugebėtų keisti pirmenybines sritis ir išnaudoti rinkos siūlomas galimybes.

Aiškiai matyti, kad Estijos inovacijų politika yra pradinėje stadijoje ir šiuo metu Ekonomikos ir Švietimo ministerijos rengia naują 2014–2020 m. strategiją „Estonia 2020“. Strategijos tikslas – išspręsti iškilusias problemas ir įgyvendinti atitinkamą inovacijų politiką. Strategijoje nustatyti šeši prioritetai inovacijų ir verslo aplinkai gerinti⁵⁰:

1. *tobulinti esamą politiką, siekiant skatinti ilgalaikę plėtrą ir įmonių konkurencingumą tarptautinėje rinkoje.* Svarbiausia – užtikrinti produktyvumo didėjimą ir tobulinti finansavimo pasiūlą įmonėms;
2. *Sukurti aplinką, kuri pritrauktų trečiųjų šalių investicijas į verslo sektorius su aukšta pridėtine verte ir eksporto potencialu.* Vienas iš svarbiausių aspektų – užtikrinti kvalifikuotą darbo jėgą, sukurti stimuliuojančią investicijų aplinką ir išvystyti regioninių savivaldybių infrastruktūrą;
3. *Sukurti mokslinių tyrimų ir plėtrus augimo sąlygas privačiame sektoriuje ir padidinti inovacijų skaičių bei kokybę.* Pagrindinis iššūkis – padidinti įmonių galimybes kurti inovacijas. Užtikrinti įmonėms šalies ir investuotojų paramą. Būtina užtikrinti visų lygių universitetų ir įmonių bendradarbiavimą ES, šalies ir regiono mastu.
4. *Platesnis kūrybinių ir IT industrijų potencialo išnaudojimas ir kitų svarbių technologijų, sukuriančių konkretiems sektoriams pridėtinės vertės, rėmimas.* Vienas iš tikslų – parengti konkretų veiklos planą šioms industrijoms paremti ir skatinti inovacinių paslaugų teikimą.
5. *Įtraukti žmonės ir gyventojus, siekiant parengti talentingus ir kvalifikuotus inžinierius ir aukščiausio lygio specialistus.* Tikslas – padidinti doktorantų skaičių, įdiegti veiksmingas išsilavinimo kokybės įvertinimo metodus ir paremti tas mokslo sritis, kurios potencialiai galėtų daryti tiesioginę įtaką ekonomikai.
6. *Investicijos į transporto ir komunikacijų infrastruktūrą. Būdama maža šalimi Estija suvokia veiksmingos transporto sistemos, suteikiančios gyventojams galimybę judėti koordinuotoje sistemoje, būtinybę.* Greitaeigio interneto užtikrinimas taip pat svarbus kokybiškiems ryšiams su aplinka palaikyti.

⁴⁹ Maastricht Economic and social Research and training centre on Innovation and Technology “INNOVATION UNION SCOREBOARD 2010, 1st February”, 2011

⁵⁰ Government of Estonia „National Reform Programme “ESTONIA 2020””, 2012

5.3.3. Estijos regioninė inovacijų politika

Pabendravus su Estijos regioninėmis savivaldybėmis ir išnagrinėjus įvairias prieinamas publikacijas, prieita prie išvados, kad strategijos „Knowledge based Estonia 2007 – 2013“ ir „Estonia 2020“ yra bendros šalies politikos kūrimo gairės. Atsižvelgus į tai, kad Estija – palyginti maža šalis, mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų politikoms nenustatyti konkretūs prioritetai. Įgyvendintos įvairios regionų inovacijų strategijos, pavyzdžiui, Tartu regiono inovacijų strategijos (TRIS) arba Estijos regioninių inovacijų strategija, kurios nustatė politines gaires ir pateikė rekomendacijas įgyvendinant politiką. Šiuo metu jau įgyvendinta daugelis pasiūlymų dėl šių strategijų, o kai kurie dar tik rengiami. Patobulinta mokslinių tyrimų ir plėtros infrastruktūra, įkurti nauji mokslo ir technologijų parkai, tačiau nesusimąstyta apie specifinių industrijų grupių (klasterių) programų politiką, nes manoma, kad grupės (klasteriai) yra viena iš pagrindinių regionų ekonominės plėtros varomųjų jėgų ir vaidina labai svarbų vaidmenį.

5.3.4. Inovacijų politikos internacionalizacija

Kaip mažai šaliai, siekiant sukurti naujų idėjų ir toliau plėtoti inovacijų politiką, Estijai labai svarbu ieškoti tarptautinių bendradarbiavimo partnerių ir užtikrinti technologijų ir žinių perdavimą. Estija bendradarbiauja su įvairiomis Didžiosios Britanijos, Šveicarijos, Rusijos, Japonijos ir Skandinavijos valstybinėmis agentūromis. Siekdama populiarinti Estijos įmones, padėti rasti bendradarbiavimo partnerių ir potencialių investuotojų, agentūra „Enterprise Estonia“ įsteigė savo atstovybes Europoje ir JAV.

„ENTERPRISE ESTONIA“

Nuo 2000 m. agentūra atstovauja Ekonomikos ir komunikacijų ministerijos interesams, pagrindinė jos užduotis – teikti įmonėms paramą ir rūpintis inovacijų ir technologijų programų įgyvendinimu. Agentūra taip pat yra pagrindinė institucija, kuri rūpinasi ES struktūrinių fondų lėšų paskirstymu.

Agentūros vizija – pasiekti, kad Estijos reputacija ir verslo aplinka prilygtų išsivysčiusioms pasaulio šalims. „Enterprise Estonia“ įgyvendina lengvai suprantamas ir veiksmingas inovacijų paramos programas bei tobulina pačios agentūros valdymo veiklą.⁵¹ Bendradarbiaujant su kitomis organizacijomis, organizuojamos įvairios konferencijos ir darbo grupės, siekiant, pavyzdžiui, tobulinti pradedančiųjų įmonių aplinką. Agentūra teikia naujoms įmonėms konsultacijas, padeda gauti finansavimą bei vaidina svarbų vaidmenį įvairiose inovacijų programose, pavyzdžiui, biotechnologijos programoje ir energetikos technologijų programose.⁵² Išnagrinėjus ir išanalizavus agentūros veiklą, tikslus ir apibūdinimą, galima daryti išvadą, kad ji vykdo panašias funkcijas kaip ir Latvijos investicijų plėtros agentūra (LIPA), pavyzdžiui, ES struktūrinių fondų paskirstymas, agentūros atstovavimas užsienio šalyse.

Viena iš programų, kuria agentūra įgyvendino 2010 m. pradžioje – „Innovation Voucher grant“, kurios tikslas – skatinti įmones bendradarbiauti su mokslinių tyrimų institucijomis ir įgyvendinti inovacines

⁵¹ Enterprise Estonia „Enterprise Estonia Strategy 2007–2013“, 2006

⁵² „THE FLOAT- NEWSLETTER OF THE CENTRAL BALTIC INTERREG IV A PROGRAMME 2007-2013“, June 2012

idėjas. MVĮ gali pasinaudoti šia programa paslaugoms įsigyti gaminių plėtrai aukštojo išsilavinimo įstaigose arba patentų valdybos paslaugoms įsigyti. Taip pat pagal šią programą MVĮ gali gauti įvairių kompetencijos centrų konsultacijas. Per metus šia paslauga pasinaudojo 149 Estijos įmonės.⁵³

Pirmiau paminėtos ir kitos Estijos inovacijų procesuose dalyvaujančios organizacijos. „Enterprise Estonia“ – tik viena iš organizacijų, užsiimančių inovacijų sistemų rėmimu ir tobulinimu. Estijoje taip pat daug dėmesio skiriama bendradarbiavimui su užsienio mokslininkams, kurie perduotų savo žinias ir padėtų tobulinti esamą Estijos sistemą. Taip pat įgyvendintos ir į kosmoso tyrimus ir su tuo susijusias technologijas orientuotos švietimo ir mokslinių tyrimų programos. Tokių technologijų plėtra, bendradarbiaujant su kitų šalių institutais ir mokslinių tyrimų agentūromis, vaidina labai svarbų vaidmenį.

5.3.5. Inovacijų politikos veiksmingumas

2009–2011 m. Estija neturėjo konkretaus inovacijų politikos įvertinimo. Žinoma, kad strategijoje „Knowledge-based Estonia 2007-2013“ nustatyti konkretūs inovacijų politikos įgyvendinimo kriterijai, tačiau neatliktas nei vienas tyrimas, patvirtinantis šių kriterijų ir tikslų įvykdymą. Galima rasti publikaciją apie laikotarpio nuo 2006 m. iki 2008 m. inovacinę veiklą, tačiau, atsižvelgus į spartų Estijos vystymąsi, tai jau pasenusi informacija. Daugelyje publikacijų pabrėžiama, kad Estijos politikos kūrėjai pasirinko teisingą plėtros kryptį, tačiau vis dar reikia tobulinti iniciatyvas, siekiant užtikrinti glaudesnį verslo ir akademinės aplinkos bendradarbiavimą.⁵⁴

Tačiau 2012 m. ekspertų grupė įvertino Estijos inovacijų sistemos veiklą, remdamasi Inovacijų sąjungos sukurta „Savęs įvertinimo priemone“ (Self-assessment tool [SAT]), kurią sudaro įvairūs kriterijai, t. y. įvertino Estijos ekonomikos struktūrą ir jos kokybę bei tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Ekspertų grupė padarė kelias išvadas, kuriuos atspindi ir įvertina esamą Estijos inovacijų sistemą ir politiką:⁵⁵

1. Estijos įgyvendinta inovacijų politika užtikrino stabilų šalies augimą – besimokydama iš Skandinavijos ir kitų ES šalių, Estija sukūrė sėkmingą platformą, kuri padės ir toliau sėkmingai vystytis. Šiuo metu, siekdama užtikrinti tvarią šalies plėtrą, paremtą specifiniais šalies tiksliais, o ne bendra ES praktika, Estija turi pritaikyti inovacijų politiką savo specifiniams poreikiams;
2. Politika užtikrino inovacijų padidėjimą tam tikrose srityse ir apskritai visoje šalyje. Iki šiol tikslas buvo patobulinti sistemą, remiantis mokslu ir naujais tyrimais, kuriuos būtų galima sukومercinti. Tačiau matyti, kad didžiausią įnašą šalyje turi gamybos pramonė, kurioje moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms skiriamas ypatingas dėmesys. Reikia skatinti šios srities atstovus tobulinti gamybos procesus, kurti naujus gaminius ir technologijas bei plėtoti intelektualinę nuosavybę.

⁵³ European Commission „Regional policy for smart growth in Europe 2020“, Briuselis, 2011

⁵⁴ Katre Eljas-Taal „Thematic Report 2011 under Specific Contract for the Integration of INNO Policy TrendChart with ERAWATCH“, Katre Eljas-Taal, December 2011

⁵⁵ Thomas Alslev, Christensen, Shaul Freireich, Jana Kolar, Paula Nybergh, „Peer-Review of the Estonian Research and Innovation System Steady Progress Towards Knowledge Society“, 2012

3. Kaip mažai šaliai Estijai trūksta kvalifikuotos darbo jėgos, o tai daro įtaką naujų įmonių plėtrai ir pačios šalies augimui. Estija vystosi kaip šalis, kurios ekonomika pagrįsta žiniomis, todėl žmogiškieji ištekliai ir kvalifikacija vaidina ypač svarbų vaidmenį. Šis veiksnys stabdo tolesnį šalies vystymąsi, todėl būtina tobulinti švietimo sistemą ir susimąstyti apie imigracijos politiką.

5.3.6. Estijos inovacijų politikos santrauka

Išnagrinėjus ir išanalizavus dokumentus, kuriuose pateikta informacijos apie Estijos inovacijų politiką, jos valdymą ir tendencijas, galima daryti penkias pagrindines išvadas:

1. Per pastarąjį dešimtmetį Estija sparčiai vystėsi ir patobulino šalies inovacijų sistemą – investicijos į mokslinius tyrimus pasiekė vidutinį ES lygį. Užsibrėžtas tikslas – iki 2020 m. investuoti į inovacijas 3 proc. nuo BVP – atrodo realiai pasiekiamas.
2. Inovacijų valdymo sistema yra aiški ir suprantama visoms susijusioms šalims, kiekviena struktūra aiškiai supranta savo pirmines užduotis. Tačiau Vyriausybė ir administracinės institucijos yra kritikuojamos. Pagrindinės kritikavimo priežastys – nesugebėjimas užtikrinti administracinio pajėgumo ir neskaidrus politikos įgyvendinimas pagal parengtas strategijas „Knowledge based Estonia 2007 – 2013“ ir „Estonia 2020“;
3. Estijoje dėl mažo šalies dydžio (gyventojų ir teritorijos) neįgyvendinama regioninė inovacijų politika, nes regionų skirtumai yra minimalūs ir nedaro didelės įtakos visos šalies politikai. Beje, Estija yra parengusi regionų inovacijų strategijas, kuriomis remiamasi įgyvendinant specifines regionų iniciatyvas;
4. Estijos inovacijų politika yra plati ir bendro pobūdžio, ji remia įvairias iniciatyvas ir sritis, o tai leido užtikrinti spartų šalies vystymąsi. Tačiau tokia politika neužtikrina ilgalaikio sprendimo – būtina nustatyti pirmenybines sritis, į kurias nukreipti turimus išteklius. Kartu politika turi būti tarptautinė ir lanksti. Politika turi būti lanksti ir pagrįsta pasaulinėmis tendencijomis, taip pat svarbu pritraukti aukštos kvalifikacijos žmonių šalies ir regiono mastu;
5. Estija atliko inovacijų politikos veiksmingumo įvertinimą – tai padėjo nustatyti esamas problemas ir suprasti, kaip ateityje patobulinti bendrą politikos sistemą. Politikos kūrėjai privalo įdiegti sistemingą inovacijų politikos įvertinimo procedūrą, nes tai padeda užtikrinti ilgalaikį tobulėjimą.

5.4. Pavyzdžio analizė – Rytų Suomijos regiono inovacijų politikos tendencijos

5.4.1. Regiono ekonomikos ir inovacijų tendencijos

Rytų Suomijos regione, palyginti su kitais Suomijos regionais, kyla daugiausiai su inovacijų politikos kūrimu ir sistemos tobulinimu susijusių problemų. Rytų Suomijos regionas susiduria su tokiais iššūkiais, kaip nedarbas, gyventojų migracija į kitus regionus ir visuomenės senėjimas. Ekonominė regiono padėtis taip pat yra palyginti silpna, nes dauguma regiono įmonių nesugebėjo prisitaikyti prie perėjimo nuo pramoninės ekonomikos prie žiniomis grindžiamos ekonomikos. Dėl to kilo problemų, susijusių su produktyvumu ir sugebėjimu konkuruoti tarptautinėje rinkoje. Rytų Suomijos regiono

pranašumai – žinios apie įvairių gamtinių išteklių (mineralų, medienos) apdirbimą ir panaudojimą. Taip pat akcentuojama, kad būtina pasiūlyti naujų ir inovacinių paslaugų.⁵⁶

Atsižvelgus į tai, kad Suomijos regionas yra palyginti statinis vienetas, specifinė regiono plėtros inovacijų politika nėra parengta. Svarbiausi inovacijų politikos dokumentai yra nacionaliniu lygmeniu.

Nors regionas susiduria su daugybe ekonominių ir socialinių problemų, jis gali didžiuliu aukštu žinių potencialu. Jį užtikrina didelis skaičius darbingo amžiaus žmonių, turinčių aukštąjį išsilavinimą (45,9 proc. 30–34 m. gyventojų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą). Šiuo metu 74 proc. visų Suomijos gyventojų turi prieigą prie interneto, kuris šiuolaikinėje visuomenėje yra neatskiriama keitimosi žiniomis sudėtinė dalis. Remiantis 2009 m. duomenimis, matyti, kad bendros investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą sudarė 1,69 proc. nuo BVP, tačiau, palyginti su Vakarų Suomijos regionu, investicijos į inovacijas yra 44 proc. didesnės. 2005–2009 m. investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą keitėsi nuo 1,5 proc. iki 1,7 proc. nuo BVP.⁵⁷ Tai įrodo, kad investicijos nedidėja, ir iš dalies atspindi su inovacijomis susijusias regiono problemas.

Išnagrinėjus ir išanalizavus skirtingas inovacijų politikas ir ekonominės veiklos rodiklius, galima daryti išvadą, kad regioninė inovacijų politika teigiamai veikia aukštojo išsilavinimo infrastruktūrų plėtrą ir skatina mokslinių tyrimų ir plėtros aktyvumą. O privataus sektoriaus inovacijų politikai beveik nepaveikė – labai mažai žmonių susidomėjo moksliniais tyrimais, plėtra ir inovacijų kūrimu.⁵⁸

5.4.2. Inovacijų politikos valdymas ir administravimas

Rytų Suomijos regione nėra struktūros, atsakingos už inovacijų politikos įgyvendinimą. Inovacijų politika rengiama bendradarbiaujant su regionine taryba, Ekonominės plėtros centru, Transporto ir aplinkos centru bei kitomis susijusiomis šalimis, pavyzdžiui, miestų tarybomis, universitetais, technologijų centrais ir kitomis agentūromis (pvz., pramonės rūmais). Svarbu paminėti, kad Suomijoje kiekvienam regionui yra parengta atskira ekonominės plėtros politika, nustatanti su moksliniais tyrimais, plėtra ir inovacijomis susijusias taisykles.

Taigi savivaldybėms suteikta palyginti didelė autonomija rengiant savo biudžetą, tačiau didžioji inovacijoms skirtos finansinės paramos dalis gaunama iš ERPF arba Europos socialinio fondo lėšų bei nacionalinių programų. Nors regionas yra gana autonomiškai, tačiau nustatant inovacijų politikos tikslus ir priemones būtina atsižvelgti į šalies keliamus reikalavimus, nors praktiškai savivaldybės gali ir nesilaikyti bendrų šalies gairių.

Regionų parengtos strategijos, palyginti su centralizuotomis, laikomos geresnėmis, nes regiono struktūros sugeba geriau nustatyti poreikius ir galimybes. Kuriant inovacijų politiką, naudojamos ES, šalies ir regionų parengtų strategijų gairės. Taip pat, siekiant parengti tinkamiausią inovacijų

⁵⁶ Kimmo Viljamaa, Henri Lahtinen „Regional Innovation report (East Finland Region)“, 2011

⁵⁷ Eurostat duomenų bazė „Total intramural R expenditure (GERD) by NUTS 2 regions“; prsijungimo data: 30.08.2012

⁵⁸ Kimmo Viljamaa, Henri Lahtinen „Regional Innovation report (East Finland Region)“, 2011

politiką ir išklausti visu suinteresuotų šalių nuomonę, atsižvelgiama į mokslinių tyrimų centrų ir dalyvaujančių universitetų nuomonę.

5.4.3. Iššūkiai, su kuriais susiduria politikos kūrėjai

Vienas iš pagrindinių regiono iššūkių – išlaikyti išsilavinusią darbo jėgą. Skyriaus pradžioje paminėta, kad vienas iš regiono pranašumų – tai, kad dauguma darbingo amžiaus gyventojų turi aukštąjį išsilavinimą. Tokį pranašumą užtikrina Rytų Suomijos universitetas, siūlantis įvairių sričių studijų programas. Keturi politechnikos institutai užtikrina viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą.

Šiuo metu, palyginti su kitais Suomijos regionais, privataus sektoriaus inovacijos yra palyginti žemo lygio. Tai įrodo faktas, kad vos kelios įmonės sugeba konkuruoti tarptautinėse rinkose, o ir intelektualinės nuosavybės apsauga nėra prioritetas. Tai aiškinama faktu, kad įmonės labiau naudoja gamtiniai išteklius, užsiima žemės ūkiu ir miškininkyste. Problemai spręsti regionas parengė strategiją, kurioje numatytos konkrečios remtinios sritys, pavyzdžiui, biomasė ir mediena, atsinaujinančioji energija ir technologijos gerovei kelti, tačiau gali daryti išvadą, kad nustatytos sritys yra bendro pobūdžio, išteklių nėra nukreipti.⁵⁹

Rytų Suomijos universitetas atlieka aukšto lygio mokslinius tyrimus, nes jo kompetencija – aplinkos mokslai, sveikata, gyvosios gamtos mokslai, nanomokslas ir medžiagų mokslas. Didelė dalis finansinių regiono išteklių investuojama į viešųjų struktūrų mokslinius tyrimus ir plėtrą. Tačiau pagrindinė problema - šie mokslinių tyrimų centrai yra palyginti maži, o stipriosios tyrimų sritys nesuderintos su regiono verslo veikla. Todėl regiono MVĮ inovacijų lygis yra palyginti žemas.

Rytų Suomijos regiono gyventojų tankumas yra mažas, visuomenė sparčiai senėja. Siekiant išspręsti šią problemą, būtina kurti privataus ir viešojo sektoriaus inovacijas, kurios keltų vyresnių žmonių gerovę ir gyvenimo lygį. Pavyzdžiui, Kainu savivaldybė sukūrė inovacijų politiką, kuri, pristačius naujų paslaugų ir inovacinių sprendimų, tiesiogiai rūpinasi pagyvenusiais savivaldybės gyventojais. Siekiant tobulinti jau esamas ir kurti naujas paslaugas, sukurtos įvairios iniciatyvos.

5.4.4. Inovacijų politikos ateities sprendimai

Nors Rytų Suomijos regiono inovacijų politika yra fragmentiška, pastaruosius 10–15 metų ji aktyviai įgyvendinama. Inovacijų politika yra glaudžiai susijusi su regionine politika ir struktūriniais fondais. Tai rodo, kad mokslinių tyrimų infrastruktūra, palyginti su kitais regionais, yra silpniau išvystyta, ir tai, kad privatus sektorius daug mažiau lėšų skiria moksliniams tyrimams ir plėtrai.

Smulkesni Rytų Suomijos regionų vienetai, įtraukdami skirtingas suinteresuotas šalis, mėgino kurti inovacijomis pagrįstą bendrą politiką, tačiau administracinė struktūra yra vis dar nevienalytė. Pritraukus ES fondų lėšų, galima išspręsti tam tikras vietines problemas, tačiau neįmanoma rasti konkretaus regiono specifinių problemų sprendimų.

⁵⁹ Patrik Laxell „The Innovation Strategy of Eastern Finland“, 2007

Tyrimė nurodyta, kad būtina įgyvendinti tokią inovacijų politiką, kurioje būtų konkrečiai apibrėžtos remiamos sritys (pvz., bioenergija, medicina, aplinkos mokslai), turinčios didžiausią potencialą, galinčios rasti savo nišą pasaulinėje rinkoje, o kartu išspręsti su visuomene susijusias problemas (visuomenės senėjimą, klimato pokyčius ir pan.)

5.5. Pavyzdžio analizė – Skonės srities veiklos plano ir strategijos analizė

5.5.1. Pietų Švedijos Skonės srities 2009 – 2012 m. inovacijų plėtros veiklos plano analizė

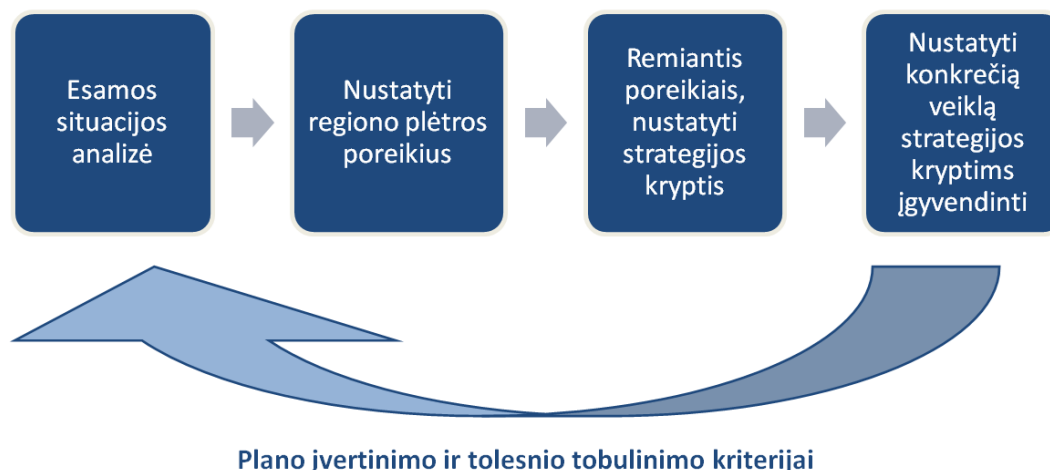
Išanalizavus Skonės srities veiklos planą, galima daryti išvadą, kad jo tikslas – restruktūrizuoti inovacijų politiką, praplėsti regiono akiratį ir parengti galimus plėtros scenarijus. Matyti, kad politikos kūrėjams, verslininkams, universitetams ir kitos susijusioms šalims bendradarbiaujant, galima kurti ateities technologijos bei naujus ir inovacinius gaminius. Veiklos plane numatytos bendros ir konkrečiai įgyvendinamos užduotys. Nors planas numatytas 3 m. laikotarpiui, jį parengę šalys pabrėžia, kad visiškai įgyvendintų pokyčių įvertinimui ir analizei reikia ne mažiau kaip 10 m.

Inovacijų veiklos plano parengimo ir įgyvendinimo priežastys

Parengti ir sėkmingai įgyvendinti inovacijų politiką – pagrindinis ne tik Švedijos, bet ir visos ES prioritetas, siekiant ir toliau sėkmingai vystyti ir ateityje. Šiuo metu Švedijos inovacijų politikoje pagrindinis dėmesys skiriamas bendros sistemos optimizacijai, kurios tikslas – pasirinkti konkrečias remiamas sritis, suformuoti grupę (klasterį) ir pritraukti finansavimą būtent šioms pirmenybinėms sritims. Taip ir toliau vystantis, yra didelė galimybė, kad naujos industrijos ar gaminiai lieka nepastebėti, todėl būtina sukurti naują platformą inovacijos politikai įgyvendinti.

Inovacijų politikos kūrėjai susiduria su rimtu iššūkiu – sukurti regioninius reikalavimus atitinkančią politiką, glaudžiai susijusią su šalies politika ir ES programomis ir iniciatyvomis. Ši situacija įrodo, kad parengti inovacijų politiką – sudėtingas procesas, nes jame dalyvauja ir valstybinės institucijos, ir skirtingų sričių bei struktūrų verslininkai. Būtina bendra politikos platforma, kuri leistų susijusioms šalims sąveikauti ir kurti naujas technologijų sritis.

Skonės regiono inovacijų sistema apima išradėjus ir mokslinių tyrimų organizacijas, gamintojus ir paslaugų teikėjus bei vartotojus ir pirkėjus. Su inovacijų sistema susijęs tarpusavio bendradarbiavimas, sukūrus naujus gaminius, paslaugas ir procesus sukuria pridėtinę vertę (inovacijų klimatas). O kai kurie paramos metodai skatina procesus, susijusius su konkrečios idėjos pavertimu realiu gaminiu arba paslauga (inovacijų paramos struktūra). Inovacijų politika privalo koncentruotis ties komunikacijų ir su sistema susijusių šalių tarpusavio santykių formavimu, siekiant tobulinti inovacijų klimato ir inovacijų paramos struktūras. Inovacijų sistemai įgyvendinti Skonės regione parengtas veiklos planas. Išnagrinėjus veiklos planą, galima daryti išvadą, kad buvo naudojamas struktūrinis požiūris į problemų sprendimą ir įvertinimą. Požiūrio santrauka pateikta 5.5.1.1 pav.

5.5.1.1. pav. Skonės regiono inovacijų veiksmų planas sukūrimo struktūros

Veiklos planas

Esamos situacijos analizė

Prieš ieškant konkrečių sprendimų, būtina išnagrinėti esamą situaciją ir konkrečias problemas. Veiklos plano rengėjai pasinaudojo ES tyrimais ir rodikliais (pvz., the European Innovation Scoreboard index) ir įvertino Švedijos ir Skonės regiono inovacijų plėtrą ir sukurtą inovacijų struktūrą – universitetus, įmones ir viešąsias institucijas. Buvo išnagrinėti ir tokie kriterijai, kaip darbingų žmonių noras užsiimti verslu, finansavimo ir investicijų prieinamumas, kai kurios paramos priemonės – subsidijos ir ekspertų konsultacijos. Žinoma, svarbus buvo ir Skonės regiono bendradarbiavimas su kitais Švedijos ir užsienio šalių regionais.

Plėtros poreikiai Skonės regione

Remiantis esamos situacijos analize, buvo pateikti konkretūs klausimai, siekiant nustatyti stipriąsias ir silpnąsias Skonės regiono inovacijų sistemos puses. Išvados padarytos, remiantis šia veikla ir dokumentais:

1. Suformuota profesionalų grupė, atstovavusi Skonės regionui universitetuose, įgyvendinant inovacijų programą VINNOVA. Taip pat buvo pritraukti konsultantai, kurie specializavosi būtent inovacijų klausimais;
2. Buvo įvertintos, išanalizuotos ir aprašytos įvairios tiesioginės ir papildomos inovacijų funkcijos. Rezultatai gauti apklausus įmones, užsiimančias inovacijų skatinimu ir kuriančias atitinkamas įstatymų platformas. Pagrindinis užsibrėžtas tikslas – suprasti inovacijų sistemos galimybes ir funkcijas;
3. Pagal specifinę metodiką buvo įvertintas regiono inovacijų sistemos sugebėjimas suformuoti tinklą, kuris skatintų aukštos pridėtinės vertės gaminių kūrimą.
4. Visi per darbo grupės posėdžius ir kitus susirinkimus parengti dokumentai panaudoti situacijos analizei ir išvadoms;

5. Esamos situacijos analizė pagrįsta šiais aspektais: inovacijų aplinka regione, susijusios struktūros, jų vaidmuo, funkcijos ir tiesioginis dalyvavimas, remiant inovacijas ir verslą.

Gauta medžiaga panaudota Skonės regiono poreikiams ir konkrečioms plėtros kryptims nustatyti:

- ❖ Būtinybė vystyti tam tikrus įgūdžius. Buvo išanalizuota Skonės inovacijų sistema ir nustatytos jos stipriosios bei silpnosios pusės – remiantis silpnosiomis pusėmis, parengtas įgūdžių, kuriuos regione reikia toliau vystyti, sąrašas;
- ❖ Sistemingo valdymo įgyvendinimas. Būtina tobulinti bendradarbiavimą ir bendradarbiavimo modelį, užtikrinantį visapusę inovacijos sistemos plėtrą. Taip pat akcentuojama, kad globalizacija kelia papildomų problemų, susijusių su sėkmingu inovacijų politikos platformos įdiegimu;
- ❖ Patobulintos paramos struktūros paslaugų inovacijoms. Skonės regione daug didesnis dėmesys skiriamas technologijų moksliniams tyrimams ir plėtrai. O paslaugų srities inovacijos yra ne tokios svarbios, todėl būtina skatinti šių sričių paramą.
- ❖ Inovacijoms valstybės sektoriuje teikiama didesnė parama. Valstybės sektorius ir privatus sektorius turi bendradarbiauti, kad būtų skatinamos inovacijos valstybinėse įstaigose, pavyzdžiui, farmacijos ir valstybės sveikatos priežiūros sričių bendradarbiavimas;
- ❖ Yra vystomi metodai, siekiant paremti esamų kompanijų inovacijų procesus. Šiuo metu dauguma Skonės regiono įmonių užsiima gamyba ir esamų procesų administravimu, todėl regionui sunku būti inovaciniu, nes įmonės neskiria dėmesio inovacijoms. Yra įsteigta agentūra, užtikrinanti industrijų ir akademijų keitimąsi žiniomis, taip padidinant komercializuotų universitetų mokslinių tyrimų skaičių. Nors inovacijų paramos organizacijos sugeba paremti ir įtikinti mokslinių tyrimų institucijas ir universitetus komercializuoti tyrimus, jau esamas įmones sunku įtikinti įdiegti inovacinius sprendimus. Pagrindinės komunikacijų tarp susijusių šalių trūkumo priežastys – neaiškūs universitetų tikslai, technologijų institutų nesuderinamumas su verslo aplinka ir poreikiais. Ir valstybės inovacijų paramos struktūros daugiausiai koncentruoja ties individualiais, jaunais verslininkais, nemėgindamos paremti jau esamų įmonių.
- ❖ Konkurencingumo pagrindas – internacionalizacija. Būtina akcentuoti mokslinius tyrimus ir plėtrą tarptautiniu mastu, sukurti aplinką, kurioje kiti rinkos dalyviai būtų suinteresuoti bendradarbiauti.
- ❖ Informacija įmonėms ir kolektyvinio mąstymo kūrimas. Būtinybė Sukurti sistemą, organizaciją, kurioje profesionalai galėtų sekti pasaulio rinkų tendencijas ir sistemingai užmegzti kontaktus su kitomis įmonėmis ir regionais.
- ❖ Išteklių koncentravimas ir prioritetų nustatymas. Pasauliniu mastu regionas yra nedidelis, todėl būtina koncentruoti išteklius ir remti svarbiausias sritis. Taip pat įmonėms reikėtų kuo mažiau tarpusavyje konkuruoti būtent pačiame regione ir daugiau bendradarbiauti tarpusavyje. Būtina pasiekti, kad finansavimas apimtų kuo daugiau sričių, o kartu šio finansavimo pakaktų kiekvienai sričiai.
- ❖ Parama inovacinėms įmonėms vis dar vystymo stadijoje. Dauguma inovacijų sugeba vystytis, tačiau nesugeba pereiti į kitą vystymosi lygį, įskaitant užkariauti naujų rinkų, padidinti kapitalą

ir tapti tarptautinėmis. Taip pat trūksta paramos naujų technologijų paieškai ir tobulinimui, siekiant ir toliau steigti naujas įmones.

- ❖ Skaidrumas ir koordinavimas. Verslininkui sistema yra neaiški ir nesuprantama, nes yra kelios susijusios šalys, nesugebančios bendrauti tarpusavyje, jų funkcijos taip pat sutampa. Situacijos analizė įrodė, kad paramos organizacijos suvokia iškilusią problemą ir stengiasi ją išspręsti;
- ❖ Įvertinimo kriterijai ir priežiūra. Skonės regiono politikos kūrėjai pabrėžia, kad būtina sukurti organizacijų ilgalaikio finansavimo galimybes, nes konkreči ilgalaikė veiklą (o ne nuo projekto pradžios iki jo užbaigimo) užtikrintų daug veiksmingesnius rezultatus. Taip pat, nors Švedijoje lengvai prieinama įvairi statistinė informacija inovacijų sistemai įvertinti, tačiau konkretūs ir kokybiški rodikliai nekuriami ir sistemingai nenaudojami. Taip pat yra mažai tyrimų, palyginančių skirtingus regionus tarptautiniu ir šalies mastu.
- ❖ Padaryti regioną patrauklesnį. Nepaisant to, kad regionas užtikrina palyginti gerą verslo aplinką, būtina susimąstyti ir apie tinkamas gyvenimo sąlygas, siekiant pritraukti šalies ir tarptautinio lygio ekspertų, kurie sukurtų kūrybinę aplinką ir tęstų inovacijų kūrimą.
- ❖ Vystyti ir stiprinti bendradarbiavimo platformas. Inovacijų sistemoje tarp skirtingų industrijų ir sričių vis dar yra gana didelė praraja, kurią būtina mažinti. Būtent šioje prarajoje, galbūt, ir slypi naujų inovacijų galimybės. Būtina formuoti visų lygių bendradarbiavimą – su kitais Švedijos regionais ir kitomis Baltijos jūros regiono šalimis.
- ❖ Būtinybė stiprinti kūrybinį kapitalą. Laikoma, kad šiuo metu pagrindiniai ištekliai – žmonių kūrybingumas ir noras kurti naujus sprendimus. Ir toliau reikia tobulinti inovacijų infrastruktūrą, kurti grupes (klasterius), kurios leistų pritraukti daugių kūrybingų žmonių ir tobulinti esamą inovacijų sistemą;
- ❖ Naujų įmonių stiprinimas. Sunku prognozuoti, kurios industrijos ateityje bus pelningiausios, tačiau laikoma, kad vis didesnę vaidmenį vaidins naujos ir inovacinės paslaugos.

Remiantis pirmiau paminėtais poreikiais, siekiant stiprinti Skonės regiono inovacijų sistemą, bendrai inovacijų sistemai ir politikai tobulinti buvo išskirtos septynios pagrindinės strateginės kryptys. Strategijai įgyvendinti septynioms strateginėms iniciatyvoms nustatyta konkreči veikla. Išanalizuota ir išnagrinėta konkreči, su strateginių iniciatyvų įgyvendinimu susijusi regiono veikla.

1. Plėtoti sistemingą valdymą

Sisteminio valdymo plėtrai 2009–2012 m. laikotarpiu Skonės regione planuojamos penkios konkrečios veiklos kryptys:

- 1.1. Apibrėžti bendrą ateities viziją ir išmatuojamus tikslus. Ateities vizija buvo apibrėžta ankstyvoje projekto stadijoje, nes jos pagrindu vyko stabili tolesnė plėtra ir visų susijusių šalių veikla. Siekiant įvertinti pasiektų rezultatus, nustatyti į veiklos planą neįtraukti kriterijai;
- 1.2. Sukurto trys funkcijos, kuriuos nuolatos palaiko tarpusavio ryšį ir užtikrina sistemingą valdymą:
 - 1.2.1. Valdymo komitetas (kuria sąlygas kitų grupių bendradarbiavimui);
 - 1.2.2. Grupių (klasterių) ir kitų konkretų operacijų funkcija;
 - 1.2.3. Vyriausybės subsidijuojama agentūra ir privatus sektorius (vykdytojai).

- 1.3. Sisteminti įgytą patirtį ir stiprinti organizacijose kai kuriuos įgūdžius. Tai planuojama pasiekti rengiant įvairius forumus ir seminarus, siekiant pasidalyti patirtimi, įgyti naujų žinių ir tobulinti inovacijų sistemą;
- 1.4. Organizuoti mokymus apie inovacijas ir procesus. Inovacijų politika nėra konkrečiai apibrėžta – ji yra kažkas tarp verslo politikos ir mokslinių tyrimų politikos. Siekiant pasiekti veiksmingų rezultatų, būtina bendrauti su regiono gyventojais ir politikais ir juos šviesti;
- 1.5. Siekiant pagerinti bendrą valdymo sistemą, būtina sukurti priežiūros ir įvertinimo metodus. Yra sukurti tam tikri kiekybiniai metodai, pavyzdžiui, grupių (klasterių) veiklai įvertinti. Taip pat būtina sukurti kokybinius metodus, kurie leistų įvertinti sistemoje dalyvaujančių šalių santykius. Siekiant įvertinti pasirinkto kurso atitiktį pasaulio tendencijoms, svarbu atlikti palyginimus su kitais regionais.

2. Stiprinti kolektyvinę nuomonę

Kolektyvinės nuomonės stiprinimui Skonės regione numatytos 3 pagrindinės veiklos kryptys, kurias įgyvendinus, planuojama patobulinti esamą sistemą.

- 2.1. Išvystyti konkrečią funkciją, kuri rūpintųsi informacijos sisteminimu ir apibendrinimu ir būtų susijusi su verslu (pvz., konkurentų arba rinkos analizė). Įsteigus vieną konkrečią organizaciją bus galima patobulinti ir sustiprinti sistemą ir padaryti ją veiksmingesnę.
- 2.2. Parengti konkrečių industrijų ir regionų prognozes, kad būtų galima nustatyti laukiamus iššūkius ir potencialias plėtros kryptis, kurie galėtų pakeisti tolesnę Skonės regiono plėtrą.
- 2.3. Vystyti regioninį informacijos centrą, kuris rinktų konkrečią informaciją apie pasaulio rinkų iššūkius ir tendencijas. Gauta informacija būtų paversta konkrečiomis vizijomis ir strategijomis. Centras leistų užtikrinti sistemingą valdymą.

3. Platesnis požiūris į inovacijas

Siekiant sukurti visavertę viso regiono inovacijų sistemą būtina įtraukti visas šalis – visų sričių verslininkus, valstybės sektorių ir bet kokio amžiaus regiono gyventojus. Platus požiūris į inovacijas bus pasiektas, įgyvendinus penkis punktus:

- 3.1. didinti paramos pasiūlą inovacijoms būtent paslaugų srityje. Jau yra keli inkubatoriai ir iniciatyvos, kurie remia būtent paslaugų sritį. Pabrėžiama, kad būtina gerinti bendravimą ir keitimąsi žiniomis tarp skirtingų iniciatyvų;
- 3.2. įtraukti gaminių ir technologijų naudotojus į naujų inovacijų kūrimą. Gauta informacija apie naudotojų pasiūlymus galėtų būti padalyta įvairiems projektams ir darbo grupėms. Taip būtų platinamos žinios;
- 3.3. labiau remti valstybės sektoriaus inovacijas – valstybinėms organizacijoms reikėtų bendradarbiauti su verslininkais, kuriant naujas paslaugas ir skatinant eksporto augimą;
- 3.4. didinti naujoms regiono industrijoms teikiamą paramą, t. y. investuoti į netradicinės industrijas, pavyzdžiui, kino, žiniasklaidos ar vaizdo žaidimų. Būtina sukurti specifinius investicijų fondus, remiančius tik kūrybines industrijas;

- 3.5. labiau remti rinkos stimuliuojamas inovacijas Skonės regione jau imtasi tam tikrų priemonių, kurių tikslas – sujungti įmones ir prieinamą darbo jėgos kvalifikaciją ir padidinti inovacinių įmonių skaičių.

4. Stiprinti ir tobulinti esamas inovacijų paramos struktūras

Jau atliktas, su inovacijų sistema susijęs darbas įrodė, kad šiuo metu būtina tobulinti sistemą, o tam pasiekti būtina įgyvendinti veiklą 9 pagrindinėmis kryptimis:

- 4.1. plėtoti žvalgybos funkciją. Sukurti regioninę iniciatyvą, kuri užsiimtų rinkos tendencijų, technologijų žvalgyba ir ši informacija būtų prieinama ir privačiam, ir valstybės sektoriui;
- 4.2. plėtoti ir patikslinti vaidmenis paramos struktūrose. Buvo atliktas tyrimas apie visas su inovacijų sistemomis susijusias Skonės regiono organizacijas. Išvados parodė, kad 51 organizacija (agentūra) susiduria su komunikacijos problema – jų funkcijos kartojasi, todėl sistema veikia neveiksmingai;
- 4.3. plėtoti bendrą informacijos platformą internete. Skonės regione kuriama viena interneto svetainė, kurioje valstybės ir privataus sektoriaus atstovai galės sužinoti apie inovacijų paramos renginius regione;
- 4.4. didinti agentūrų ir organizacijų švietimą. Būtina skatinti švietimą, organizuojant įvairius seminarus, darbo grupes, bei palyginti ir įvertinti jų rezultatus;
- 4.5. didinti žinias apie naujas sritis. Būtina gilinti žinias apie naujas sritis – akcentuojamos tokios sritys, kaip pramogų ir paslaugų. Inovacijų sistemos paramos organizacijos turi atlikti mokslinius ir palyginamuosius tyrimus;
- 4.6. didinti sistemos perspektyvą. Kartu su pagrindiniais regiono finansuotojais būtina sukurti bendrą strategiją, kuri užtikrintų perspektyvią regiono plėtrą;
- 4.7. vystyti mokslinių tyrimų plėtrą. Skonėje nėra nei vieno tyrimų instituto, todėl būtina stiprinti įmonių ir mokslinių tyrimų ryšį. Šiuo metu regione planuojama įsteigti tyrimų institutą, bendradarbiaujama su kitų regionų universitetais;
- 4.8. vystyti „trečiojo srauto veiklą“. Regione būtina sukurti skatinimo metodus, kad universitetų ir institutų mokslinių tyrimų darbuotojai būtų suinteresuoti komercializuoti savo tyrimus ir taip gauti papildomų pajamų.
- 4.9. skatinti gamybos įmonių ryžtą. Būtina imtis priemonių, siekiant skatinti gamybos įmonių dalyvavimą, sprendžiant su inovacijomis susijusias regiono problemas. Svarbu pritraukti industrijos atstovų, remiantis jų dalyvavimo taisyklėmis ir sąlygomis.

5. Nustatyti ir pašalinti trūkumus

Kad regionas galėtų vystytis ir tobulėti, būtina nustatyti pagrindinius trūkumus ir juos pašalinti.

- 5.1. Nustatyti trūkumus. Konkurencingumui įvairiose srityse užtikrinti rinkos dalyviai turi susivienyti ir kartu kurti naujus gaminius ir paslaugas.
- 5.2. Suprasti, kokių priemonių reikia imtis trūkumams pašalinti. Būtina užtikrinti įvairių sričių ir regionų sąveiką. Tai reiškia, kad reikia pasinaudoti kiekvienos dalyvaujančios šalies talentais ir specifinėmis žiniomis.

5.3. Sukurti trūkumų pašalinimo metodą. Jau sukurtos atitinkamos iniciatyvos, kurios leis veiksmingiau pašalinti trūkumus.

6. Regioninę inovacijų sistemą padės stiprinti internacionalizacija.

Globalizacija verčia regionus bendradarbiauti tarptautiniu mastu, nes tik taip galima užtikrinti konkurencingumą ir plėtrą. Šiam tikslui pasiekti Skonės regione įgyvendinama veikla 3 kryptimis:

- 6.1. Stiprinti bendradarbiavimą su Oresund regionu (Danija). Iš šiame regione yra sukurta inovacijų strategija, regionas yra suinteresuotas bendradarbiauti su kitais regionais, nes puikiai suvokia globalizacijos problemas ir su tuo susijusius iššūkius.
- 6.2. Stiprinti regiono grupių (klasterių) internacionalizaciją. Grupių internacionalizaciją reikėtų nustatyti pagrindiniu tikslu – pritraukti užsienio šalių įmonių ir įgyvendinti kitą veiklą;
- 6.3. Stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą regiono mokslinių tyrimų sektoriuje. Mokslinių tyrimų institutai ir universitetai yra užmezgę daug tarptautinių kontaktų, tačiau pritraukiant įmones tam reikia skirti daugiau dėmesio.

7. Tobulinti ir remti kūrybinę ir inovacinę aplinką

Regiono vyrauja nuomonė, kad gyventojų ir visuomenės kūrybingumas – pagrindinė tvarios plėtros sąlyga:

- 7.1. Būtina vystyti iniciatyvas, siekiant pritraukti į regioną kūrybinį kapitalą ir jį stiprinti - tai bus pasiekta, organizuojant regione įvairius seminarus. Taip pat nagrinėjami Didžiosios Britanijos pavyzdžiai ir su proceso įgyvendinimu susiję klausimai.
- 7.2. Tolesnės regiono plėtros ir vystymosi sąlyga – nustatyti ateities inovacijų aplinką ir suprasti tendencijas.

5.5.2. Pietų Švedijos Skonės regiono analizė 2012–2020 m. inovacijų strategijai

Skonės regiono specialistai, mokslinių tyrimų centrai ir universitetai atliko išsamią analizę ir tyrimus, kurie leido parengti regiono inovacijų strategiją. Strategijos vizija numato, kad 2020 m. Skonės regionas bus vienas iš inovacijų atžvilgiu labiausiai išsivysčiusių Europos regionų. Išanalizavus parengtą strategiją, nustatytos šešios perspektyvos – konkrečiai perspektyvai bus parengtas konkretus veiklos planas.

1. Sukurti sistemingą valdymą.

Inovacijų pajėgumui didinti Skonės regione būtina įdiegti sistemingą valdymą – tai vienas iš ateinančio planavimo laikotarpio inovacijų strategijos prioritetų. Pabrėžiama, kad būtina tobulinti bendrą sistemos valdymą, tiksliai suformuluoti su regiono plėtra susijusio bendro darbo tikslus. Kaip pirmasis valdymo elementas buvo sukurta Skonės inovacijų ir tyrimų taryba ir Skonės inovacijų valdyba. Šiam strateginiam tikslui pasiekti būtina įdiegti sistemingą valdymą, kuris būtų atviras, aiškus ir leistų tiksliai įgyvendinti nustatytas užduotis (pvz., rinkos tendencijų analizė).

2. Gilinti žinias apie inovacijas ir įtraukti daugiau visuomenės atstovų.

Stipriai inovacijų bazei sukurti būtina įtraukti visus visuomenės atstovus ir skatinti visuomenės švietimą apie inovacijas. Taip pat reikia sujungti įvairių inovacijų procesų dalyvius, kurie veiktų kartu ir skatintų bendrą plėtrą. Šią veiklą reikia įgyvendinti visame Pietų Švedijos regione. Neatskiriama dalis – skatinti naujus veiklos metodus viešajame ir privačiame sektoriuose, t. y. socialines inovacijas, inovacijas kūrybinėse industrijose ir paslaugų sektoriuje.

3. Racionalizuoti ir optimizuoti inovacijų paramos sistemas.

Remiant atvirą politiką ir visų prieinamų išteklių skaidrumą, bus stiprinamos visos regiono susijusios šalys, teikiančios finansinę paramą. Finansavimo kontrolę reikia vystyti ten, kur to reikia. Siekdama tolesnio tobulėjimo, vadovybė yra pasirengusi įgyvendinti naują veiklą ir keisti jau vykdomą veiklą bei nuolatos kritiškai nagrinėti ir analizuoti sukurtas struktūras. Būtina gerinti verslo paramą ir aplinkybes, kad įmonės galėtų sėkmingai konkuruoti rinkoje ir kurti naujas technologijas ir gaminius. Tai vienas iš svarbiausių veiksnių, siekiant praktiškai įgyvendinti sukurtą strategiją.

4. Vystyti naujas inovacines technologijas ir kūrybinę aplinką.

Didinti galimybę atpažinti ir plėtoti naujas inovacijų sritis – viena iš pagrindinių sėkmės sąlygų, siekiant didinti inovacijų pajėgumą ir inovacijų sistemą Skonės regione. Yra didelis potencialas pasiekti užsibrėžtus tikslus, nes regionas turi atitinkamų pranašumų. Atstovaujamos skirtingų sričių industrijos, siūlančios daugybę žinių. Regione įdiegiamos konkrečios sistemos ir politikos, siekiant sukurti daug kūrybiškesnę aplinką ir sujungti kitas, viena kitą tobulinančias iniciatyvas.

5. Vystyti tarptautinį bendradarbiavimą.

Siekiant augti ir vystytis pasaulinėje rinkoje, būtina didinti tarptautinį konkurencingumą. Universitetai, įmonės ir viešosios įstaigos turi kurti sprendimus, kurie leistų konkuruoti tarptautinėje arenoje. Vienas iš svarbiausių veiksnių – pritraukti specialistų iš įvairių pasaulio regionų ir taip papildyti žinių pajėgumą geriausiais pasaulio specialistais. Svarbu suformuoti tarptautinį kontaktų tinklą, kuris leistų industrijų atstovams ir kitiems regionams kurti atvirų inovacijų platformas ir strateginius aljansus. Šiandien informacijos prieinamumas yra neribotas, kartu nestruktūrinis, todėl būtina sukurti platformą, kurioje būtų galima struktūriškai dalytis ištekliais ir įgytomis žiniomis.

6. Didinti inovacijų galimybes esamose industrijose ir viešajame sektoriuje.

Švedija tradiciškai remia industrijų ir akademijų bendradarbiavimą tokiose srityse, kaip farmacija, automobilių industrija ir telekomunikacijos. Būdas, kaip įvairios šalys gali bendradarbiauti, nuolatos vystomas ir tobulinamas – tai leidžia didinti veiksmingumą ir kurti naujas technologijas. Siekiant tobulinti inovacijų pajėgumą, būtent mažos ir vidutinės įmonės privalo aktyviau bendradarbiauti su technologijų institucijomis. Būtina sukurti inovacijų politiką, kuri remtų skirtingų sričių bendradarbiavimą, ir gerinti santykius įmonių ir universitetų santykius. Taip pat pabrėžiama, kad inovacijas galima kurti naudojantis ne tik naujomis, bet ir jau turimomis žiniomis. Todėl dideles

įmonės ir MVĮ būtina skatinti naudotis turimomis ir naujomis žiniomis. Taip pat nustatyta problema, kad MVĮ trūksta su pardavimu ir rinkodara susijusių žinių, kurios leistų užkariauti naujų rinkų.

5.5.3. Įvertinai, išanalizavus Skonės regiono 2009–2012 m. veiklos planą ir 2012–2020 m. strategiją

Buvo analizuojamas ir nagrinėjamas abiejų dokumentų turinys. Veiklos planas buvo apskelbtas 2009 m. ir tik po 2 metų (2011 m.) buvo publikuota 2012–2020 m. strategija. Atsižvelgus į tai, kad intervalas tarp dokumentų parengimo laiko yra gana nedidelis, galima daryti išvadą, kad abiejose dokumentuose nurodytų problemų ir iššūkių skirtumai yra minimalūs.

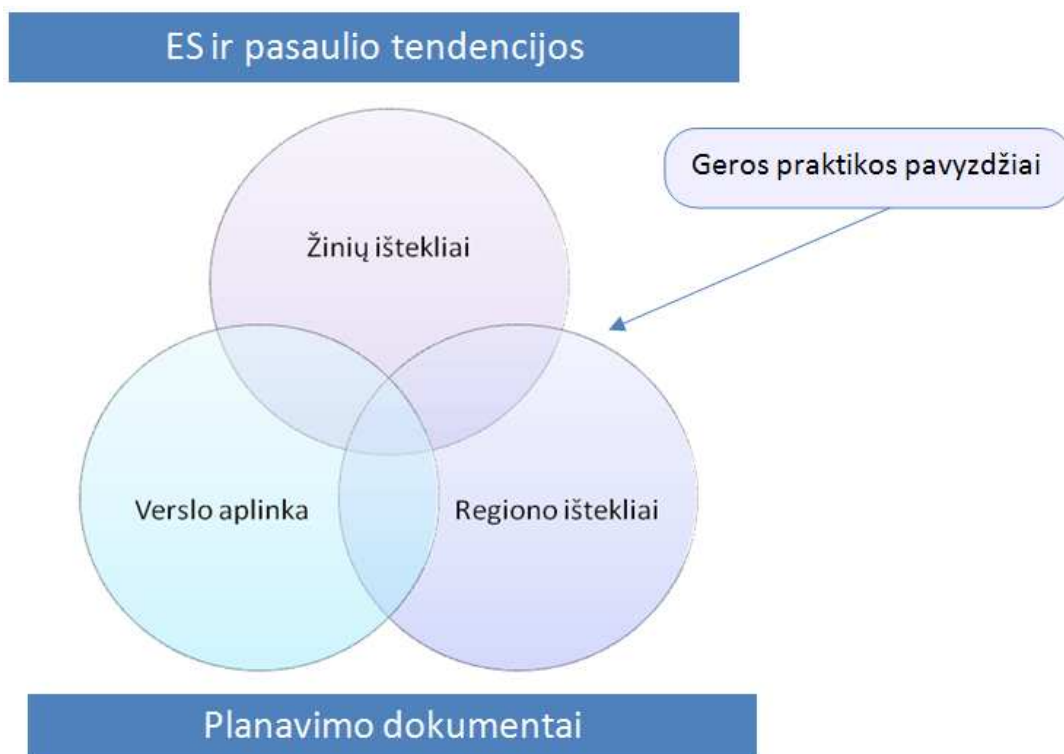
Išnagrinėjus dokumentus, matyti, kad 2009 m. nustatytos problemos vis dar išlieka ir 2012 m. – jas planuojama išspręsti iki 2020 m. Skonės 2012–2020 m. strategijoje matyti, kad regionas įgyvendino tam tikrą, 2009 m. veiklos plane nurodytą veiklą, pavyzdžiui, sistemingam valdymui įgyvendinti sukurtos tokios funkcijos, kaip Inovacijų ir mokslinių tyrimų taryba ir Skonės inovacijų valdyba. Šių struktūrų įdiegimas įrodo, kad Skonės regionas laikosi parengto plano, tačiau matyti, kad pavyko įgyvendinti ne visas 2009 m. veiklos plane numatytas priemonės, todėl jos įtrauktos į kito planavimo periodo planą.

Galima daryti išvadą, kad veiksmingas inovacijų politikos platformas įgyvendinimas – ilgalaikis ir sudėtingas procesas, nes yra labai daug susijusių šalių (industrijų ir pan.) ir reikia atsižvelgti į aukštą iššūkių sudėtingumo lygį. Jei Skonės regionui pavyks įgyvendinti 2009 m. parengtą ir 2012 m. patobulintą veiklos planą iki 2020 m., bus galima laikyti, kad su strategijos kūrimu susijęs darbas buvo sėkmingas.

6. Latvijos–Lietuvos pasienio regiono profilis

6.1. Išteklų analizė

Pasienio regiono mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategija pagrįsta veiksmingu pasienio regione esamų išteklių panaudojimu bei naujų papildančių išteklių ir mechanizmų įtraukimu į nacionalinius planavimo dokumentus ir Europos Sąjungos inovacijų politiką (6.1.1. pav.).

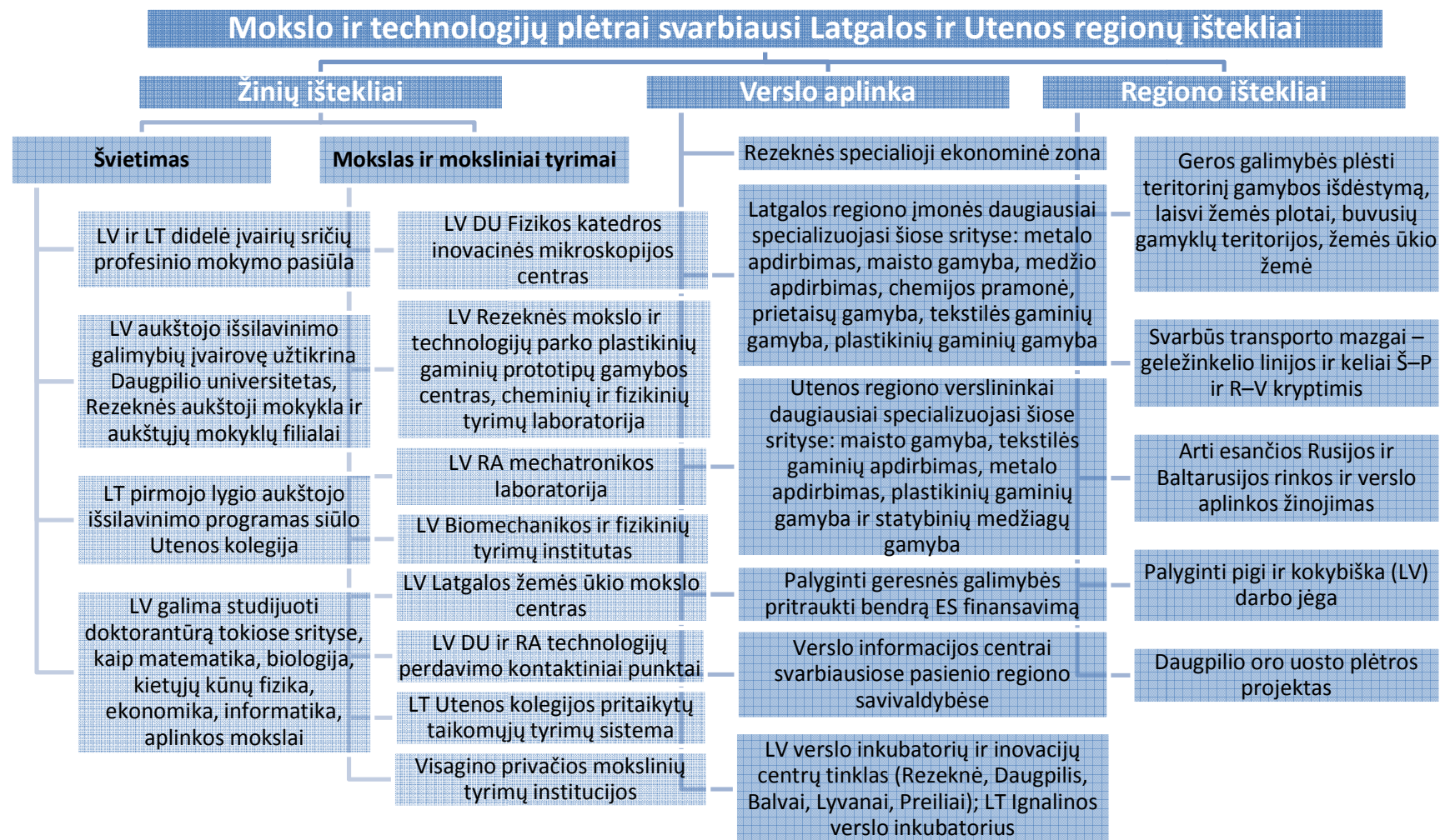
6.1.1. pav. Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategijos struktūra.

Svarbiausi Latgalos regiono ir Lietuvos pasienio regiono ištekliai, sudarantys mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bazę, pateikti 6.1.1.1. pav.

6.1.1. Žinių ištekliai

Atsižvelgus į pasienio regiono specifiką ir tai, kad šiame regione mokymo įstaigos yra susitelkusios didžiausiose Latgalos miestuose – Daugpilyje ir Rezeknėje, būtent šie miestai turi didžiausią potencialą tapti pasienio regiono mokslinių tyrimų ir inovacijų centrais, bendradarbiaujant Latvijos ir Lietuvos įmonėms ir plėtojant mokslinių tyrimų galimybes tarptautinėje arenoje. Miestai tinkamesni inovacijoms ir plačiai ekonominei veiklai, jie gali geriau atlikti ekonominės plėtros centrų ar paslaugų teikėjų vaidmenį nei kaimų gyvenamosios vietovės.⁶⁰

⁶⁰ SIA „Konsorts“, SIA „Konsultanti“, Daugavpils un Krāslavas novadu uzņēmējdarbības vides izpēte, 2011

6.1.1.1. pav. Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrai svarbiausi pasienio regiono ištekliai.

Daugpilyje, remiantis jau esama mokslinių tyrimų išteklių baze, galima plėtoti šių technologinių sričių taikomuosius ir fundamentaliuosius tyrimus:

- ❖ biologijos (Daugpilio universiteto Gamtos mokslų ir matematikos fakulteto Ekologijos institutas, Daugpilio universiteto Sisteminės biologijos institutas, Daugpilio universiteto G. Liberto inovacinės mikroskopijos centras);
- ❖ aplinkos mokslų ir ekologijos (Daugpilio universiteto Gamtos mokslų ir matematikos fakulteto Ekologijos institutas);
- ❖ aplinkos technologijų (Daugpilio universiteto G. Liberto inovacinės mikroskopijos centras);
- ❖ nanotechnologijų (Daugpilio universiteto G. Liberto inovacinės mikroskopijos centras);
- ❖ fizikos (Daugpilio universitetas);

O Rezeknėje prieinami Rezeknės aukštosios mokyklos ir privatūs ištekliai šių technologinių sričių moksliniams tyrimams atlikti:

- ❖ lazerinės fizikos (Biomechanikos ir fizikinių tyrimų institutas);
- ❖ energetikos (Biomechanikos ir fizikinių tyrimų institutas);
- ❖ regų mokslo (Biomechanikos ir fizikinių tyrimų institutas);
- ❖ mechatronikos (Rezeknės aukštosios mokyklos ir Latgalos prietaisų gamybos technologijų centras);
- ❖ aplinkos inžinerijos (Rezeknės aukštoji mokykla);

Vilanuose (Latgalos regione) yra mokslinių tyrimo išteklių su žemės ūkiu susijusiems tyrimams atlikti – šiuos išteklius užtikrina Latgalos žemės ūkio mokslo centras.

Visagine privačios mokslinės institucijos turi išteklių šių sričių moksliniams tyrimams atlikti:

- ❖ medžiagų mokslo (metalo) („DEKRA Industrial“);
- ❖ aplinkos technologijų („Modernios E-Technologijos“);
- ❖ energetikos („Modernios E-Technologijos“);

Daugpilio universiteto technologijų perdavimo kontaktinis punktas ir Rezeknės aplinkos technologijų perdavimo kontaktinis punktas gali būti mokslinių tyrimų rezultatų komercializacijos pagrindu ir užtikrinti aukštųjų mokyklų ir mokslinių institucijų bendradarbiavimą.

Latgaloje ir Utenos apskrityje yra išteklių atlikti socialinių mokslų tyrimus – tai suteikia galimybę atlikti taikomuosius tyrimus įmonių poreikiams, be to, Utenos kolegija yra sukūrusi atitinkamą bendradarbiavimo mechanizmą.

Daugpilio universitetas ir Rezeknės aukštoji mokykla atlieka ir humanitarinių mokslų, latgalistikos bei kultūros srities tyrimus, kurie gali skatinti sėkmingą kūrybinių industrijų plėtrą.

6.1.2. Verslo aplinka

Tradiciškai pasienio regione koncentravosi įmonės, dirbančios vidutinio ir žemo technologinio lygio srityse (metalo apdirbimas, prietaisų gamyba, chemijos pramonė, tekstilės apdirbimas, maisto pramonė), taigi daugiausia naujų gaminių ir technologijų sukuriamą būtent šiose srityse. Be tradicinių įmonių ir sričių regione atsirado ir įmonių specifinius gaminius gaminančių įmonių, pvz., elektroninių prietaisų, įrenginių ir technikos gamybos, sintetinio pluošto, plastikinių gaminių gamybos įmonės, kurios aktyviai vysto ir perima inovacijas. Rezeknėje ir Visagine vystosi įmonės, užsiimančios mokslinė ir tyrimų veikla.

Pasienio regione technologijų plėtra ir moksliniai tyrimai dažniausiai vyksta įmonių viduje, perimant gamybos praktiką iš motininės bendrovės arba vykdant užsakovų reikalavimus. Iki šiol nebuvo aktyvaus bendradarbiavimo su mokslinėmis institucijomis.

Išnagrinėjus esamų įmonių struktūrą, pasienio regiono mokslinių tyrimų išteklius, regionų plėtros dokumentus, Europos ir viso pasaulio tendencijas, nustatytos šios Latgalos ir Lietuvos pasienio regiono technologijų plėtrai perspektyvios sritys:

- ❖ metalo apdirbimas, metalo gaminių gamyba;
- ❖ plastikinių gaminių gamyba;
- ❖ su aplinkos technologijomis ir atsinaujinančiais energijos ištekliais susijusios sritys;
- ❖ įvairių įrenginių, elektroninių prietaisų gamyba;
- ❖ maisto pramonė;
- ❖ tekstilės gaminių gamyba;
- ❖ specifinės nišos sritys kuriose gaminami inovaciniai ir technologiniai gaminiai;

Šiose srityse yra daugybė bendradarbiavimo galimybių ir įmonėms (vietiniu ir tarptautiniu mastu), ir pritraukiant mokslines ir tyrimų institucijas tyrimams atlikti įmonių poreikiams.

Verslui pradėti ir esamoms įmonėms remti sukurtos įvairios paramos struktūros – verslo inkubatoriai (didžiuosiuose Latgalos miestuose ir Visagine), verslo informacijos centrai ir Rezeknės technologijos parkas – taip užtikrinama palanki aplinka įvairių sričių verslui pradėti. Taip pat labai svarbus ir verslui siūlomas ES finansavimas, kuris, atsižvelgus į plėtros rodiklius, Latgalos ir Lietuvos pasienio regionui užtikrina tam tikrus pranašumus, palyginti su kitais Latvijos ir Lietuvos regionais.

6.1.3. Pasienio regiono ištekliai

Teigiami pasienio regiono verslo plėtros veiksniai – geografinė regiono padėtis, infrastruktūra ir lengvatos finansavimui gauti. Latgalos planavimo regione ir Lietuvos pasienio regione šalia miestų yra verslo plėtrai tinkamų žemės išteklių, o toliau nuo miestų – žemės ūkiui tinkamo žemės. Latgaloje kaip istoriniame pramonės centre išvystyta buvusių gamyklų teritorijų infrastruktūra.

Geografinė padėtis ir kelių bei geležinkelio infrastruktūra ypač palankios verslo plėtrai Daugpilyje ir Rezeknėje. Pagrindiniai keliai užtikrina susisiekimą rytų–vakarų ir šiaurės–pietų kryptimis, išvystyta geležinkelio infrastruktūra, Daugpilyje yra potencialas išvystyti regioninį oro uostą, o tai gamybos ir

logistikos įmonėms svarbūs veiksniai. Šalia pasienio regiono esančios Rusija ir Baltarusija suteikia galimybę užkariauti naujų rinkų.

Kiekvienoje sienos pusėje yra skirtingi žmogiškieji ištekliai. Nors darbo jėga, palyginti su bendrais Latvijos ir Lietuvos rodikliais, yra palyginti pigi, daug gyventojų išvyksta iš regiono, todėl yra rizika, kad regionas gali susidurti su darbo jėgos trūkumo problema. Šiuo metu Latgalos regione darbo jėgos pasiūla vertinama kaip pakankama ir atitinkanti darbo rinkos poreikiams, o Lietuvos pasienio regione jau šiuo metu yra žmogiškųjų išteklių trūkumas ir skaičiaus, ir kvalifikacijos atžvilgiu.

Apskritai Latgalos išteklių potencialas technologinių įmonių plėtrai yra aukštesnis nei Lietuvos pasienio regione, Latgaloje yra daugiau galimybių plėtoti įvairių sričių verslą ir toliau plėtoti gamybos centrus Daugpilyje, Rzeknėje, Lyvanuose ir kituose administraciniuose centruose. O Lietuvos pasienio regione didelę išteklių dalį sudaro gamtos parkas, suteikiantis galimybę plėtoti turizmą, taigi yra tam tikrų apribojimų vystyti atitinkamų sričių verslą. Potencialūs Lietuvos pasienio miestai – Visaginas, Utena ir visa Utenos apskritis. Lietuvos pasienio specifiką nustato ir buvusi Ignalinos atominė elektrinė bei Visagino atominės elektrinės projektas, užtikrinantys su atominė energija susijusių technologijų plėtrą regione.

6.2. Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros galimybių ir poreikių analizė

6.2.1. Išorinės verslo plėtros aplinkybės regione

Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtra priklauso nuo įvairių išorinių veiksnių, nustatančių mokslo ir mokslinių tyrimų bei verslo išteklių koncentraciją tam tikroje vietoje. Kad mokslo ir mokslinių tyrimus būtų galima naudoti naujiems gaminiams ir technologijoms kurti, būtina sukurti palankias išorines sąlygas, kurios gilintų visuomenės žinias apie inovacijas ir mokslą, skatintų įmonių steigimą ir plėtrą bei užtikrintų talentingų mokslininkų ir mokslinių tyrimų darbuotojų koncentraciją. Moksliniams tyrimams ir inovacijoms palankios aplinkos sukūrimo būtinybė pabrėžiama ir Latvijos 2030 m. ilgalaikės plėtros strategijoje, ir Lietuvos 2030 m. plėtros strategijoje.

Vienas iš svarbiausių veiksnių ne tik regiono, bet ir visos šalies mastu, skatinantis naujų idėjų, technologijų ir sprendimų kūrimą, gyventojų dalyvavimą idėjų kūrime, moksle ir moksliniuose tyrimuose – bendras supratimas apie kūrybingumą, sugebėjimas „matyti“ naujas idėjas ir jų potencialų praktinį panaudojimą. Vystant kūrybingą mąstymą ir supratimą, didėja inovacinių sprendimų skaičius, skatinamas naujų įmonių steigimas idėjoms realizuoti bei jaunimo ir studentų susidomėjimas mokslu ir moksliniais tyrimais. Kūrybinga visuomenė – vienas iš prioritetų, nurodytų šalies ir regiono planavimo dokumentuose. Mokslinių tyrimų ir technologijų strategijos kūrime dalyvavusios šalys nurodė, kad pasienio regiono gyventojų pasyvumas ir nedidelis verslo aktyvumas rodo apie kūrybinių idėjų trūkumą. Per apklausą daugiau kaip 25 proc. respondentų paminėjo gerą verslo idėją kaip pagrindą verslui steigti, ir mokslinių institucijų tikslinės grupės rezultatai rodo, kad verslui pradėti reikia geros idėjos. Geros idėjos kyla kūrybingoje aplinkoje, kurioje galima pasiūlyti idėjų ir įvertinti jų atitiktį ir naudingumą.

Siekiant užtikrinti mokslinių tyrimų rezultatų kapitalizaciją ir skatinti technologijų diegimą pasienio regione būtina bendra verslo plėtra ir didelis verslininkų aktyvumas. Inovacinės ir į technologijas orientuotos naujos įmonės, esamų įmonių gaminių asortimento platinimas ir naujų technologinių sprendimų taikymas – svarbus veiksnys ir pagrindas mokslinių tyrimų plėtrai, ilgainiui pritraukiant privačių išteklių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrai finansuoti. Verslo plėtrą, kaip vieną iš svarbiausių mokslinių tyrimų skatinimo veiksnių, paminėjo ir idėjų talkos bei tikslinės grupės dalyviai. Pabrėžta ir būtinybė pasienio regione užtikrinti paramą verslui pradėti ir esamam verslui plėtoti. Ir strategijoje „Europa 2020“ numatyta būtinybė regiono mastu užtikrinti sąlygas inovacinėms MVĮ vystytis. Iš įmonių apklausos rezultatų matyti, kad būtent finansinės paramos pasiūla – svarbus stimulus įmonėms kurti naujus gaminius ir technologijas. O verslo inkubatorių ir verslo paramos struktūrų veikla ir savivaldybių parama skatino naujų įmonių steigimą Latgaloje ir Lietuvos pasienio regione.

Siekiant atitikti su ypač technologinių įmonių plėtra susijusias pasaulines tendencijas, būtina skatinti naujų inovacinių įmonių steigimą, kurios remtų esamas tradicines sritis ir dirbtų ateityje perspektyviose srityse, kurdamos ir siūlydamos rinkoje naujų gaminių ir technologijų. Regione būtina sukurti pusiausvyrą tarp tradicinių gamybos įmonių ir inovacinių ypač technologinių įmonių. Tradicinių gamybos įmonių veikla iš karto užtikrina darbo vietų ir stabilius regiono ekonomikos rodiklius, o inovacinės įmonės sukuria pagrindą ir sąlygas tvariai regiono plėtrai ir vystymuisi, prisitaikant prie pasaulio tendencijų.

Dar viena inovacijų ir technologijų plėtrai svarbi išorinės aplinkos sąlyga – tinkama viešoji infrastruktūra. Viešosios infrastruktūros plėtra – vienas iš svarbiausių bendros regiono plėtros veiksnių, skatinant verslą, plėtojant tranzitą, užtikrinant žmoniškųjų išteklių mobilumą ir formuojant bendrą regiono įvaizdį. Istoriskai Latgalos ir Utenos regionas buvo svarbiu tranzito ir pramonės centru, kuriame susikerta keliai, jungiantys Europą su Rusija ir Baltarusija. Regione plėtojamas geležinkelių tinklas, kuriamas transporto koridorius Rytų–Vakarų ir Pietų–Šiaurės kryptimis, yra daug gamybos įmonių. Siekiant pasinaudoti visais geografiniais ir istoriniais regiono pranašumais, būtina gerinti techninės infrastruktūros kokybę – su tuo sutiko apklausoje dalyvavę įmonių atstovai.

Svarbi aplinkybė verslininkų ir potencialių investuotojų susidomėjimui regionu skatinti yra regiono įvaizdis ir žinomumas. Siekiant skatinti mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą, regionas turi būti patrauklus kaip verslo centras, būtina pritraukti kvalifikuotų žmoniškųjų išteklių, užtikrinti kvalifikuotą gyvenimo aplinką ir skatinti mokslinių tyrimų tobulinimą. Taip pat labai svarbus teigiamas Latvijos ir Lietuvos regionų ir juose esančių savivaldybių įvaizdis.

6.2.2. Mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų veikla

Pasienio regione didžiuosiuose Latgalos miestuose Daugpilyje ir Rezeknėje esančios aukštosios mokyklos sukuria pagrindą užsiimti mokslinių tyrimų ir moksline veikla, taip pat abiejose sienos pusėse yra privačių mokslinių institutų. Latgalos regione yra svarbi tyrimų bazė tokiose srityse kaip mechatronika, lazerinė fizika, energetika, regos mokslas, medžiagų fizikinių ir cheminių savybių tyrimai, aplinkos technologijos ir kt., taip at yra įsteigti technologijų perdavimo kontaktiniai punktai. O Utenos kolegija sukūrė sistemą taikomiesiems tyrimams pritaikyti verslo poreikiams. Kaip matyti iš

įmonių ir mokslinių institucijų apklausų, praktinis mokslinių tyrimų panaudojimas ir komercializaciją yra riboti, trukdo ir informacijos apie mokslinių tyrimų institucijų veiklą trūkumas ir bendros verslininkų iniciatyvos trūkumas.

Siekiant užtikrinti veiksmingą mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimą ir apsaugą, svarbų vaidmenį vaidina technologijų perdavimo kontaktiniai punktai, kurie formuoja ryšį tarp mokslinių institucijų, jų veiklos rezultatų, verslininkų ir kitų suinteresuotų šalių. Ilgainiui technologijų perdavimo mechanizmai sugeba nustatyti, klasifikuoti ir įvertinti atitinkamų tyrimų intelektualinės nuosavybės komercializacijos potencialą pasaulio ir regiono mastu. Prie Daugpilio universiteto ir Rezeknės aukštosios mokyklos veikiantiems technologijų perdavimo kontaktiniams punktams trūksta patirties ir pajėgumo užtikrinti veiksmingą komercializacijos procesą. Technologijų perdavimo kontaktiniai punktai privalo veikti kaip idėjų bankai, siūlantys rinkoje patentuotus mokslinių tyrimų rezultatus verslo plėtrai, katu užtikrinantys intelektinių teisių apsaugos ir komercializacijos mechanizmų veiklą.

Įvairių sričių studentų ir mokslinių tyrimų darbuotojų verslo įgūdžiai ir žinios apie verslo procesus didina mokslinių tyrimų darbuotojų ir mokslininkų supratimą apie rinkos veikimo mechanizmus, skatina atlikti į rinką orientuotus tyrimus ir taip didina galimybę kapitalizuoti mokslinių tyrimų rezultatus.

Ir įvairių sričių bendradarbiavimas yra svarbus inovacijų tyrimų ir verslo idėjų katalizatorius. Šiuo metu pasienio regiono aukštosiose mokyklose nėra. Sukurti mechanizmai studentų ir mokslinių tyrimų darbuotojų verslo aktyvumui skatinti, tačiau įgyvendinam tam tikri projektai.

Kaip matyti iš mokslinių institucijų apklausos, šiuo metu mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimas versle yra gana ribotas – tai priklauso ir nuo ekonominės padėties ir regiono įmonių suinteresuotumo. Tačiau, kaip matyti iš idėjų talkos ir tikslinės grupės dalyvių nuomonės ir plėtros planavimo dokumentų, inovacinių MVĮ plėtra regione yra būtina, siekiant kurti aukštesnę pridėtinės vertės gaminius jau esamose, šalutinėse ir visiškai naujose srityse. Idėjų talkos ir tikslinės grupės dalyviai prisipažino, kad įmonių steigimas – regiono ekonomikos augimui ir žmogiškųjų išteklių išlaikymui regione svarbus veiksnys. Atsižvelgus į tai, kad didžiausios regiono įmonės dažniausiai naudoja vietinius ir motininės bendrovės mokslinių tyrimų išteklius, ypač svarbi yra parama MVĮ, kurios savo veikloje galėtų pasinaudoti mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų pasiekimais, plėtrai.

Viena iš mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų plėtros galimybių – mokslo tyrimų ir plėtros paslaugų teikimas užsienio įmonėms. Regiono įmonių galimybės naudotis mokslinių tyrimų paslaugomis ir rezultatais yra ribotos. Vis daugiau įmonių, siekdamos sumažinti tyrimų kaštus, įsteigia mokslinių tyrimų ir plėtros skyrius šalyse, kuriose yra palyginti mažesni šių paslaugų kaštai ir kurios gali užtikrinti atitinkamą mokslinių tyrimų kokybę. Mokslinių institucijų atstovai prisipažino, kad dabartinio pajėgumo pakanka, kad būtų galima atlikti taikomuosius tyrimus atitinkamų sričių įmonių poreikiams.

6.2.3. Moksliniai tyrimai ir inovacijos įmonėse

Šiuo metu pasienio regione mažai atstovaujama mokslinių tyrimų ir plėtros kryptis – rinkos veikiami moksliniai tyrimai, atliekami remiantis rinkos tendencijomis ir užsakovų – verslininkų ir savivaldybių

sektoriaus poreikiais. Kaip matyti iš apklausos rezultatų, pasienio regiono verslininkais ir mokslinių tyrimų institucijos praktiškai nebendradarbiauja. Tikslinės grupės ir idėjų talkos dalyviai pabrėžė ir abipusę informacijos apie bendradarbiavimo galimybes trūkumą. Moksliniai tyrimai užsakovų poreikiams užtikrina tiesioginę mokslinių tyrimų rezultatų komercializaciją ir leidžia vystyti naujus gaminius ir paslaugas, pagrįstas taikomųjų tyrimų rezultatais, taip suteikiant galimybę pasinaudoti naujausiais srities pasiekimais.

Viena iš aktualiausių viešajame sektoriuje nuskambėjusių mokslo ir mokslinių tyrimų problemų – finansavimo mechanizmas, kuris nėra orientuotas į mokslinių tyrimų rezultatus, todėl ne visada mokslo ir mokslinių tyrimų rezultatai gali būti praktiškai panaudoti verslo ir viešajame sektoriuje. Kuriant inovacijų bazę verslo plėtrai, trūksta finansavimo verslo poreikiams atliekamiems taikomiesiems tyrimams.

Dauguma idėjų talkos dalyvių nurodė, kad inovacijas ir konkurencingus gaminius gali kurti tik labai kvalifikuoti mokslininkai ir mokslinių tyrimų institucijos. Jau dirbančios įmonės inovacijas įdiegia gamybos ir technologijų procese, galutiniame gaminyje ar paslaugoje, tačiau pačios įmonės neidentifikuoja šių naujovių kaip inovacijų ir nesiima priemonių joms apsaugoti. Verslo ir mokslo sričių bendradarbiavimo perspektyvų tyrimo rezultatai rodo, kad dažnai verslininkai neturi pakankamai žinių apie mokslinių tyrimų procesą, naujus gaminius ir technologijas.

Idėjų talkos ir tikslinės grupės dalyviai prisipažino, kad didelė kliūtis panaudoti ir kapitalizuoti mokslinių tyrimų rezultatus - informacijos trūkumas apie mokslines institucijas ir jų veiklą bei komunikacijos tarp mokslinių institucijų ir verslininkų trūkumas ne tik tarptautiniu, bet ir regioniniu mastu. Rezeknės aukštoji mokykla, kuri yra Rezeknės verslininkų sąjungos narė, sukūrė veiksmingą bendradarbiavimo platformą – per sąjungos renginius ji supažindina verslininkus su aukštosios mokyklos mokslinių tyrimų galimybėmis.

Veiksmingų verslo, mokslinių tyrimų ir švietimo sektorių bendradarbiavimo platformų sukūrimas – būtina regiono plėtros sąlyga ir viena iš Europos bendradarbiavimo tendencijų, kuriant grupes (klasterius) ir inovacijų sistemas. Strategijoje „Europa 2020“ akcentuojama universitetų ir vietinių įmonių bendradarbiavimo būtinybė moksliniuose tyrimuose ir plėtroje bei grupių (klasterių) kūrimas bendram išteklių panaudojimui. Įtraukus svarbiausius pasienio regiono žaidėjus, galima sukurti inovacinę ir atvirą aplinką individualių žaidėjų, atitinkamų sričių (pvz., metalo apdirbimo, plastikinių gaminių gamybos, aplinkos technologijų) ir regiono plėtrai, skatinti ir palengvinti mokslų tyrimų veiklą įmonių poreikiams, skatinti pardavimą ir užtikrinti geros inovacijų ir technologijų perdavimo praktikos perėmimą ir įgyvendinimą regione.

Viešasis sektorius taip pat vaidina svarbų vaidmenį, skatinant inovacijas ir mokslinius tyrimus. Iš kitų šalių patirties matyti, kad viešasis sektorius savo pavyzdžiu ir iniciatyvomis gali skatinti inovacijas ir mokslinius tyrimus ne tik gamybos, bet ir paslaugų srityje.

6.2.4. Mokslo ir mokslinių tyrimų kokybė ir matomumas

Yra labai mažai publikacijų, susijusių su Latvijos mokslu ir moksliniais tyrimais, todėl tik tam tikrose srityse įgyvendinama tarptautiniu mastu konkurencinga mokslinė ir mokslinių tyrimų veikla.

Latgalos ir Utenos regione mokslinės ir mokslinių tyrimų institucijos yra susitelkusios prie Daugpilio universiteto, Rezeknės aukštosios mokyklos – Latvijoje ir Utenos kolegijos – Lietuvoje. Būtent Daugpilis ir Rezeknė, kaip regiono mokslo centrai, turi potencialą tapti regiono mokslinių tyrimų centrais. Ir idėjų talkos dalyviai prisipažino, kad tarptautinėje arenoje konkurencingos mokslinės institucijos – svarbus žingsnis, siekiant kuri naujus gaminius. Viena iš strategijoje „Europa 2020“ nurodytų regioninės plėtros sąlygų – regioninės mokslinių tyrimų infrastruktūros būtinybė.

Latgalos regiono mokslinės institucijos dalyvauja tarptautiniuose tam tikrų sričių mokslinių tyrimų projektuose. Kai kuriose srityse (inovacinės mikroskopijos centras, mechatronikos laboratorija, plastikinių gaminių prototipų gamybos galimybės) yra sukurta konkurencinga materialinė bazė, kuri, mokslinių institucijų atstovų nuomone, yra konkurencinga ne tik šalies, bet ir tarptautiniu mastu. Aukštosios mokyklos taip pat pritraukia docentų ir mokslinių tyrimų darbuotojų iš užsienio šalių. Tačiau, siekiant užtikrinti tarptautinį bendradarbiavimą ir kokybiškus fundamentaliuosius tyrimus, reikia investuoti papildomų lėšų ne tik į įrangą, bet ir į patalpas, ir taip užtikrinti kokybiškas darbo sąlygas.

Mokslo, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrai svarbi sąlyga – naujų talentų ir mokslinių tyrimų darbuotojų pritraukimas. Baigę aukštąsias mokyklas talentingiausi studentai ne tik retai nusprendžia dirbti mokslinių tyrimų srityje, bet dažnai ir iš viso išvyksta iš regiono dirbti kitame regione ar net kitoje šalyje. Siekiant plėtoti mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų infrastruktūrą, kompetenciją ir prestižą, būtina imti priemonių, kurios skatintų talentingus žmones užsiimti mokslinių tyrimų veikla būtent pasienio regione.

Tarptautinis bendradarbiavimas leidžia ne tik kelti mokslininkų ir mokslinių tyrimų darbuotojų kvalifikaciją, bet ir suteikia galimybę perduoti žinias ir technologijas. Bendradarbiavimas suteikia galimybę didinti mokslinių tyrimų institucijų galimybes ir perimti gerą žinių kapitalizacijos mechanizmų praktiką.

7. Mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros strategija

7.1. Strategijos tikslai

Bendrasis strategijos tikslas – padidinti inovacinių, į technologijas orientuotų ir eksportuoti galinių įmonių skaičių Latvijos regione ir Lietuvos pasienio regione.

Strategijos tikslai:

1. Sukurti verslui palankias sąlygas ir didinti pasienio regiono verslo aktyvumą;
2. Didinti mokslinių ir mokslinių tyrimų institucijų veiklos veiksmingumą ir skatinti mokslinių tyrimų rezultatų komercializaciją;
3. Skatinti pasienio regiono įmonių sugebėjimą kurti technologiškai inovacinius gaminius ir paslaugas, naudojantis regione prieinamais ištekliais;
4. Plėtoti pasauliniu mastu konkurencingas tyrimų institucijas, orientuotas į tyrimų, technologijų ir naujovių pasiekimus.

7.2. Strategijos prioritetai ir paramos kryptys

1. **Prioritetas: naujovių plėtrai palankios išorinės aplinkos sukūrimas**

Paramos kryptys:

- 1.1. Bendro kūrybingumo skatinimas;
- 1.2. Verslui pradėti ir plėtoti palanki aplinka
- 1.3. Tinkama viešoji infrastruktūra;
- 1.4. Regiono įvaizdžio kūrimas;

2. **Prioritetas: esamo mokslinio potencialo ir tyrimų rezultatų panaudojimas**

Paramos kryptys:

- 2.1. Technologijų perdavimo centrų ir kontaktinių punktų plėtra ir pajėgumo didinimas;
- 2.2. Įvairių sričių studentų, mokslininkų ir mokslo tyrimų pareigūnų verslo įgūdžių vystymas;
- 2.3. Regiono tyrimų ir plėtros institucijų populiarinimas vietinėje ir užsienio šalių rinkose;

3. **Prioritetas: užsakovų siūlomi tyrimai**

Paramos kryptys:

- 3.1. Vidinio įmonių inovacijos potencialo nustatymas ir panaudojimas;
- 3.2. Informacijos prieinamumas apie esamus tyrimų išteklius ir tyrimų rezultatus bei suvokimo apie tyrimų procesus skatinimas tarp komersantų;
- 3.3. Bendradarbiavimo platformos grupių kūrimas, siekiant skatinti į verslininkų poreikius orientuotus tyrimus;
- 3.4. Viešojo sektoriaus dalyvavimas skatinant tyrimus;

4. *Prioritetas: integracija į pasaulinę tyrimų aplinką*

Paramos kryptys:

- 4.1. Mokslinių ir tyrimų institucijų infrastruktūros plėtra;
- 4.2. Mokslinių ir tyrimų institucijų pajėgumo didinimas;
- 4.3. Naujų talentų pritraukimas tyrimų srityje;
- 4.4. Tarptautinių tyrimų ir inovacijų išteklių ir bendradarbiavimo tinklų prieinamumas, bendradarbiavimo skatinimas;

7.3. Strategijos veiklos planas

1. Prioritetas: naujovių plėtrai palankios išorinės aplinkos sukūrimas

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
1.1. Paramos kryptys: Vispārējā radošuma veicināšana				
1.1.1. Kūrybinių ir inovacinių mąstymą skatinančių dalykų įtraukimas į visų išsilavinimo lygių mokymo programas	Šalių mastu sprendžiamas klausimas, įtraukiant ministerijas, už švietimo programų turinį atsakingas institucijas, visų lygių mokymo įstaigas ir kitas susijusias šalis. Latgalos planavimo regiono ir Lietuvos pasienio regiono mokymo įstaigų veikla: ❖ pagal kompetenciją mokymo programų papildymas inovaciniais, mąstymą skatinančiais dalykais; ❖ interesų atstovavimas.	Valstybės finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
1.1.2. Kūrybai palanki aplinka – požiūris, į kurį reikia atsižvelgti vystant savivaldybių infrastruktūrą	Savivaldybės	Nėra duomenų	vidutinės trukmės	LV, LT
1.1.3. Kūrybingumo seminarai įvairioms gyventojų	Seminarus gali organizuoti įvairios	Organizatorių	trumpalaikė	LV, LT

	grupėms (savivaldybių darbuotojams, verslininkams, mokymo įstaigų personalui, studentams, mokiniams)	susijusios šalys (NVO, mokymo įstaigos, savivaldybės, Latgalos planavimo regionas ir kt.);	finansavimas, savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas.		
1.1.4.	Kūrybinių sprendimų konkursai pasienio regiono savivaldybės problemoms spręsti, plėtrai skatinti	Savivaldybės, Latgalos planavimo regionas	Savivaldybių finansavimas, naudojantis esamomis platformomis, manabalss.lv, savivaldybių ir Latgalos planavimo regiono informacijos tinklais ir kt., bendras ES finansavimas.	trumpalaikė	LV, LT
1.1.5.	Gyventojų informavimas apie tai, kas yra kūrybingumas, kaip jį taikyti praktikoje – geri pavyzdžiai įvairiose srityse: „nuo beprotiškos idėjos iki rezultato“: ❖ žiniasklaidoje; ❖ susitikimai su kūrybinių idėjų įgyvendintojais; ❖ studentų ir jaunuolių sukurti trumpi filmai (DU ir multimedijų centras).	Mokymo įstaigos (Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla, Utenos kolegija, aukštųjų mokyklų filialai Latgaloje), verslo NVO, verslo paramos struktūros (verslo inkubatoriai, verslo informacijos centrai).	Organizatorių finansavimas, savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas.	trumpalaikė	LV, LT
1.1.6.	Studentų bakalauro, magistrantūros studijų darbai apie kūrybingumą, kūrybiniai praktiniai profesinių studijų darbai	Aukštosios mokyklos, profesinės mokyklos	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT
1.1.7.	Netradiciniai sprendimai / instaliacijos / objektai kasdienėje aplinkoje, per įvairius renginius (pvz., per miesto šventę). Kūrybą ir kūrybingumą skatinantys renginiai	Savivaldybės, įmonės, NVO, mokymo įstaigos.	Savivaldybių finansavimas, įmonių finansavimas, NVO finansavimas, bendras ES	trumpalaikė	LV, LT

per miesto šventes ir kitus renginius		finansavimas.			
1.1.8.	Daugpilio mokslo festivalio plėtra	Daugpilio universitetas ir mokslinės institucijos.	Organizatorių finansavimas, Daugpilio savivaldybės finansavimas, Daugpilio savivaldybės ir aplinkinių mokymo įstaigų dalyvavimas populiarinant renginį.	trumpalaikė	LV
1.1.9.	Aukštųjų mokyklų ir mokslinių institucijų dalyvavimas renginyje „Mokslininkų naktis“ ir renginio populiarinimas visuomenėje	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos.	Organizatorių finansavimas, savivaldybių ir mokymo įstaigų dalyvavimas populiarinant renginį.	trumpalaikė	LV
1.2.	Paramos kryptys: Verslui pradėti ir plėtoti palanki aplinka				
1.2.1.	Verslo inkubatorių ir technologinių parkų veiklos užtikrinimas ir plėtra: ❖ Rytų Latvijos savivaldybių kūrybinių paslaugų centras; ❖ Balvų verslo inkubatorius; ❖ Ignalinos AE regiono verslo inkubatorius; ❖ Latgalos prietaisų gamybos technologinis centras; ❖ Lyvanų inžinerinių technologijų ir inovacijų centras; ❖ Preilių verslo inkubatorius; ❖ Rezeknės aukštosios mokyklos inovacijų	Verslo paramos struktūros.	Verslo paramos struktūrų finansavimas, bendras ES finansavimas, bendras šalies, savivaldybių finansavimas.	vidutinės trukmės	LV, LT

centras.					
1.2.2.	Mokymo programų pritaikymas prie šalies ūkio poreikių visuose švietimo lygiuose, siekiant užtikrinti įmonių poreikius atitinkančios darbo jėgos prieinamumą	Šalies mastu sprendžiamas klausimas, įtraukiant ministerijas, už švietimo programų turinį atsakingas institucijas, visų lygių mokymo įstaigas ir kitas susijusias šalis. Latgalos planavimo regiono ir Lietuvos pasienio regiono mokymo įstaigų veikla: ❖ mokymo programų suderinimas su regiono verslininkais ir jų pritaikymas prie verslininkų poreikių pagal savo kompetencijas; Įmonių veikla: ❖ aktyvus dalyvavimas mokymo programų planavimo procese; ❖ praktikos vietų užtikrinimas mokiniams ir studentams.	Valstybės finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
1.2.3.	Struktūrinės ir vieningos informacijos teikimas apie visas apylinkėje siūlomas verslo paramos struktūras (verslo inkubatorius, technologinius	Latgalos planavimo regionas ir Lietuvos pasienio regiono savivaldybės	Latgalos planavimo regionas – informacijos parengimo ir atnaujinimo	trumpalaikė	LV, LT

	parkus): ❖ Latgalos planavimo regiono interneto svetainė; ❖ Latgalos ir Lietuvos pasienio regiono savivaldybių interneto svetainės.		finansavimas, savivaldybės – publikavimo finansavimas.		
1.2.4.	Rezeknės specialiosios ekonominės zonos veiklos užtikrinimas. Panašių renginių, savivaldybių mokesčių lengvatų įgyvendinimo galimybių auditas kitose pasienio teritorijos didžiosiose savivaldybėse	Rezeknės srities taryba, pasienio regiono savivaldybės	Savivaldybių finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
1.2.5.	Bendro ES finansavimo užtikrinimas verslui pradėti ir plėtoti Latgalos regione ir Lietuvos pasienio regione planavimo laikotarpiu nuo 2014 m. iki 2020 m.	Šalių mastu sprendžiamas klausimas. Latgalos regiono ir Lietuvos pasienio regiono susijusių šalių (Latgalos planavimo regiono, savivaldybių, mokymo įstaigų, verslininkų, NVO ir kt.) užduotys: ❖ atstovauti regiono interesams ES finansavimo planavimo procese šalies ir ES mastu; ❖ teikti pasiūlymus paramos struktūroms apie remiamą veiklą.	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT
1.2.6.	Savivaldybių paslaugų sistemos tobulinimas ir pritaikymas prie verslininkų poreikių, įdiegus	Savivaldybės	Savivaldybių finansavimas, bendras ES	trumpalaikė	LV, LT

	vieno langelio principą ir išvysčius elektronines paslaugas		finansavimas		
1.2.7.	Esamų gamyklinių teritorijų panaudojimo galimybių analizė verslo ir tyrimų poreikiams	Savivaldybės	Savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
1.3. Paramos kryptys: Tinkama viešoji infrastruktūra					
1.3.1.	Latvijos kelių kokybės gerinimas – ir magistralinių kelių ir susisiekimui pasienio regione	Šalis, savivaldybės	Šalies, savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV
1.3.2.	Energijos tiekimo sistemos tobulinimas ir pritaikymas gamybos poreikiams Latgaloje	Šalis, savivaldybės	Energijos tiekimo įmonių finansavimas, bendras šalies, savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV
1.3.3.	Interneto ir komunikacijos tinklų gerinimas	Šalis, savivaldybės	Paslaugų teikėjų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
1.3.4.	Daugpilio oro uosto projekto įgyvendinimas	Šalis, Daugpilio savivaldybė	Projektą įgyvendinančios organizacijos finansavimas, bendras šalies, savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV
1.4. Paramos kryptys: Regiono įvaizdžio kūrimas					
1.4.1.	Pasienio regiono kaip verslui ir tyrimams	Latgalos planavimo regionas,	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT

	palankios vietos populiarinimas šalies ir tarptautiniu mastu, akcentuojant regiono pranašumus ir prieinamus išteklius (per viešus renginius, dalyvaujant regiono ir savivaldybių atstovams, atstovaujant regiono interesams per planavimo procesuose)	savivaldybės			
1.4.2.	Dalyvavimas tarptautinėse parodose ir renginiuose	Latgalos planavimo regionas, savivaldybės	Šalies, ir savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
1.4.3.	Dalyvavimas tarptautiniuose įvairių sričių bendradarbiavimo projektuose	Latgalos planavimo regionas, savivaldybės, savivaldybės įstaigos	Šalies, ir savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
1.4.4.	Regioninio lygio elektroninio įmonių katalogo sukūrimas ir palaikymas (naudojantis <i>Lursoft</i> platforma)	Latgalos planavimo regionas, savivaldybės	Savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT

2. Prioritetas: Esamo mokslinio potencialo ir tyrimų rezultatų panaudojimasizmantošana

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
2.1. Paramos kryptys: Technologijų perdavimo centrų ir kontaktinių punktų plėtra ir pajėgumo didinimas (DU ir RA technologijų perdavimo kontaktiniai punktai)				
2.1.1. Technologijų perdavimo kontaktinių punktų ir mokslinių institucijų darbuotojų mokymas apie bendradarbiavimą su įmonėmis	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
2.1.2. Kvalifikuotų konsultantų (specialistų) pritraukimas veiksmų planui ir mechanizmams parengti, kapitalizacijos kanalams nustatyti	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
2.1.3. Dalijimosi patirtimi renginiai šalies, pasienio ir tarptautiniu mastu	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
2.1.4. Technologijų perdavimo kontaktinių punktų veiklos plėtimas (dėl sričių)	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV
2.1.5. Informacijos apie technologijų perdavimo centrų veiklą prieinamumo užtikrinimas, naudojantis įvairiais komunikacijos kanalais ir, pavyzdžiui, patobulinus RA	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla, Latgalos planavimo regionas, Lietuvos pasienio regiono savivaldybės, verslo paramos	Aukštųjų mokyklų finansavimas, Latgalos planavimo regiono ir pasienio regiono	trumpalaikė	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai		Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
VTPP interneto svetainę		struktūros	savivaldybių ir verslo paramos struktūrų finansavimas informacijos publikavimui		
2.1.6.	Dalyvavimas užsienio šalių moksliniuose renginiuose, atitinkamų sričių konferencijose, parodose ir pan.	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
2.1.7.	Mokslininkų švietimas apie intelektinės nuosavybės dėsnius, su tuo susijusias taisykles ir sąlygas (seminarų organizavimas, reguliarūs mokymai)	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
2.1.8.	Bendradarbiavimo su juridinėmis patentų įmonėmis formavimas, siekiant pritraukti patentų įgaliotojus ir atitinkamus specialistus	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV
2.2. Paramos kryptys: įvairių sričių studentų, mokslininkų ir mokslo tyrimų pareigūnų verslo įgūdžių vystymas;					
2.2.1.	Su verslu susijusių dalykų įtraukimas į visų rūšių aukštojo išsilavinimo mokymo programas Daugpilio universitete, Rezeknės aukštojoje mokykloje, aukštųjų mokyklų filialuose Latvijoje ir Utenos	Šalių mastu sprendžiamas klausimas, įtraukiant ministerijas, už švietimo programų turinį atsakingas institucijas, aukštąsias mokyklas.	Valstybės finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
kolegijoje	Aukštųjų mokyklų veikla: ❖ pagal kompetenciją mokymo programų papildymas su verslu susijusiais dalykais; ❖ interesų atstovavimas.			
2.2.2. Įvairių sektorių mokymo įmonės, paremtos moksliniais tyrimais ir jų intelektine nuosavybe, kuriose dalyvauja studentai ir kurias konsultuoja įvairių sričių aukštųjų mokyklų ir mokslinis personalas	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla, aukštųjų mokyklų filialai Latgaloje ir Utenos kolegija	Valstybės finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
2.2.3. Mokslininkų ir mokslo tyrimų pareigūnų tolesnio mokymosi galimybės versle	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla, aukštųjų mokyklų filialai Latgaloje ir Utenos kolegija	Valstybės finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
2.2.4. Įvairių sričių mokslininkų ir mokslo tyrimų pareigūnų praktika įmonėse vietiniu ir tarptautiniu mastu	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla, aukštųjų mokyklų filialai Latgaloje ir Utenos kolegija	Aukštųjų mokyklų finansavimas, įmonių finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
2.2.5. Įvairių sričių studentų praktika įmonėse	Daugpilio universitetas, Rezeknės aukštoji mokykla, aukštųjų mokyklų filialai Latgaloje ir Utenos kolegija	Aukštųjų mokyklų finansavimas, įmonių finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
2.2.6. palankesnės sąlygos ir pranašumai į	Balvų verslo inkubatorius, Ignalinos	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai		Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
	mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą orientuotoms MVĮ įstojant į verslo inkubatorius ir naudojantis kitų paramos struktūrų paslaugomis	AE regiono verslo inkubatorius, Latgalos prietaisų gamybos technologinis centras, Lyvanų inžinerinių technologijų ir inovacijų centras, Preilių verslo inkubatorius, Rezeknės aukštosios mokyklos inovacijų centras			
2.2.7.	Verslo ir mokslinis mentoringas naujoms technologinėms įmonėms	Verslo paramos struktūros, mokslinės ir mokymo institucijos	Verslo paramos struktūrų finansavimas, mokymo įstaigų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
2.3. Paramos kryptys: Regiono tyrimų ir plėtros institucijų populiarinimas vietinėje ir užsienio šalių rinkose					
2.3.1.	Informacijos teikimas Latvijos, Lietuvos ir užsienio įmonėms apie pasienio regione siūlomas tyrimų ir plėtros paslaugas, technologijas ir intelektualinę nuosavybę: ❖ naudojantis dukterinėmis įmonėmis Latvijoje (mokslinės institucijos, ES parama); ❖ dalyvaujant tarptautinėse srities įmonių parodose.	Mokslinės institucijos	Mokslinių institucijų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
2.3.2.	Publikacijos (reklama) specializuotuose	Mokslinės institucijos	Mokslinių institucijų	vidutinės	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmas	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
srities leidiniuose, mokslo populiarinimo publikacijos		finansavimas, bendras ES finansavimas	trunkmės	

3. Prioritetas: Užsakovų siūlomi tyrimai

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
3.1. Paramos kryptys: Vidinio įmonių inovacijos potencialo nustatymas ir panaudojimas				
3.1.1. Naujovių auditas įmonėse, atsižvelgus į naudojamą technologijas ir produkcijos specifiką	Verslininkai, verslo paramos struktūros	Įmonių finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
3.1.2. Įmonėse esančių inovacinių technologinių ir gaminių sprendimų patentavimas	Verslininkai, verslo paramos struktūros	Įmonių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
3.1.3. Aukštos kvalifikacijos specialistų ir mokslinių praktikantų pritraukimas į komercines įmones konkrečioms technologinėms problemoms spręsti ir naujiems gaminiams vystyti	Verslininkai, mokymo įstaigos, mokslinės ir mokslinių tyrimų institucijos	Įmonių finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
3.1.4. Įmonių praktika mokslinėse institucijose	Verslininkai, mokslinės ir mokslinių tyrimų institucijos	Įmonių finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
3.1.5. Technologijų perdavimas iš užsienio šalių	Verslininkai	Įmonių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
3.2. Paramos kryptys: Informacijos prieinamumas apie esamus tyrimų išteklius ir tyrimų rezultatus bei suvokimo apie tyrimų procesus skatinimas tarp komersantų				
3.2.1. vartotojams „draugiškos“ mokslinių ir tyrimų institutų interneto svetainės.	Mokslinės ir mokslinių tyrimų institucijos	Mokslinių ir mokslinių tyrimų institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	trumpalaikė	LV

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
3.2.2. Mokslinių ir tyrimų institucijų prieinamumo užtikrinimas (aktyvi komunikacija su potencialiomis suinteresuotomis šalimis, naudojantis įvairiais informacijos kanalais)	Mokslinės ir mokslinių tyrimų institucijos	Mokslinių ir mokslinių tyrimų institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	trumpalaikė	LV
3.2.3. Mokslo ir tyrimų virtualios informacijos punkto sukūrimas – pasienio regiono mokslo ir technologijų katalogas, kuriame pateikta informacija apie mokslines institucijas, pagrindines jų tyrimų kryptis, infrastruktūrą, patentus, sukomercinimo pasiūlymus, technologijų perdavimo kontaktinius punktus ir pan.)	Mokslinės institucijos atsakingos už informacijos parengimą, Latgalos planavimo regionas ir pasienio regiono savivaldybės atsakingos už informacijos apibendrinimą ir priežiūrą interneto svetainėse	Mokslinių ir mokslinių tyrimų institucijų finansavimas, Latgalos planavimo regiono ir savivaldybių finansavimas informacijai prižiūrėti, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT
3.2.4. Verslininkų – mokslo kontaktinio punkto, kuris sugebėtų analizuoti ir teikti informaciją apie regiono mokslo ir tyrimų bei verslo išteklius, sukūrimas Latvijoje ir Lietuvoje. Kontaktinį punktą galima kurti, remiantis technologijų perdavimo kontaktiniu punktu, verslo inkubatoriumi ar verslo informacijos centru, tačiau jis turi apimti visą regioną ir bendradarbiauti su visomis susijusiomis šalimis	Mokslinės institucijos, aukštosios mokyklos, verslo paramos struktūros, verslininkų NVO, savivaldybės, Latgalos planavimo regionas	Mokslinių ir mokslinių tyrimų institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas, savivaldybių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
3.2.5. Struktūrinės informacijos apie mokslines	Mokslinės institucijos, verslo	Mokslinių institucijų	trumpalaikė	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
institucijas ir jų tiriamąją veiklą verslo paramos ir informacijos struktūrose prieinamumas ir teikimas: ❖ Rytų Latvijos savivaldybių kūrybinių paslaugų centre; ❖ Balvų verslo inkubatoriuje; ❖ Ignalinos AE regiono verslo inkubatoriuje; ❖ Latgalos prietaisų gamybos technologiniame centre; ❖ Lyvanų inžinerinių technologijų ir inovacijų centre; ❖ Preilių verslo inkubatoriuje; ❖ Rezeknės aukštosios mokyklos inovacijų centre; ❖ Verslo informacijos centruose arba pas atitinkamus specialistus savivaldybėse.	paramos struktūros, savivaldybės, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	finansavimas informacijai parengti		
3.2.6. Tyrimų ir jų rezultatų publikavimas žiniasklaidoje, plačiam gyventojų ratui suprantama kalba	Mokslinės institucijos, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Mokslinių institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	trumpalaikė	LV
3.2.7. Mokslininkų paroda per savivaldybių ir regiono verslininkų dienas	Mokslinės institucijos, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Mokslinių institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	trumpalaikė	LV
3.2.8. Aukštųjų mokyklų ir mokslinių institucijų dalyvavimas verslininkų organizacijose	Mokslinės institucijos, aukštosios mokyklos	Mokslinių institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	trumpalaikė	LV

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
3.2.9. Ekskursijos į mokslines institucijas (verslininkams, asmenims pradantiems savo verslą, įvairių sričių studentams)	Mokslinės institucijos, aukštosios mokyklos, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Mokslinių institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	trumpalaikė	LV
3.3. Paramos kryptys: Bendradarbiavimo platformos grupių kūrimas, siekiant skatinti į verslininkų poreikius orientuotus tyrimus				
3.3.1. Verslo poreikių aiškinimas mokslininkams ir mokslinių tyrimų pareigūnams – bendros vienos srities ir įvairių sričių darbo grupės ir seminarai	Mokslinės institucijos, aukštosios mokyklos, verslininkų NVO, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Mokslinių institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas, verslininkų finansavimas	trumpalaikė	LV
3.3.2. Grupių kūrimas, regiono tradicinių sričių įmonėms (metalo apdirbimas, metalo gaminių gamyba, plastikinių gaminių gamyba, su aplinkos technologijomis ir atsinaujinančiais energijos ištekliais susijusios sritys, įvairių įrenginių, elektroninių prietaisų gamyba ir kt.) bendradarbiaujant su įvairių sričių mokslinėmis institucijomis ir naujoms šalutinių sričių inovacinėms įmonėms	Mokslinės institucijos, aukštosios mokyklos, verslininkų NVO, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Mokslinių institucijų finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas, verslininkų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
3.3.3. Geros praktikos inovacijų ir technologijų srityje nustatymas, populiarinimas ir pristatymas	Verslininkai, mokslinės institucijos	Verslininkų, finansavimas, bendras ES	vidutinės trukmės	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai		Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
komercinėse įmonėse			finansavimas		
3.3.4.	Bendrų mokslinių tyrimų projektų įgyvendinimas, į rinką orientuoti tyrimai verslininkų poreikiams	Verslininkai, mokslinės institucijos	Verslininkų, finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
3.3.5.	Įmonių dalyvavimas Vyriausybės užsakomų tyrimo veiksmų planavime	Už valstybės užsakytus mokslinius tyrimus atsakingos institucijos	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT
3.4.	Paramos kryptys: Viešojo sektoriaus dalyvavimas skatinant tyrimus				
3.4.1.	Tyrimų ir inovacijų sudedamųjų dalių įtraukimas į Vyriausybės ir savivaldybių pirkimus	Savivaldybės, valstybinės institucijos, planavimo regionas	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT

4. Prioritetas: Integracija į pasaulinę tyrimų aplinką

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
4.1. Paramos kryptys: Mokslinių ir tyrimų institucijų infrastruktūros plėtra				
4.1.1. Mokslo ir tyrimų infrastruktūros sukūrimas ir plėtra (patalpos, įranga, prietaisai) mokslinei ir tyrimų veiklai užtikrinti: ❖ mokslinių institutų infrastruktūra; ❖ aukštųjų mokyklų mokslinė ir tyrimų infrastruktūra; ❖ pagrindinė savivaldybių infrastruktūra mokslo ir technologinių parkų plėtrai Rezeknėje ir Daugpilyje.	Aukštosios mokyklos, mokslinės ir mokslinių tyrimų institucijos, savivaldybės	Savivaldybės, skirdamos žemę, specialiosios ekonominės zonos pranašumai, kitos lengvatos, bendras šalies ir ES finansavimas, bendras įmonių finansavimas, bendras aukštųjų mokyklų finansavimas	vidutinės trukmės	LV
4.2. Paramos kryptys: Mokslinių ir tyrimų institucijų pajėgumo didinimas				
4.2.1. Mokslinio personalo tarptautinio mobilumo į užsienio tyrimų institucijas ir įmones užtikrinimas	Mokslinės institucijos	Mokslinių institucijų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
4.2.2. Įvairių sričių vietinio ir regioninio masto mokslininkų ir mokslinių tyrimų pareigūnų dalijimosi patirtimi renginiai ir seminarai	Mokslinės institucijos	Mokslinių institucijų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
4.2.3. Kvalifikuotų užsienio mokslinių tyrimų pareigūnų pritraukimas darbui Latvijos mokslinėse institucijose	Mokslinės institucijos	Mokslinių institucijų finansavimas, bendras ES finansavimas	trumpalaikė	LV
4.2.4. Motyvuojančio, rezultatu pagrįsto viešojo sektoriaus mokslinių darbuotojų atlyginimo sistemos sukūrimas	Šalių mastu sprendžiamas klausimas. Latgalos planavimo regiono aukštųjų mokyklų ir mokslinių institucijų veikla: ❖ interesų atstovavimas; ❖ iniciatyvus pasiūlymų parengimas.	Valstybės finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas	vidutinės trukmės	LV
4.3. Paramos kryptys: Naujų talentų pritraukimas tyrimų srityje				
4.3.1. Informacijos apie mokslinės karjeros galimybes ir perspektyvas prieinamumas būsimiems ir esamiems studentams: ❖ karjeros konsultantai mokyklose; ❖ mokslinių institucijų ir mokslinių tyrimų pareigūnų pristatymai aukštųjų mokyklų studentams; ❖ vartotojams „draugiškos“ mokslinių ir	Visų lygių mokymo įstaigos, mokslinės institucijos, verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Mokymo įstaigų finansavimas, savivaldybių finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas	trumpalaikė	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
tyrimų institutų interneto svetainės.				
4.3.2. Iniciatyvus mokslinių institucijų ir aukštųjų mokyklų studentų bendradarbiavimas, rašant bakalauro ir magistrantūros studijų darbus: ❖ galimybė pasinaudoti mokslo ir tyrimų institucijų infrastruktūra; ❖ mokslinis mentoringas.	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos	Nėra duomenų	trumpalaikė	LV, LT
4.3.3. Regioninio masto stipendijos, parama gyvenamajam plotui įsigyti arba išsinuomoti ir kita parama doktorantūros studentams ir daktarams tyrimams atlikti	Savivaldybės	Savivaldybių finansavimas, aukštųjų mokyklų finansavimas	vidutinės trukmės	LV
4.4. Paramos kryptys: Tarptautinių tyrimų ir inovacijų išteklių ir bendradarbiavimo tinklų prieinamumas, bendradarbiavimo skatinimas				
4.4.1. Dalyvavimas tarptautinėse mokslinėse konferencijose	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos, sričių grupės (klasteriai)	Aukštųjų mokyklų finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas, įmonių finansavimas	vidutinės trukmės	LV
4.4.2. Publikacijos pripažintuose moksliniuose leidiniuose	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos	Aukštųjų mokyklų finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas	vidutinės trukmės	LV
4.4.3. Mokslinių institucijų ir verslininkų	Aukštosios mokyklos,	Aukštųjų mokyklų finansavimas,	trumpalaikė	LV, LT

Paramos kryptis, veiksmai	Atsakinga institucija	Galimas finansavimo šaltinis	Trumpalaikė (1–3 m.) / vidutinės trukmės (3–5 m.)	LV/LT
dalyvavimas tarptautiniuose mokslinių tyrimų projektuose	mokslinės institucijos, įmonės	mokslinių institucijų finansavimas, įmonių finansavimas, bendras ES finansavimas		
4.4.4. Moksliniai tyrimai prioritetinėse ES srityse (aplinkos technologijos, nanotechnologijos ir kt.)	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos	Aukštųjų mokyklų finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
4.4.5. Dalyvavimas kuriant atviras inovacijas įmonėms ir tyrimų organizacijoms pasauliniu mastu	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos	Aukštųjų mokyklų finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT
4.4.6. Dalyvavimas pasienio regionui būdingų sričių tarptautinėse grupių (klasterių) programose ir kontaktų biržose	Aukštosios mokyklos, mokslinės institucijos, įmonės	Aukštųjų mokyklų finansavimas, mokslinių institucijų finansavimas, įmonių finansavimas, bendras ES finansavimas	vidutinės trukmės	LV, LT

8. Rekomendācijas

1. Skatinti pasienio reģionā veiktā, kuri skatītu bēdru verslo aktyvumu tarp gyventojų ir padaryti reģionā patrauklesnį išoriniams investuotojams.
2. Sukurti pasienio reģiono inovacijų sistemą, koncentruojant išteklius Daugpilyje ir Rezeknėje ir įtraukiant reģiono mokymo įstaigas, mokslines ir mokslinių tyrimų institucijas, verslininkus, verslo paramos struktūras ir savivaldybes. Inovacijų sistemai koordinuoti Latvijos reģione ir Utenos apskrityje sukurti verslininkų–mokslo kontaktinius punktus.
3. Parengti struktūrinę informaciją apie pasienio reģiono mokslines ir mokslinių tyrimų institucijas, jų veiklos sritis, tyrimų rezultatus, inovacines reģiono įmones, verslo paramos struktūras. Užtikrinti informacijos prieinamumą didžiajai visuomenės daliai (susijusių šalių interneto svetainės, socialiniuose tinkluose).
4. Užtikrinti informacijos apyvartą inovacijų sistemos viduje (srityse ir tarp sričių), organizuojant reguliarius mokslinių institucijų, mokymo įstaigų ir verslininkų susitikimus ir renginius.
5. Skatinti grupių (klasterių) formavimąsi ir mokslinių tyrimų plėtrą reģiono įmonių veiklos srityse ir susijusiose šalutinėse srityse, kuriose yra galimybių užsiimti mokslinė ir mokslinių tyrimų veikla:
 - ❖ metalo apdirbimo srityje;
 - ❖ prietaisų ir įrangos gamybos srityje;
 - ❖ plastikinių gaminių gamybos srityje;
 - ❖ aplinkos technologijų ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityse;
6. Užtikrinti mokslo ir mokslinių tyrimų infrastruktūros paramos priemonių sąsają su esama infrastruktūra, technologijų perdavimo ir mokslinių tyrimų rezultatų kapitalizacijos mechanizmais, tyrimų publikacijomis, verslo plėtros infrastruktūra, įmonių ir esamų mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų, kurios yra susitelkusios Daugpilyje ir Rezeknėje, išsidėstymu pasienio reģione ir taip sukurti dvi mokslo, mokslinių tyrimų ir verslo plėtros platformas.
7. Skatinti mokslo ir mokslinių tyrimų institucijų pajėgumo augimą – užtikrinti paramą infrastruktūros plėtrai ir pritraukti naujų žmonių išteklių į mokslo ir mokslinių tyrimų sritį. Ilgainiui skatinti tarptautinį mokslinių institucijų bendradarbiavimą.
8. Reģiono mastu mokslo ir mokslinių tyrimų infrastruktūrą pirmiausia orientuoti į reģiono mokslinių tyrimų poreikius (aktualias verslo sritis) ir potencialią užsienio šalių paklausą taikomųjų ir pramoninių tyrimų srityje, kartu numatius galimybę ilgainiui atlikti ir fundamentaliuosius tyrimus.
9. Užtikrinti mokslinių tyrimų institucijų tyrimų rezultatų ir teikiamų paslaugų atpažįstamumą ir prieinamumą pirmiausia pasienio reģiono verslininkams ir pradedantiesiems verslininkams, o ilgainiui ir šalies bei tarptautiniu mastu.
10. Užtikrinti mokslinių tyrimų rezultatų kapitalizacijos galimybes ir šviesti mokslinių tyrimų darbuotojus ir įvairių sričių studentus apie verslą.

11. Teikti įmonėms paramą inovacijoms kurti ir įdiegti bei skatinti jas bendradarbiauti su mokslinėmis institucijomis, atliekant mokslinius tyrimus ir siekiant užtikrinti žmoniškųjų išteklių mobilumą.
12. Skatinti mokslinių institucijų ir įmonių dalyvavimą tarptautiniuose mokslinių tyrimų projektuose ir inovacijų tinkluose.
13. Skatinti inovacinių gaminių ir paslaugų naudojimą viešajame sektoriuje..

9. Strategijos įgyvendinimo patikrinimo ir įvertinimo planas

Strategijos tikslas	Informacijos šaltinis
Padidinti inovacinių, technologiškai orientuotų ir eksportuoti galinčių įmonių skaičių Latgalos ir Lietuvos pasienio regione	
1. Įmonių skaičius verslo inkubatoriuose	Verslo inkubatoriai
2. Inovacinių ir technologiškų įmonių skaičius verslo inkubatoriuose	Verslo inkubatoriai
2. Naujai įsteigtų įmonių skaičius ir veiklos sritys pasienio regione	Už įmonių registraciją atsakingos institucijos, Latvijos Respublikos centrinė statistikos valdyba, Lietuvos statistikos departamentas
3. Įmonių skaičius ir veiklos sritys pasienio regione	Latvijos Respublikos centrinė statistikos valdyba, Lietuvos statistikos departamentas
4. Pasienio regiono įmonių eksporto apimtys	Latvijos Respublikos centrinė statistikos valdyba, Lietuvos statistikos departamentas

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai	Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
<i>Sukurti verslui palankias sąlygas ir didinti pasienio regiono verslo aktyvumą.</i>		
1. <i>Prioritetas: naujovių plėtrai palankios išorinės aplinkos sukūrimas</i>		
1.1. Bendro kūrybingumo skatinimas		
1.1.1. Pagerintų mokymo programų skaičius pasienio regione, įdiegus kūrybingą mąstymą	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą
1.1.2. Mokinių ir studentų, įsisavinančių naujas kūrybingo mąstymo programas, skaičius	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
1.1.3. Kūrybingumą skatinančių viešų renginių skaičius	Savivaldybės, mokymo įstaigos	Kartą per metus
1.1.4. Per viešus ir informacinius renginius pasiektos tikslinės auditorijos skaičius	Savivaldybės, mokymo įstaigos	Kartą per metus
1.1.5. Bakalauro ir magistrantūros	Aukštosios mokyklos	Kartą per

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai	Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
diplominių darbų apie kūrybingumo skatinimą skaičius		metus
1.1.6. Viešuose renginiuose dalyvaujančių mokslinių institucijų skaičius	Savivaldybės, mokymo įstaigos	Kartą per metus
1.2. Verslui pradėti ir plėtoti palanki aplinka		
1.2.1. Įmonių skaičius verslo inkubatoriuose	Verslo inkubatoriai	Kartą per metus
1.2.2. Inovacinių ir technologiškų įmonių skaičius verslo inkubatoriuose	Verslo inkubatoriai	Kartą per metus
1.2.3. Naujai įsteigtų įmonių skaičius ir veiklos sritys pasienio regione	Už įmonių registraciją atsakingos institucijos, Latvijos Respublikos centrinė statistikos valdyba, Lietuvos statistikos departamentas	Kartą per metus
1.2.4. Įmonių skaičius ir veiklos sritys pasienio regione	Latvijos Respublikos centrinė statistikos valdyba, Lietuvos statistikos departamentas	Kartą per metus
1.2.5. Įmonių skaičius technologijų parkuose	Technologijų parkai	Kartą per metus
1.2.6. Specialiosios ekonominės zonos pranašumais besinaudojančių įmonių skaičius	Rezeknės savivaldybė	Kartą per metus
1.2.7. Specialiosios ekonominės zonos pranašumais besinaudojančių inovacinių ir technologinių įmonių skaičius	Rezeknės savivaldybė	Kartą per metus
1.2.8. Pasienio regionui suteiktas bendras ES finansavimas verslui pradėti ir plėtoti	ES fondus administruojančios institucijos	Kartą per metus
1.2.9. Bendro ES finansavimo verslui pradėti ir plėtoti paramos gavėjų skaičius pasienio regione	ES fondus administruojančios institucijos	Kartą per metus
1.2.10. Pasienio regione patobulintų mokymo programų skaičius, pritaikius jas prie darbo rinkos	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai	Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
poreikių		
1.2.11. Mokinių ir studentų, įsisavinančių naujas pritaikytas mokymo programas, skaičius	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
1.2.12. Mokinių ir studentų užimtumo rodikliai, pabaigus mokymo programas	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
1.2.13. Regiono įmonių, aktyviai dalyvaujančių švietimo proceso planavime, skaičius	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
1.2.14. verslininkų nuomonė apie darbo jėgos atitiktį	Apklausos	Kartą per dvejus metus
1.3. Tinkama viešoji infrastruktūra		
1.3.1. Patobulintų infrastruktūros objektų skaičius, suteiktas finansavimas	Savivaldybės	Kartą per metus
1.3.2. Gyventojų ir verslininkų nuomonė apie infrastruktūros plėtrą	Apklausos	Kartą per dvejus metus
1.4. Regiono įvaizdžio kūrimas		
1.4.1. Verslininkų nuomonė apie verslo aplinką regione ir regiono įvaizdį	Įmonių apklausos	Kartą per dvejus metus
1.4.2. Publikacijos žiniasklaidoje apie pasienio regiono teritorijas	Žiniasklaidos stebėsenos rezultatai	Kartą per metus
<i>Didinti mokslinių ir mokslinių tyrimų institucijų veiklos veiksmingumą ir skatinti mokslinių tyrimų rezultatų komercializaciją</i>		
<i>2. Prioritetas: esamo mokslinio potencialo ir tyrimų rezultatų panaudojimas</i>		
2.1. Technologijų perdavimo centrų ir kontaktinių punktų plėtra ir pajėgumo didinimas		
2.1.1. Profesinių renginių, kuriuose dalyvavo technologijų perdavimo kontaktinių punktų atstovai, skaičius	Technologijų perdavimo kontaktiniai punktai	Kartą per metus
2.1.2. Patentų ir komercializacijos pasiūlymų skaičius technologijų	Technologijų perdavimo kontaktiniai punktai	Kartą per metus

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai		Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
perdavimo kontaktiniuose punktuose			
2.1.3.	Sėkmingai įgyvendintų komercializacijos projektų skaičius	Technologijų perdavimo kontaktiniai punktai	Kartą per metus
2.1.4.	Technologijų perdavimo kontaktinių punktų organizuotuose informaciniuose renginiuose dalyvavusių mokslininkų skaičius, kuriems suteiktos konsultacijos	Technologijų perdavimo kontaktiniai punktai	Kartą per metus
2.1.5.	Įmonių ir potencialių investuotojų, kurie kreipėsi į technologijų perdavimo kontaktinius punktus, skaičius	Technologijų perdavimo kontaktiniai punktai	Kartą per metus
2.2. Įvairių sričių studentų, mokslininkų ir mokslo tyrimų pareigūnų verslo įgūdžių vystymas			
2.2.1.	Patobulintų mokymo programų skaičius mokytis verslo pasienio regione	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą
2.2.2.	Įvairių sričių mokinių ir studentų, besimokančių naujų verslo dalykų	Mokymo įstaigos, atsakingosios valstybinės institucijos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
2.2.3.	Mokymo įmonių skaičius	Aukštosios mokyklos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
2.2.4.	Studentų, dalyvaujančių mokymo įmonių veikloje, skaičius	Aukštosios mokyklos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
2.2.5.	Remiantis mokymo įmonėmis įsteigtų naujų įmonių skaičius	Aukštosios mokyklos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
2.2.6.	Mokslininkų ir studentų, atlikusių stažuotę įmonėse ir dalyvavusių mokymo ir kituose verslą skatinančiuose renginiuose, skaičius	Aukštosios mokyklos	Įgyvendinus veiklą, kartą per metus
2.2.7.	Inovacinių ir technologiškų įmonių skaičius verslo inkubatoriuose	Verslo inkubatoriai	Kartą per metus
2.2.8.	Remiantis mokslinių tyrimų	Aukštosios mokyklos	Įgyvendinus

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai	Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
rezultatais įsteigtų įmonių skaičius		veiklą, kartą per metus
2.3. Regiono tyrimų ir plėtros institucijų populiarinimas vietinėje ir užsienio šalių rinkose.		
2.3.1. Publikacijų skaičius atitinkamų sričių leidiniuose, mokslo populiarinimo publikacijos	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
2.3.2. Aplankytų sričių ir įmonių renginių skaičius informacijai platinti	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
2.3.3. Mokslinių tyrimų paslaugų užsakymų skaičius ir apimtis	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
Skatinti pasienio regiono įmonių sugebėjimą kurti technologiškai inovacinius gaminius ir paslaugas, naudojantis regione prieinamais ištekliais.		
3. Prioritetas: užsakovų siūlomi tyrimai		
3.1. Vidinio įmonių inovacijos potencialo nustatymas ir panaudojimas		
3.1.1. Patentų skaičius regiono įmonėse	Už patentų išdavimą atsakingos institucijos	Kartą per tris metus
3.1.2. Įmonėse jų poreikiams dirbančių mokslininkų ir mokslinių tyrimų darbuotojų skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
3.1.3. Įmonėse sukurtų gaminių ir technologijų skaičius	Įmonių apklausa	Kartą per tris metus
3.2. Informacijos prieinamumas apie esamus tyrimų išteklius ir tyrimų rezultatus bei suvokimo apie tyrimų procesus skatinimas tarp komersantų		
3.2.1. Pasienio regiono virtualus mokslo ir mokslinių tyrimų informacijos punktas	Internet svetainė	Įgyvendinus veiklą
3.2.2. Verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Verslininkų–mokslo kontaktinis punktas	Įgyvendinus veiklą
3.2.3. Publikacijų apie regiono mokslinių institucijų veiklą skaičius žiniasklaidoje	Žiniasklaidos stebėsenos rezultatai	Kartą per metus
3.2.4. Gyventojų ir verslininkų žinios apie	Apklausa	Kartą per dvejus metus

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai		Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
mokslinių institucijų veiklą			
3.2.5.	Savivaldybių ir įmonių renginiuose dalyvaujančių mokslinių institucijų skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
3.2.6.	Mokslinių institucijų lankytojų skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
3.3. Bendradarbiavimo platformos grupių kūrimas, siekiant skatinti į verslininkų poreikius orientuotus tyrimus			
3.3.1.	Verslininkų ir mokslininkų bendradarbiavimo renginių skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
3.3.2.	Verslininkų ir mokslininkų bendradarbiavimo renginių dalyvių skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
3.3.3.	Aktyvių grupių (klasterių) ir bendradarbiavimo platformų skaičius	Verslo informacijos centrai	Kartą per metus
3.3.4.	Grupių (klasterių) dalyvių skaičius ir apyvarta	Grupių (klasterių) administratoriai	Kartą per metus
3.3.5.	Grupėse (klasteriuose) ir bendradarbiavimo platformų pagrindu įgyvendintų mokslinių tyrimų projektų skaičius	Grupių (klasterių) administratoriai	Kartą per metus
3.4. Viešojo sektoriaus dalyvavimas skatinant tyrimus			
3.4.1.	Su moksliniais tyrimais ir inovacijomis susiję valstybės ir savivaldybių pirkimai pasienio regione	Pirkimus skelbiančios institucijos, savivaldybės	Kartą per metus
Plėtoti pasauliniu mastu konkurencingas tyrimų institucijas, orientuotas į tyrimų, technologijų ir naujovių pasiekimus			
4. Prioritetas: integracija į pasaulinę tyrimų aplinką			
4.1. Mokslinių ir tyrimų institucijų infrastruktūros plėtra			
4.1.1.	Investicijų dydis mokslo ir	Mokslinės institucijos	Įgyvendinus

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai		Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
mokslinių tyrimų infrastruktūrai tobulinti			veiklą
4.1.2.	Mokslo ir mokslinių tyrimų infrastruktūros pajėgumas	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.1.3.	Viešų investicijų į technologijų parkų steigimą dydis	Savivaldybės	Įgyvendinus veiklą
4.1.4.	Įmonių skaičius technologijų parkuose	Savivaldybės	Kartą per metus
4.2. Mokslinių ir tyrimų institucijų pajėgumo didinimas			
4.2.1.	Mokslinio personalo, dalyvaujančio mobilumo ir kvalifikacijos kėlimo renginiuose, skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.2.2.	Užsienio šalių mokslinių tyrimų darbuotojų skaičius pasienio regiono mokslinėse institucijose	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.2.3.	Viešųjų regiono mokslinių institucijų darbuotojų darbo užmokesčio lygis	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.3. Naujų talentų pritraukimas tyrimų srityje			
4.3.1.	Bakalauro ir magistrantūros diplominių darbų, kuriuos rašant buvo bendradarbiaujama su mokslinėmis institucijomis, skaičius	Aukštosios mokyklos	Kartą per metus
4.3.2.	Naujų mokslininkų ir mokslinių tyrimų darbuotojų skaičius regiono mokslinėse institucijose ir aukštosiose mokyklose	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.4. Tarptautinių tyrimų ir inovacijų išteklių ir bendradarbiavimo tinklų prieinamumas, bendradarbiavimo skatinimas.			
4.4.1.	Mokslinių publikacijų skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.4.2.	Pristatymų tarptautinėje aplinkoje skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus

Tikslas, prioritetas, paramos kryptis, rodikliai	Informacijos šaltinis	Įvertinimas ir patikrinimas
4.4.3. Tarptautinių mokslinių tyrimų projektų skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.4.4. Tarptautinių tinklų, kuriuose dalyvauja regiono mokslinės institucijos, skaičius	Mokslinės institucijos	Kartą per metus
4.4.5. Mokslinių tyrimų projektams suteikto ES finansavimo dydis	Mokslinės institucijos	Kartą per metus

10. Nuorodos ir šaltiniai

1. AARPM „Riĉības plāns Latgales reģiona izaugsmei 2012.–2013.gadā”, 2012
2. Boguslavas Gruzevskis, Inga Blaziene „EEO Review: Youth Employment Measures, 2010 Lithuania”, 2010
3. Daugavpils pilsētas dome „Daugavpils pilsētas attīstības programma „Mana pils Daugavpils 2008-2014””, 2008
4. Enterprise Estonia „Enterprise Estonia Strategy 2007–2013”, 2006
5. European Commission „Regional policy for smart growth in Europe 2020”, Briuselis, 2011
6. Frank Zwetsloot „Global trends in (inter)national policy support for regional innovation”, 2008
7. Government of Estonia „National Reform Programme “ESTONIA 2020””, 2012
8. Government of the Republic of Lithuania „National strategy for sustainable development”, 2003
9. H. Acheson, K. Izsak and P. Markianidou, „Innovation Policy Trends in the EU and Beyond”, 2011
10. Ignalinos rajono savivaldybės administracija „Ignalinos rajono savivaldybės 2011–2018 metų strateginis plėtros planas”, 2011
11. Jānis Kristapsons, Anita Draveniece, Anda Adamsone-Fiskovica “Mini country report Latvia”, 2011
12. Katre Eljas-Taal „Thematic Report 2011 under Specific Contract for the Integration of INNO Policy TrendChart with ERAWATCH”, Katre Eljas-Taal, December 2011
13. Kimmo Viljamaa, Henri Lahtinen „Regional Innovation report (East Finland Region)”, 2011
14. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Regioninės politikos įnašas į pažangų augimą 2020 m. Europoje”, Briuselis, 2010
15. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga””, Briuselis, 2010
16. „Latgales stratēģija 2030”, 2010
17. LR EM „Komerĉdarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007. – 2013.gadam”, 2007
18. LR Saeima „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam”, 2010
19. LR ŠMM „Aptauja ikgadējā monitoringa ietvaros par jauniešu dzīves kvalitāti, iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā un piekļuvi jauniešiem aktuālai informācijai 2011”, 2011
20. LR ŠMM „Zinātne Latvijā”, 2010
21. Maastricht Economic and social Research and training centre on Innovation and Technology “INNOVATION UNION SCOREBOARD 2010, 1st February”, 2011

22. Marcus Conl , David Shim „Globale Trends in der Innovationspolitik: Best Practice f r alle?“, Hamburgas, 2009
23. Marie Ivarsson „Swedish Research & Innovation Policy Perspectives on Policy Interaction”
24. Marika Rudzīte-Gri e, In r da Veipa, Valdis Kudi     „U          bas un zinātnes sadarbības perspektīvas”, Daugpilis, 2012
25. National Institute of Science and Technology Policy „Analysis of Recent Trends in Science, Technology and Innovation Policies in Selected Countries/Areas”, 2009
26. Patrik Laxell „The Innovation Strategy of Eastern Finland”, 2007
27. R zeknes pils tas dome „R zeknes pils tas integr t s attīstības programma 2007-2013.gadam”, 2007
28. SIA „Konsorts”, SIA „Konsultanti”, Daugavpils un Krāslavas novadu u          bas vides izp  e, 2011
29. „THE FLOAT- NEWSLETTER OF THE CENTRAL BALTIC INTERREG IV A PROGRAMME 2007-2013”, June 2012
30. Thomas Alslev, Christensen, Shaul Freireich, Jana Kolar, Paula Nybergh, „Peer-Review of the Estonian Research and Innovation System Steady Progress Towards Knowledge Society”, 2012
31. Tyrim  centras SKDS, „Latvijas ied ivot ju aptauja atskaite VARAM”, 2012
32. Utenos rajono savivaldybės administr cija „Utenos rajono strateginis plėtros planas iki 2017 m.”, 2010
33. Laikrak tis „Neatkar g  R ta Av ze” „Par maksu stud jo   skaitis sar  k”, 20.09.2012
34. „Competitiveness and innovation framework” pradiniu puslapiu:
http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm
35. “Country profile: Estonia”, 2007; pradiniu puslapiu: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/psi_countryprofile_estonia.pdf
36. Bendroji mokslini  tyrim  ir inovacij  programa „Horizontas 2020” pradiniu puslapiu:
http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020
37. Strategija „Europa 2020” pradiniu puslapiu: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/smart-growth/index_en.htm
38. „Innovation Union” pradiniu puslapiu: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?pg=key
39. „Regional Policy serving innovation”, pradiniu puslapiu:
http://europa.eu/legislation_summaries/research_innovation/general_framework/em0042_en.htm

11. Priedai

Inovacinės Latgalos įmonės.

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kodas	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶¹
Daugpilis					
Apklaustose įmonės					
1.	SIA Nexis fibers	Sintetinio pluošto gamyba	20.6	Višķu 21, Daugavpils, LV-5410 Tel. +371 65402124 Faks +371 65423349	
2.	Malung industries	Kitų plastikinių gaminių gamyba	22.29	Tautas 102, Daugavpils, LV-5417 Tel. +371 65440849 Faks +371 65407684 info@latplastic.com	
3.	SIA Dinaburga teks	Kitų megztų ir nertų drabužių gamyba	14.39	Višķu 17b, Daugavpils, LV-5410 Tel. +371 65407230	
4.	SIA Axon Cable	Kitų elektronikos bei elektros laidų ir kabelių gamyba	27.32	Višķu iela 21c, LV-5410 Tel. +371 65407891 Faks +371 65407893 axon@axoncable.lv	
5.	SIA Latinsoft	Kompiuterių ir kitos informacijos apdorojimo įrangos gamyba	30.02	Mihoelsa iela 56, Daugavpils, LV-5403 Tel. +371 65423288 Faks +371 65423288	
6.	SIA Belmast	Metalo konstrukcijų ir jų dalių gamyba	25.11	Višķu iela 21z, LV-5410 Tel. +371 65407017 belmast@belmast.lv	
7.	SIA LIA D	Metalinų dirbinių, vandentiekio ir šildymo įrangos bei reikmenų didmeninė prekyba	46.74	Stiklu 16, Daugavpils, LV-5420 info@liad.lv Tel. +371 65451182	Naujos metalo gaminių gamybos technologijos pristatymas gamybai, pjaunant metalą plazmos srove ir dažant gaminius dažymo kameroje 2.1.2.2.2. Naujų gaminių ir technologijų kūrimas – parama pradedant gaminti naujus gaminius ir technologijas 2011.
Kitos nustatytos įmonės					
8.	SIA Latgales	Vidurinis	85.32	Saules 38-3.st., Daugavpils, LV-	

⁶¹ www.esfondi.lv pateikta informacija, 2007–2013 m. planavimo periodas.

Nr.	Pavadinims	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projekti ⁶¹
	mācību centrs	techninis ir profesinis mokymas		5401 Tel. +371 65424655 Faks +371 65424655 lmc@lmc.lv	
9.	SIA Būvlukss	Kitu ne metalo mineraliniu gaminiu gamyba	26.1	Stiklu iela 10, Daugavpils, LV-5404 Tel. +371 65431481	
10.	SIA Šafrans	Gyvenamuju ir negyvenamuju pastatu statyba	41.2	Rigas 40-1, Daugavpils, LV-5401 Tel. +371 65425699 Faks +371 65425699 info@safrans-buve.lv	
11.	Antares Latgale	Kitu maisto produktu, ijskaitant zuvis, vėziagyvius ir moliuskus, didmenine prekyba	46.38	Malu iela 2a, Daugavpils, LV-5401 Tel. +371 65411244 Faks +371 65422680 info@antareslatgale.lv	
12.	SIA Daugavpils Dzelzbetons	Betono gaminiu, skirtu statybinems reikmėms, gamyba	23.61	Rūpniecības 1A, Daugavpils, LV-5404 Tel. +371 65430392 Faks +371 65430392	
13.	SIA Zieglera mašinbūve	Žemės ir miškų ūkio mašinų gamyba	28.3	Spaļu 3, Daugavpils, LV-5404 Tel. +371 65407333	Naujo gaminio – rapso atplovėjo gamybos pradėjimas. 2.1.2.2.2. Naujų gaminių ir technologijų kūrimas – parama pradedant gaminti naujus gaminius ir technologijas 2011
14.	SIA Mamas D	Kitu, niekur kitur nepriskirtu, cheminiu medžiagu gamyba	20.59	Dzirnavu 22, Daugavpils, LV-5401 Tel. +371 65420134, mamasd@apollo.lv	
15.	AS Daugavpils Lokomotivju Remonta Rūpnīca	Geležinkelio lokomotyvų bei riedmenų gamyba	30.2	Marijas 1, Daugavpils, LV-5404 Tel. +371 65404420 Faks +371 65404420 info@dlrr.lv	AB „Daugavpils Lokomotivju Remonta Rūpnīca“ naujų gaminių gamybos pradėjimas. 2.1.2.2.2. Naujų gaminių ir technologijų kūrimas – parama pradedant gaminti naujus gaminius ir technologijas

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶¹
					2011
16.	AS Latvijas maiznieks	Duonos gamyba; šviežių konditerijos kepinų ir pyragaičių gamyba	10.71	Mazā Viļņas iela 9, Daugavpils, LV-5404 Tel. +371 65476281 Faks +371 65476281 ofiss@dinella.lv	
17.	AS Ditton pievadkēžu rūpnīca	Guolių, krumpliaračių, krumplinių pavarų ir varomųjų elementų gamyba	28.15	Višķu 17, Daugavpils, LV-5410 Tel. +371 65402333 Faks +371 65445101 dpr@dpr.lv	Įmonės „Ditton Chain“ įsteigimas vietoj buvusios Dieton varomųjų grandinių gamyklos naujiems ir kokybiškiems gaminiam gaminti metalo apdirbimo ir prietaisų gamybos srities eksporto rinkoms 2.1.2.4. Aukštos pridėtinės vertės investicijos 2010
18.	SIA Glaskek Latgale	Plastikinių statybos dirbinių gamyba	22.23	Imantas 23, Daugavpils, LV-5401 Tel. +371 65407306 Faks +371 65424710 info@glскеk.lv	
19.	AS MBD	Prekinio betono mišinio gamyba	23.63	Rūpniecības iela 1m, Daugavpils, LV-5420 Tel. +371 65438010 daugavpilsmb@mbbetons.lv	
20.	SIA SM	Metalo konstrukcijų ir jų dalių gamyba	25.11	A.Pumpura 3, Daugavpils, LV-5404 Tel. +371 65407866	Naujo gaminio pristatymas gamybai RAB „SM“ 2.1.2.2.2. Naujų gaminių ir technologijų kūrimas – parama pradedant gaminti naujus gaminius ir technologijas 2011.
21.	SIA East Metal	Metalo konstrukcijų ir jų dalių gamyba	25.11	Stiklu 7g, Daugavpils, LV-5420 Tel. +371 65456001	Metalo apdirbimo linijos įdiegimas naujų vėjo generatorių gamybos pradžiai įmonėje „East Metal“ 2.1.2.2.2. Naujų gaminių ir

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projekti ⁶¹
					technologiju kūrimas – parama pradedant gaminti naujus gaminius ir technologijas 2011

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projekti ⁶²
Rezeknē					
Apklaustose įmonės					
22.	RSEZ AS REBIR	Plastikinių gaminių gamyba	25.2	Vilakas 4, Rēzekne, LV-4600 Tel. +371 64633405 ostmark@rebir.lv	
23.	RSEZ SIA Larta1	Žemēs ir miškų ūkio mašīnu gamyba	28.3	Strādnieku šķērsiela 5a/1, Rēzekne, LV-4604 Tel. +371 64632081 larta@apollo.lv www.larta.lv	
24.	SIA Latgalija	Gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų statyba	41.2	Komunālā 2, Rēzekne, LV-4604 Tel. +371 64634268 Faks +371 64633997 lena@latgalija.lv	Aluminiuo konstrukcijų gamyklos įsteigimas 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
Kitos nustatytos įmonės					
25.	SIA Rēzeknes gaļas kombināts	Mēsos ir paukštieņu produktu gamyba	10.13	Rīgas iela 22, Rēzekne, LV-4601 Tel. +371 64607300 Faks +371 64628050 info@rgk.lv	
26.	RSEZ SIA NewFuels	Kitų medienos gaminių gamyba; dirbinių iš kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba	16.29	Atbrīvošanas aleja 169a, Rēzekne, LV 4604 Tel. +371 64605785; Faks: +371 67602514	Patentuotos BioCO2al technologijos pramoninės gamybos įdiegimas 2.1.2.2.2. Naujų gaminių ir technologijų kūrimas – parama pradedant

⁶² www.esfondi.lv pateikta informacija, 2007–2013 m. planavimo periodas.

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakti	Igyvendinti ES fondai projekti ⁶²
					gaminti jaunus gaminius ir tehnologijas 2011.
27.	SIA Baltiks East	Virviu, lynu, virveli u tinklu gamyba	13.94	Zilupes iela 111, Rzekne, LV-4601 Tel. +371 64607287 Faks +371 64607288 baltiks@apollo.lv	
28.	SIA Veca maiznica	Duonos gamyba; sviestu konditerijas kepiniu ir pyragaiču gamyba	10.71	Brivibas 14k, Rzekne, LV-4601 Tel. +371 64625336 Faks +371 64621055 Veca.maiznica@apollo.lv	
29.	RSEZ SIA Rzeknes dzirnavnieks	Sandeliavimas ir saugojimas	52.1	Atbrivoshanas aleja 167, Rzekne, LV 4604 Tel. +371 64634332 Faks +371 64634332 info@rezeknes-dzirnavnieks.lv	
30.	SIA Latgales druka	Kitas spausdinimas	18.12	Baznicas 28, Rzekne, LV-4601 Tel. +371 64607276 Faks +371 64625938 druka@druka.lv	
31.	SIA Latgales logs	Plastikiniu statybos dirbiniu gamyba	22.23	Stradnieku skersiola 5/1, Rzekne, LV-4604 Tel. +371 29420510	
32.	RSEZ SIA DFD	Alaus gamyba	11.05	Atbrivoshanas aleja 162a, Rzekne, LV 4601 Tel. +371 65410017, +371 65407097, +371 64622341	
33.	SIA ProMold	Kitu stakliu gamyba	28.49	Maskavas iela 28B, Rzekne, LV-4604 Tel. +371 64607701	Atsvaitu gamybos pradajimas 2.1.2.2.2. Nauju gaminiu ir tehnologiju kurimas – parama pradedant gaminti jaunus gaminius ir tehnologijas 2009.

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakti	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
Latgalos reģiona sritī					
Apklaustās jomās					
Cibla sritis					
34.	SIA Felicianova rūpnīca „Polimērs”	Plastikinių plokščių, lakštų, vamzdžių ir profiluotųjų gamyba	22.21	Felicianova, Ciblas p., Ciblas n., LV-5709 Tel. +371 29135363	
Lyvānu sritis					
35.	SIA PM Grupa	Chemijas produktu didmeninė prekyba	46.75	"Lūsēni", Mežvidu pagasts, Krāslavas novads, LV-5725 Tel. +371 67320102	Gumos detaļu gamykla specialiai remiamajā teritorijā 2.3.2.2. Investīciju atbalsts mikro, mazām un vidutinām jomām specialiai remiamajās teritorijās (SRT) 2010
36.	SIA Future Electronics	Elektroniskās un telekomunikācijas iekārtas un to daļu didmeninė prekyba	46.52	Rīgas iela 75, Līvāni, LV-5316 Tel. +371 26496777	Ļaunprātīgo objektu sadarbības medžiagu sadarbības operatīvās analīzes centrs 2.3.2.2. Investīciju atbalsts mikro, mazām un vidutinām jomām specialiai remiamajās teritorijās (SRT) 2010
Rēzeknes sritis					
37.	RSEZ SIA Verems	Fānērāvimo dangos un medienas plokščių gamyba	16.21	„Lejas Ančupāni”, Vērēmu pagasts, Rēzeknes novads, LV 4604 Tel. +371 67067326 info@finieris.lv	
38.	RSEZ SIA LEAX Rēzekne	Variklīnu transporta priekšmetu citu	29.32	„Tēviņi”, Ozolaines pag., Rēzeknes raj., LV – 4601 Tel. +371 67490954	

⁶³ www.esfondi.lv pateikta informācija, 2007–2013. g. plānošanas periods.

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakti	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
		daliu ir reikmenu gamyba			
39.	RSEZ SIA Rigamet	Plieniniu vamzdziu, tušciaaviduriu profiliu ir susijusiu jungiamuju detaliu gamyba	24.2	„Ezerkalni”, Meļņova, Vērēmu pagasts, Rēzeknes novads, LV 4604 Tel. +371 26656613	
40.	VSIA Latgales novada rehabilitācijas centrs „Rāzna”	Ligoniniu veikla	86.1	Veczosna, Sauču kalna 3, Lūznavas p., Rēzeknes n., LV-4627 Tel. +371 64646488 +371 64646920	
41.	SIA Latpower	Mineraliniu trāšu ir azoto junginiu gamyba	20.15	"Akmeņlaiks", Mākoņkalna pagasts, Rēzeknes novads Tel. +371 29212701 latpower@inbox.lv	Sapropelio gavybos ir perdurbimo gamyklos īsteigimas dirvožemio papildams su azotu gaminti 2.1.2.2.2. Nauju gaminiu ir tehnologiju kūrimas – parama pradedant gaminti naujus gaminius ir tehnologijas 2011.
42.	Thermeko	Kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba	32.99	Masti-1, Mākoņkalna pagasts, Rēzeknes nov. Tel. +371 67469181 Faks +371 67469183 info@thermeko.lv	Naujos šilumos izolācijas medžiagos gamybos bazēs sukūrimas 2.3.2.2. Investiciju parama mikro, mažoms ir vidutinēms įmonēms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
Vilanų sritis					
43.	AS Viļānu selekcijas un izmēģinājumu stacija	Mišrusis žemės ūkis	01.5	Viļānu nov., Viļāni, Rīgas iela 44, LV-4650 Tel. +371 64662690 Faks +371 64662690	
Kitos nustatytos įmonės					

Nr.	Pavadinums	Sritis	Veiklos kods	Kontakts	Igyvendinti ES fondai projektai 63
Balvu sritis					
44.	AS Balvu Maiznieks	Duonos gamyba; šviežu konditerijas kepinu ir pyragaiču gamyba	10.71	Liepu iela 3 Balvi, LV-4501 Tel. +371 64521795 Faks +371 64581776 maiznieks@sveiks.lv	
45.	SIA Balviflora	Durpu gavyba	08.92	Skaidnis, Balvu p., Balvu n., LV-4561 Tel. +371 29435099	Kudros substratu gamybos liniju isigijimas 2.1.2.2.2. Nauju gaminiu ir tehnologiju kurimas – parama pradedant gaminti jaunus gaminius ir tehnologijas 2011
46.	SIA Agroserviss B	Medienos pjaustymas, obliavimas ir impregnnavimas	16.1	Vidzemes iela 7 Balvi, LV-4501 Tel. +371 64521051 Faks +371 64521318 agroserviss@apollo.lv	
47.	SIA Rūfijis	Medienos pjaustymas, obliavimas ir impregnnavimas	16.1	Kurna, Kubulu p., Balvu n., LV-4566 Tel. +371 26386426	
Daugpilio sritis					
48.	AS Daugavpils dzirnavnieks	Paruoštu pasaru ūkio gyvuliams gamyba	10.91	Stropi, Dzirnavnieks, Naujenes p., Daugavpils n., LV-5413 Tel. +371 65447370 Faks +371 65447347 dzirnavnieks@piedaugavinas.lv	
49.	SIA Žabo	Mēsos ir paukštieņu produktu gamyba	10.13	Papušina, Kalkūnes pag., Daugavpils nov., LV-5449 Tel. +371 65424458	
50.	AS Latgales bekons	Kiauliņu augināms	01.46	Vīganti, Višķu p., Daugavpils n., LV-5481 Tel. +371 65471535, +371 65417535	
51.	SIA VVV Komunikācijas	Komunalinių elektros ir telekomunikācijas statinių statyba	42.22	Daugavpils nov., Naujenes pag., Krauja, Daugavas iela 34B, LV-5451 Tel. +371 67818107	
52.	SIA Daugavpils Eksperimentālā rūpnīca	Prietaisai	29.7	Randene, Muiņas 1, Kalkūnes p., Daugavpils n., LV-5449 Tel. +371 65474827	
53.	Skrudalienas pag. zemnieku	Grūdinių (išskyrus ryžius), ankštinių ir	01.11	Silene, Skrudalienas pagasts, Daugavpils novads, LV-5470	Daugelis matyti iub.gov.lv

Nr.	Pavadinims	Sritis	Veiklos kods	Kontakti	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
	saimniecība „Šuriks”	aliejinguju sēklu augaļu auginimas		Tel. +371 65477540	
54.	SIA LC Plast	Kitu plastikiniu gaminiu gamyba	22.29	Daugavpils nov., Kalkūnes pag., Kalkūni, Komunālā iela 71, LV-5449 Tel. +371 654 74455 Faks +371 654 74496 Mob.Tel. +371 29513220, +371 22020025	
55.	SIA Meliors Krauja	Statybvietēs paruošimas	43.12	Krauja, Daugavas 31, Naujenes p., Daugavpils n., LV-5451 Tel. +371 65430295 Faks +371 65430298 Meliors.krauja@inbox.lv www.meliors.lv	Frakcionuotu durpiu produktu gamyklos išteigimas Daugpilio srityje 2.3.2.2. Investiciju parama mikro, mažoms ir vidutinems jmonems specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009
56.	SIA SVM Metāls	Metalo konstrukciju ir ju daliu gamyba	25.11	Muitas iela 1, Muitas, Kalkūnes pag., Daugavpils nov., LV-5449 Tel. +371 65422000	RAB „SVM Metāls” gamyklos plētra 2.3.2.2. Investiciju parama mikro, mažoms ir vidutinems jmonems specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
Karsavas sritis					
57.	SIA Ekobriketes	Kitu medienos gaminiu gamyba; dirbiniu iš kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagu gamyba	16.29	Malnavas iela 47, Kārsava, Kārsavas nov., LV-5717 Tel. +371 26411975	
58.	SIA Timber Impex	Kitu medienos gaminiu gamyba; dirbiniu iš kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagu gamyba	16.29	Malnavas iela 39, Kārsava, Kārsavas nov., LV-5717 Malnavas iela 39, Kārsava, Kārsavas nov., LV-5717	UAB „TIMBER IMPEX” kuro gamybos pradėjimas 2.3.2.2. Investiciju parama mikro, mažoms ir vidutinems jmonems specialiai remiamose

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakta	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
					teritorijose (SRT) 2010.
59.	SIA K.e.s.7	Derliaus apdorojimo veikla	01.63	Raiņa iela 26C—2, Daugavpils, LV-5401 Tel. +371 67481592	Modernios medžio skiedrų gamyklos įsteigimas Daugpilio srityje, Salienos seniūnijoje 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
60.	SIA Vilpe	Medienos, statybinių medžiagų ir sanitarinių įrenginių didmeninė prekyba	46.73	Alejas iela 13, Kārsava, Kārsavas novads Tel. +371 26296969	Guminių stogų riebošlīdī dāliū gamyklos įsteigimas specialiai remiamoje teritorijoje 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
Kraslavos sritis					
61.	AS Krāslavas piens	Pieninių veikla ir sūrių gamyba	10.51	Izvaltas 2, Krāslava, Krāslavas n., LV-5601 Tel. +371 65624091 Faks +371 65624137	
62.	SIA Varpa	Statybinių dailidžių ir stalių dirbinių gamyba	16.23	Vecborne, Kaplavs p., Krāslavas n., LV-5668 Tel. +371 65626653 Faks +371 65681302 info@varpa.eu	UAB „Varpa“ konkurencingumo didinimas – sodo baldų asortimento praplėtimas ir gamybos kaštų mažinimas 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
					teritorijose (SRT) 2009
Lyvanų sritis					
63.	SIA Z-Light	Skaidulinės optikos kabelių gamyba	27.31	Celtniecības 8, Līvāni, LV-5316 Tel. +371 65307175	
64.	SIA Līvānu kūdras fabrika	Durpių gavyba	08.91	"Vāge", Soltumi, Rožupes pag, Līvānu nov., LV-5316 Tel. +371 65307124 Faks +371 65307123 info@livanukudra.lv	
65.	SIA Līvānu mājas un logi	Statybinių dailidžių ir stalių dirbinių gamyba	16.23	Celtniecības 2, Līvāni, Līvānu n., LV-5316 Tel. +371 65343330 Faks +371 65344728 lml@apollo.lv	
66.	SIA Saltums 2	Valgomųjų ledų gamyba	10.52	Celtniecības 2a, Livani, Livanu n., LV-5316 Tel. +371 65344665	
67.	SIA Līvānu bioķīmiskā rūpnīca	Nuosavo arba nuomojamo nekilnojamojo turto nuoma ir eksploatavimas	68.2	Līvānu nov., Līvāni, Celtniecības iela 8, LV-5316 Tel. +371 29419405	
68.	SIA Zelta zeme	Chemijos produktų didmeninė prekyba	46.75	Fabrikas iela 2b, Līvāni. Latvija, LV-5316 Tel. +371 65307124	Frakcionuotų sodininkystės durpių produktų gamyklos įsteigimas Lyvanų srityje 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009
69.	SIA Daugulis & partneri	Džiūvėsių ir sausainių gamyba; ilgai išsilaikančių konditerijos kepinų ir pyragaičių gamyba	10.72	Celtniecības iela 1, Iesalnieki, Jersikas pag., Līvānu nov., LV-5316 Tel. +371 65341650 Faks +371 65341650 daugulisunpartneri@inbox.lv	Konditerijos kepyklos praplėtimas ir gamybos proceso keitimas Lyvanų srityje 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakti	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
					teritorijose (SRT) 2009
70.	SIA Līvānu karbons	Kitų pagrindinių organinių chemikalų gamyba	20.14	Murjāņu iela 20—7, Rīga, LV-1024 +371 67842737 +371 67275253 info@livanucarbon.lv www.livanucarbon.lv	
Ludzas sritis					
71.	SIA Ariols	Paruoštų valgių gamyba	10.85	Rūpniecības 14a, Ludza, LV-5701 +371 65707227 +371 65707225 www.ariols.lv	Gamybos pastato statyba ir įrenginių pirkimas 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009
72.	SIA Ludzas maiznīca	Duonos gamyba; šviežių konditerijos kepinų ir pyragaičių gamyba	10.71	Dagdas 17, Ludza, Ludzas n., LV-5701 Tel. +371 65707358 ludzasmaize@inbox.lv	
73.	SIA Gammaplasts	Plastikinių pakuočių gamyba	22.22	Kandavas str. 14b, Rīga, LV-1083 (īsteno projektu ražotnes izveidei Ludzā) Tel. +371 67460330 Faks +371 67467580 info@gammaplast.lv	Įmonės veiklos plėtimas 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009
74.	SIA Tradicija AOL	Mėsos perdirbimas ir konservavimas	10.11	Rūpniecības iela 20, Ludza, Ludzas nov., LV-5701 Tel. +371 65707225	Naujos paruoštų gaminių ir pusfabrikačių gamyklos įsteigimas 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
Preilių sritis					

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
75.	AS Preiļu siera	Pieninu veikla ir sūriu gamyba	10.51	Daugavpils iela 75, Preiļi, Preiļu nov., LV-5301 Tel. +371 65307047 Faks +371 65321402	
76.	SIA ARHEO	Architektūras veikla	71.11	Liepājas 44, Preiļi, Preiļu novads, LV-5301 Tel. +371 26607410	Medžio angliu gamyklos įsteigimas RAB „ARHEO“ 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2008
77.	SIA Galdniecība A	Statybiniu dailidziu ir staliu dirbiniu gamyba	16.23	Kalnu 2/3, Preiļi, Preiļu n., LV-5301 Tel. +371 26540610 Faks +371 65324149 galdniecibaa@inbox.lv	Medžio apdirbimo gamyklos modernizacija RAB „Galdniecība A“ 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2008
78.	SIA A3 Projekts	Medinēs taros gamyba	16.24	Ludzas nov., Brīgu pag., Brigi, "Mežāres", LV-5707 Tel. +371 29193750	Medžio apdirbimo gamyklos plėtra 2.3.2.2. Investicijų parama mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2008
Rezeknēs sritis					
79.	SIA Ceļi un tilti	Kelīu ir automaģistralīu tiesīmas	42.11	Miera iela 5, Čornaja, Čornajas pagasts, Rēzeknes novads, LV-4617 Tel. +371 64623581 Faks +371 64623581 ct@rezekne.lv	
80.	SIA Nedbaltik	Nebuitīnu aušinīmo ir vēdinīmo iekārtīnu	28.25	Atbrīvošanas aleja 167, Rēzekne, LV-4604 Tel. +371 67501707	Vēdinīmo ir kondicionavīmo iekārtīnu gamyklos

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakta	Igyvendinti ES fondai projekta 63
		gamyba		Faks +371 67501710 info@evr.lv	statyba 2.1.2.4. Aukštos pridētines vērtēs investīcijas 2010.
81.	SIA Baltic BS Company	Kitu, nekur kitur nepriskirtu, inžinerinju statinju statyba	42.99	Mazā Spulgu iela 3—18, Mārupe, Mārupes nov., LV-2167 (ražotnes izveide Rēzeknes novadā) Tel. +371 26598689	Sporto ir poilsio aikšteliu iekārtos gamyklos išteigimas 2.3.2.2. Investīciju parama mikro, mažoms ir vidutinems iekārtoms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
82.	SIA Nomis	Medienos pjaustymas, obliavimas ir impregnāvimas	16.1	Malta, Maltas pag., Rēzeknes nov., LV-4630 Tel. +371 64637703	RAB „Nomis” medžio apdirbimo gamyklos plētimas 2.3.2.2. Investīciju parama mikro, mažoms ir vidutinems iekārtoms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
83.	SIA TELLS	Kitu stakliu gamyba	28.49	"Bernati", Audriņu pagasts, Rēzeknes novads, LV-4611 Tel. +371 29224766	Gamybinēs iekārtos pirkimas RAB „TELLS” metalo apdirbimo cecho modernizacijai 2.3.2.2. Investīciju parama mikro, mažoms ir vidutinems iekārtoms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009
84.	SIA NOOK serviss	Mechaninis apdirbimas	25.62	Noliktavu iela 10, Ratinīki, Vērēmu pagasts, Rēzeknes novads, LV-4604 Tel. +371 28629019	Metalo apdirbimo gamyklos praplētimas ir gaminju asortimento didināms 2.3.2.2. Investīciju parama mikro, mažoms ir vidutinems

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kods	Kontakti	Igyvendinti ES fondai projektai ⁶³
					Ķmonēms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010
85.	SIA Paletten Group	Mežkopība un citas mežsaimniecības darbības	02.1	Dzeņi, Pesčanka, Bērzgales pag., Rēzeknes nov., LV-4612 Tel. +371 64622412	Jaunas palešu ražošanas līnijas izveide 2.3.2.2. Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās (IĀT) 2010
Riebiņu sritis					
86.	SIA Daugavieši	Mišrusis žemēs ūkis	01.5	Saules iela 8, Riebiņi, Riebiņu pag., Riebiņu nov., LV-5326 Tel. +371 64646316	
Vilāņu sritis					
87.	AS Lopkopības izmēģinājumu stacija „Latgale”	Mišrusis žemēs ūkis	01.5	Brīvības 48, Viļāni, Viļānu n., LV-4650 Tel. +371 64665723	
88.	SIA Kņavas granulas	Elektros gamyba	35.11	Radopole, Kņava, Viļānu p., Viļānu n., LV-4650 Tel. +371 29208844	
89.	SIA GSOL	Techninēs ir pramoninēs tekstilēs gaminiņu ir dirbiniņu gamyba	13.96	Rīgas iela 45A, Viļāni, Viļānu novads LV-4650 Tel. +371 29664181	Ķrangos pirkimas naujai gamyklai 2.3.2.2. Investicijū parama mikro, mažoms ir vidutinēms Ķmonēms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009 Ķrangos pirkimas naujai gamyklai 2.3.2.2. Investicijū parama mikro, mažoms ir vidutinēms Ķmonēms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2009

Nr.	Pavadinims	Sritis	Veiklos kods	Kontaktai	Īgyvendinti ES fondai projektai ⁶³
90.	SIA Almann	Metalo konstrukciju ir ju daliu gamyba	25.11	"Lapas", Viļānu pagasts, Viļānu novads, Latvija, LV-4650 Tel. +371 26599393	Lenktu metala dirbiniu ir konstrukciju gamyklos īsteigimas specialiai remiamoje teritorijoje 2.3.2.2. Investiciju parama mikro, mažoms ir vidutinems įmonėms specialiai remiamose teritorijose (SRT) 2010

Inovacinės Lietuvos Utenos pasienio regiono įmonės.

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kodas	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai
Apklaustose įmonės					
1.	UAB Hoda	Plastikinių gaminių gamyba	22.2	Verbiškės, LT33331 Molėtų reg. amotra@post.omnitel.net Tel. +370 (383) 43949	
2.	UAB Seifuva	Metalo gaminių gamyba	25	Pramonės g. 7, 28216 Utena info@seifuva.lt Tel. +370 8-389-69472	
3.	UAB Umaras	Plastikinių pakuočių gamyba	22.22	Pramonės g. 19A, Utena LT-28216 info@umaras.lt Faks + 370 389 66001 Tel. +370 389 66004, +370 389 66003	Projektai "Fleksografinės spaudos įrenginių montavimo UAB" Umaras pagerinti efektyvumą "(VP2-2.1-UM-01-C-02-128). "UAB" Umaras produktyvumą ir tarptautinį konkurencingumą per modernaus vadovavimo ir kontrolės sistemos įdiegimo "
4.	AB Utenos trikotažas	Trikotažo gaminių gamyba	13	J.Basanavičiaus g. 122, LT-28214 Utena utenos.trikotazas@ut.lt www.utenostrikotazas.lt Tel. +370 389 51445	
Kitos nustatytos įmonės					
5.	Valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė	Elektros gamyba	35.11	Drūkšinių k. Visagino sav. LT-31500 Visaginas Tel. +370 386 28985 Faks +370 386 24396 iae@iae.lt	„Vidutinio laikotarpio energijos laikymo technologijų įvertinimas“ „Kietųjų atliekų tvarkymo ir laikymo galimybės“ „Turbinos įrangos išmontavimas“ „Gamybinio pastato išmontavimas“ „Katilinės išmontavimas“ „Trumpo ciklo atliekų perdirbimo sąvartyno

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kodas	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai
					įrengimas“ „Antžeminė žemo ir vidutinio aktyvumo radioaktyviųjų atliekų saugykla“ „Reaktorių išmontavimas“
6.	UAB Utenos alus	Alaus gamyba	11.05	Pramonės 12, LT-28500, Utena info@utenosalus.lt	
7.	AB Anykščių vynas	Gėrimų gamyba	11	Dariaus ir Girėno g. 8, 29131 Anykščiai Tel. +370 381 50233 Faks +370 381 50350 info@anvynas.lt	
8.	UAB Visatex	Tekstilės gaminių gamyba	13	Taikos pr. 25, LT-31217 Visagina Tel. +370 38650009 Faks +370 38672766	
9.	UAB Bikuvo prekyba	Statybinio miško ir statybinių medžiagų pardavimo agentų veikla	46.13	Užpalių g. 81, LT-28198 Utena dalius.sirvys@bikuva.lt Tel. +370 601 77276	
10.	UAB Nagisa	Plastikinių pakuočių gamyba	22.22	Utenos r. sav. Utenos m. Molėtų g. 88 Tel. +370 61142077 Faks 370 38961807	
11.	UAB Utenos Mėsa		10.1	Pramonės gatvė 4 Utena LT-28216 mesa.ab@utena.omnitel.net Tel. +370 389 51877	
12.	AB Vienybė	Įstaigos mašinų ir įrangos gamyba	28.23	Kauno G. 120 Ukmerge LT-20115 Tel. +370 340 63516 vsenukai@vienybe.lt	
13.	Ignalinos pieninė	Pieno produktų gamyba	10.5	Taikos g. 20, LT-4740, Ignalina Ignalinos.pienine@is.lt Tel. 370 38652389	
14.	UAB Anykščių Vosinta	Mėsos gaminių gamyba	10.1	Sausalaukės k., 29345 Anykščių r. vosinta@is.lt Tel. +370 38157400	

Nr.	Pavadinimas	Sritis	Veiklos kodas	Kontaktai	Igyvendinti ES fondai projektai
15.	UAB Utenos Indra	Spaustuvių paslaugos		Maironio g. 12, Utena LT-28143 www.indra.lt Tel. +370 869849566 spauda@indra.lt	
16.	UAB Akadas	Gaminių ir dirbinių iš medienos, kamštienos, šiaudų ir pynimo medžiagų gamyba	16.2	Šaltupės g. 86, LT-32117 Zarasai info@akadas.lt Tel. +37038551383	
17.	UAB Visagino atominė elektrinė	Elektros gamyba	35.11	Žvejų g. 14, LT-09310 Vilnius Tel. +370 52782998 info@vae.lt	
18.	Visagino Linija	Baldų gamyba	31.0	Karlių k., LT-30270, Visagino sav. info@sbaifurniture.lt Tel. + 370 46401536	Projektą bendrai finansuoja administracines, technines, priežiūros ir sandėliavimo statinių, įrenginių ir įrangos ir valdymo sistemų pirkimo.

Įmonių atstovų apklausos klausimai

Įvadas

Šiuo metu RAB „Baltijos Konsultācijas“ Latgalos planavimo regiono pavedimu kuria strategiją apie įmonių ir mokslo bendradarbiavimo perspektyvas ir galimybes Latgaloje ir Utenoje.

Mes norėtume suprasti, kurie regiono verslininkai yra pasirengę investuoti į mokslinius tyrimus, kurti naujus gaminius ir technologijas ir kokios paramos reikia, siekiant skatinti inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą regione.

Apklausa galėtų užimti apie 20–30 minučių.

Apklausos klausimai

Informacija apie įmonę:

1. Tikslinė įmonės rinka – vietinė ar eksporto;
2. Ar per pastaruosius 5 metus įmonė pristatė naujų gaminių ar technologijų?
 - ❖ **Jei taip:** ar pati įmonė dalyvavo gaminių ar technologijų kūrime, atliko arba užsakė tyrimus?
3. Su kuo įmonė bendradarbiavo kurdama ir pristatydama gaminius? (aukštosios mokyklos, technologijų parkai, moksliniai institutai, mokslininkai ir kt.)
 - ❖ **Jei ne:** kokios yra pagrindinės priežasties, dėl kurių tai nebuvo daroma?
4. Ar įmonė planuoja pristatyti naujų gaminių ar technologijų? Ar įmonė yra pasirengusi investuoti į tyrimus ir plėtrą?
 - ❖ **Jei taip:** ar pati įmonė planuoja dalyvauti gaminių ar technologijų kūrime, atlikti arba užsakyti tyrimus?
5. Su kuo įmonė planuoja bendradarbiauti kurdama ir pristatydama gaminius?
 - ❖ **Jei ne:** kokios yra pagrindinės priežasties, dėl kurių tai nebuvo daroma? Kodėl įmonė neinvestuoja į tyrimus ir plėtrą?

Verslo aplinka:

6. Kokios, Jūsų nuomone, yra pagrindinės veiksmingos verslo plėtros Latgalos (Utenos) regione sąlygos?
7. Kokie, Jūsų nuomone, yra pagrindiniai Latgalos (Utenos) regiono pranašumai Latvijos (Lietuvos) ir Europos erdvėje, dėl kurių įmonei naudinga dirbti šiame regione?
8. Kokie yra pagrindiniai investuotojų kriterijai, priverčiantys priimti teigiamą sprendimą įsteigti įmonę Latgalos (Utenos) regione ir į ją investuoti?
9. Kurios, Jūsų nuomone, sritys yra svarbiausios Latgalos (Utenos) regiono plėtrai? Ar ir kokia sritis, kuri šiuo metu dar nėra pakankamai išsivysčiusi, bet kurioje matomas didelis potencialas ateityje? Kas verčia manyti apie tokį potencialą?

Inovacijos ir moksliniai tyrimai:

10. Ar, Jūsų nuomone, Latgalos (Utenos) regione yra palanki aplinka inovacijų plėtrai ir tyrimams?
11. Kaip, Jūsų nuomone, reikia skatinti naujų idėjų, gaminių ir technologijų kūrimą bei įmonių plėtrą?
12. Kuriose srityse (kokiomis kryptimis), Jūsų nuomone, būtų naudingą skatinti mokslinius tyrimus Latgalos (Utenos) regione?

Žmogiškieji ištekliai:

13. Ar, Jūsų nuomone, Latgalos regione yra pakankamai galimybių mokytis?
 - ❖ **Jeigu ne:** kodėl – ko trūksta?
14. Ar esama darbo jėgos pasiūla atitinka Jūsų įmonės poreikius?
 - ❖ **Jeigu ne:** kodėl – ko trūksta?

Bendradarbiavimas pasienio regione:

15. Ar šiuo metu Jūs turite bendradarbiavimo partnerių (tiekėjų, pirkėjų...) Lietuvoje, Utenos regione (Lietuvos įmonių atstovams – Latvijoje, Latgaloje)? Ar planavote kokį nors bendradarbiavimą?
16. Kaip Jūs apskritai vertinate dabartinį ekonominį Latgalos ir Utenos regionų bendradarbiavimą?
17. Ar, Jūsų nuomone, toks bendradarbiavimas reikalingas?
 - ❖ **Jeigu ne:** kodėl?
 - ❖ **Jeigu taip:** kaip būtų galima jį skatinti?

Mokslinių institucijų atstovų apklausos klausimai

Informaciją apie mokslinių tyrimų instituciją (jei taikoma):

1. Kokios yra pagrindinės Jūsų veiklos kryptys? (fundamentaliaji tyrimai, pramoniniai tyrimai...)
2. Kaip Jūs vertiname savo tyrimų pajėgumą (infrastruktūra, žmogiškieji ištekliai, rezultatai)? Ką reikėtų gerinti?
3. Ar Jūs naudojate savo mokslininkais (mokslinių tyrimų darbuotojais), ar naudojate išorinėmis paslaugomis?
4. Ar Jūs bendradarbiaujate su kitomis mokslinėmis institucijomis, aukštosiomis mokyklomis? Kaip tai būtų galima pagerinti?
5. Ar Jūs užsiimate tarptautine veikla (turite tarptautinių bendradarbiavimo partnerių)?
6. Ar Jūs turite patentų (ar mėginote juos sukومercinti)?
7. Ar Jūs bendradarbiaujate su įmonėmis, verslo inkubatoriais? Kaip? Ar naudojate kokiais nors esamais mechanizmais (pvz., technologijų perdavimas, renginiai)? Kaip tai būtų galima pagerinti?

Inovacijos ir mokslinių tyrimų aplinka:

8. Ar, Jūsų nuomone, Latgalos regione yra palanki aplinka inovacijų plėtrai ir tyrimams?
9. Kaip Jūs vertiname esamus mechanizmus mokslinių tyrimams sukومercinti? Kaip būtų galima juos pagerinti?
10. Kokie, Jūsų nuomone, yra pagrindiniai Latgalos regiono pranašumai Latvijos ir Europos erdvėje, dėl kurių šis regionas yra naudingas tyrimų ir mokslo plėtrai?
11. Kurios, Jūsų nuomone, sritys yra svarbiausios Latgalos regiono plėtrai? Ar ir kokia sritis, kuri šiuo metu dar nėra pakankamai išsivysčiusi, bet kurioje matomas didelis potencialas ateityje? Kas verčia manyti apie tokį potencialą? Ar kokioje nors srityje matote grupių (klasterių) susidarymo galimybių?
12. Kuriose srityse (kokiomis kryptimis), Jūsų nuomone, būtų naudinga skatinti mokslinius tyrimus Latgalos regione?
13. Kaip, Jūsų nuomone, reikia skatinti naujų idėjų, gaminių ir technologijų kūrimą bei įmonių plėtrą?

Žmogiškieji ištekliai:

14. Ar, Jūsų nuomone, Latgalos regione yra pakankamai galimybių mokytis?
 - ❖ **Jei ne:** kodėl – ko trūksta?
15. Ar mokslinio žmogiškojo kapitalo pajėgumas yra pakankamas?
 - ❖ **Jei ne:** kodėl – ko trūksta?

Bendradarbiavimas pasienio regione:

16. Ar šiuo metu Jūs turite bendradarbiavimo partnerių Lietuvoje? Utenos regione? Ar planavote kokį nors bendradarbiavimą?

17. Ar, Jūsų nuomone, toks bendradarbiavimas reikalingas?

❖ **Jei ne:** kodėl?

❖ **Jei taip:** kaip būtų galima jį skatinti?

idejuTalkas talkos informacinė medžiaga

Tikslai

1. Tikslų nustatymas

Tikslas	Kodėl jis svarbus?
1.	
2.	
3.	

1. Ekspertų parengtas potencialių tikslų sąrašas

- ❖ Sukurti pasauliniu mastu konkurencingas tyrimų institucijas, orientuotas į tyrimų, technologijų ir naujovių pasiekimus.
- ❖ Pritraukti į Latgalos regiono mokymo ir mokslinių tyrimų institucijas bei inovacines įmones naujų mokslininkų ir į technologijas orientuotų talentų ir taip padidinti Latgalos regiono inovacijų pajėgumą.
- ❖ Padidinti inovacinių, technologiškai orientuotų ir eksportuoti galinčių įmonių skaičių Latgalos regione.
- ❖ Pagerinti universitetų, mokslinių tyrimų institucijų ir įmonių bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti tyrimus komerciniams tikslams ir padidinti Latgalos regiono galimybes kurti technologiškai inovacinius gaminius ir paslaugas.
- ❖ Latgalos regione sukurti į naujoves ir kūrybingumą orientuotą verslo kultūrą;
- ❖ Kurti pasaulyje konkurencingus naujoviškus gaminius ir paslaugas, naudojantis regione prieinamais ištekliais.

Ištekliai ir priemonės

1. Išteklių ir priemonių pasirinkimas

Tikslas 1	
Svarbiausi ištekliai: 1. 2. 3.	Svarbiausios priemonės: 1. 2. 3.
Tikslas 2	
Svarbiausi ištekliai: 1. 2. 3.	Svarbiausios priemonės: 1. 2. 3
Tikslas 3	
Svarbiausi ištekliai: 1. 2. 3.	Svarbiausios priemonės: 1. 2. 3.

2. Ekspertų parengtas svarbiausių išteklių sąrašas

Svietimo ištekliai

- Didelė įvairių sričių profesinio mokymo pasiūla:
 - ❖ Verslo vadyba, buhalterija

- ❖ Kūrybinių industrijų (muzikos, meno)
 - ❖ Prietaisų gamybos, metalo apdirbimo
2. Daugpilio universitete, Rezeknės aukštojoje mokykloje ir kitų aukštųjų mokyklų filialuose užtikrinti didelę bakalauro ir magistrantūros studijų programų pasiūlą:
 - ❖ Socialinių mokslų (ekonomikos, teisės, verslo vadybos)
 - ❖ Matematikos ir gamtos mokslų (chemijos, fizikos, biologijos, aplinkos mokslų)
 - ❖ Informatiko ir IT
 - ❖ Inžinerijos (elektros inžinerijos, mechanikos, prietaisų gamybos, transporto)
 3. Didelės doktorantūros studijų galimybės, įskaitant:
 - ❖ Matematiką, biologiją, kietųjų kūnų fiziką
 - ❖ Ekonomiką
 - ❖ Informatiką / IT
 - ❖ Aplinkos mokslai
 4. Be Rygos, Rezeknėje vienintelis Meno akademijos filialas.

Mokslinių tyrimų ištekliai

1. Daugpilio universiteto Fizikos katedros Inovacinės mikroskopijos centras – viena moderniausių Latvijos laboratorijų, kurioje galima atlikti gyvų organizmų ląstelių tyrimus, gauti informacijos apie biologines ląstelių sistemas.
2. Rezeknės mokslo ir technologijų parke vienintelis Baltijos šalyse plastikinių gaminių prototipų gaminto centras, detalių ir žaliavų cheminių ir fizikinių tyrimų laboratorija.
3. Bendradarbiaujant su Latgalos prietaisų gamybos technologijų centru, įsteigti Rezeknės aukštojoje mokykloje modernią mechatronikos srities laboratoriją.
4. Biomechanikos ir fizikinių tyrimų institutas, kuris specializuojasi lazerinės fizikos, energetikos ir regos mokslo srityse.
5. Latgalos žemės ūkio mokslinis centras, kuris specializuojasi agronomijos, zootechnikos ir selekcijos srityse.
6. Rezeknės aukštosios mokyklos Aplinkos technologijų perdavimo kontaktinis punktas
7. Daugpilio universiteto technologijų perdavimo kontaktinis punktas
8. Aukštosiose mokyklose esantys institutai atlieka šių sričių mokslinius tyrimus:
 - ❖ Sisteminės biologijos
 - ❖ medžiagų savybių ir fizikinių procesų modeliavimo

- ❖ Alternatīvās enerģijas, ekoloģijas
- ❖ Sociālo mācību
- ❖ Humanitāro mācību
- ❖ Matemātikas
- ❖ Mēroka jomas
- ❖ Tīras attīstības un reģiona attīstības

9. Rezeknē mācību un tehnoloģiju parks

Verslo izekļi

1. Latgales reģiona uzņēmums veiksmīgi specializējās šajās jomās:
 - ❖ Metāla apstrāde
 - ❖ Pārtikas produktu un dzēriņu ražošanas
 - ❖ Vienkāršās ražošanas
 - ❖ Koksles apstrāde
 - ❖ Ķīmijas ražošanas
 - ❖ Iekārtu ražošanas
2. Pārbaudīt zemas darba jēgas.
3. Ļoti iespējams paplašināt teritoriālo ražošanas izvietojumu.
4. Mācību vienkāršās investīcijas projektam.
5. Pārbaudīt labākas iespējas saņemt kopīgu ES finansējumu uzņēmumu projektam.
6. Verslo atbalsta mehānismi:
 - ❖ Latvijas inženieru tehnoloģiju un inovāciju centrs
 - ❖ Rezeknē augstākās skolas inovāciju centrs
 - ❖ Rīgas Latvijas pašvaldību radošo pakalpojumu centrs

Ķīni izekļi

1. Ķīni esošās Krievijas un Baltkrievijas tirgus
2. Krievu valodas zināšanas
3. Rezeknē īpašā ekonomiskā zona
4. Būvētais Daugpils kara laika osta
5. Piecas dzelzceļa līnijas un svarīgie ceļi
6. Būvēto ražotņu teritorijas

3. Ekspertų parengtas svarbiausių priemonių sąrašas

Moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai palankios aplinkos sukūrimas

1. bendro kūrybingumo skatinimas
2. Mokslinių institucijų infrastruktūros, kompetencijos ir prestižo kėlimas
3. Naujų talentų pritraukimas tyrimų srityje
4. Verslui pradėti ir plėtoti palanki aplinka
5. Sutvarkyta infrastruktūra
6. Regiono įvaizdžio kūrimas

Esamo mokslinio potencialo išnaudojimas

1. Bendradarbiavimo platformos, siekiant skatinti į verslininkų poreikius orientuotus tyrimus
2. Mokslinių institucijų intelektinės nuosavybės apsauga ir sukomercinimas
3. Informacijos prieinamumas apie esamus tyrimų išteklius ir tyrimų rezultatus bei suvokimo apie tyrimų procesus skatinimas tarp komersantų
4. Įvairių sričių studentų, mokslininkų ir mokslo tyrimų pareigūnų verslo įgūdžių vystymas
5. Pradedančiųjų verslininkų ir tyrimų institucijų bendradarbiavimo skatinimas

Užsakovų siūlomi tyrimai

1. Koncentravimasis ties sritimis su aukšta pridėtine verte ir didele aukštos kvalifikacijos darbo jėgos dalimi, plėtros ir rinkos plėtimo potencialu
2. Įmonių dalyvavimas planuojant mokslinių tyrimų veiklą – parama į rinką orientuotiems tyrimams atlikti
3. Aukštos kvalifikacijos specialistų pritraukimas į komercines įmones konkrečioms technologinėms problemoms spręsti ir naujiems gaminiams vystyti
4. Geros praktikos inovacijų ir technologijų srityje nustatymas, populiarinimas ir pristatymas komercinėse įmonėse
5. Grupių (klasterių) kūrimas
6. Bendro ES finansavimo pritraukimas tyrimams ir technologijų perdavimui

7. Tyrimų ir inovacijų sudedamoji dalis Vyriausybės ir savivaldybių pirkimuose
8. Profesionalaus dizaino panaudojimas pramonės įmonėse, taip padidinant gaminių pridėtinę vertę ir tarptautinį konkurencingumą

Integraciją į pasaulinę mokslinių tyrimų ir verslo erdvę

1. Galimybė naudotis tarptautiniais tyrimų ir inovacijų ištekliais, bendradarbiavimo tinklais, keistis patirtimi (komersantams ir tyrimų institucijoms)
2. Rinkos tendencijų ir technologijų plėtros stebėsena pirmenybinėse ir ateities srityse
3. Dalyvavimas (komersantų ir mokslinių tyrimų institucijų) tarptautiniuose tyrimų projektuose
4. Užsienio įmonių susidomėjimo Latvijoje siūlomomis tyrimų ir plėtros paslaugomis skatinimas
5. Tyrimai pirmenybinėse ES srityse
6. Tyrimų ir plėtros paslaugų pirkimas ir technologijų perdavimas iš užsienio šalių, įskaitant motininių bendrovių
7. Tarptautinės grupių (klasterių) programos ir kontaktų biržos.

Veiklos planas

Tikslas 1	
Veikla 1	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Veikla 2	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Veikla 3	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Tikslas 2	
Veikla 1	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Veikla 2	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Veikla 3	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Tikslas 3	
Veikla 1	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Veikla 2	Aprašymas ir laukiami rezultatai
Veikla 3	Aprašymas ir laukiami rezultatai